СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз — SVOBODA — Published by the Ukrainian National Association

ЦІНА $1.00 | РАЗ НА ТИЖДЕНЬ | ONCE A WEEK | PRICE $1.00

РІК CVIII | П'ЯТНИЦЯ, 4 СІЧНЯ 2002 РОКУ | ЧИСЛО 1 | VOL. CIX | FRIDAY, JANUARY 4, 2002 | No. 1

З Новим роком, з новим щастям!

Президент України Леонід Кучма вітає українців за кордоном

Шановні земляки!

Шлю вам щирі і сердечні вітання з нагоди світлих одвічних свят - Нового року і Різдва Христового.

У такі урочисті хвилини всі ми, незважаючи на відстані, що нас розділяють, особливо відчуваємо спільність свого історичного коріння, дум і турбот про сьогодення та прийдешнє отчого краю, свою духовну спорідненість.

Український народ тепло, з вдячністю прощається з 2001 роком - першим у новому віці і новому тисячолітті. Він увійде до вітчизняної історії однією з пам'ятних, знакових її віх - десятиріччям Незалежности нашої держави. І глибоко символічно, що саме цього року Україна досягла найвищих серед пострадянських країн темпів економічного розвитку, відчутних зрушень в інших сферах. Це наочний доказ того, на що здатна нація, яка здобула державність і стала господарем на своїй землі.

Ми вдячні рокові, що завершується, і за те, що він приніс значні зрушення в подальшому розвитку демократії, консолідації суспільства, зміцненні громадянського миру, злагоди та порозуміння. Україна зробила помітні кроки у реалізації своїх євроінтеграційних устремлінь. Як і ви, дорогі співвітчизники у близьких і далеких світах, я твердо вірю в історичні перспективи українського народу. І вважаю святим обов'язком наближати ці широкі обрії, разом з мільйонами співгромадян будувати демократичну, процвітаючу Україну, яка живе, розвивається і йде у майбутнє з усім людством, в загальноцивілізованому руслі.

Прийміть мої найкращі побажання - щастя і добра, миру і злагоди у ваших оселях і ваших серцях.Хай зігріває усіх нас незгасна любов до єдиної великої матері України.

З Новим роком і Різдвом Христовим!

Леонід Кучма, м. Київ

Вітальне слово міністра закордонних справ Анатолія Зленка до українців поза межами України

Дорогі друзі!

З глибокою приємністю вітаю дорогу українську спільноту з Різдвом Христовим і Новим, 2002 роком. Щиро бажаючи вам новорічного щастя, добра і радості, я насамперед прагну, щоб цьогорічне Різдво зміцнило в наших серцях почуття причетности до великої української родини. Велич нації вимірюється не словами і статистичними показниками. Велич нації полягає в її здатності єдиною силою переборювати труднощі і єдиним помислом утверджувати власне майбутнє. На тлі драматичних вересневих подій 2001 року ця істина набуває особливого і символічного значення.

Рік, що минув, залишив важливий слід в українській історії. Він пройшов під знаком десятиліття незалежности нашої держави. Україна поступово міцніє і впевнюється у власних силах. Економіка держави мужніє на наших очах, випереджаючи за своїми показниками багатьох своїх сусідів і партнерів. Всупереч усім випробуванням, Україна розвивається разом зі світовим співтовариством, ефективно відповідає на всі виклики, що ставить перед нами життя.

Саме минулого року український народ вітав на своїй землі Папу Івана Павла II, демонструючи свою приналежність до цивілізації мудрости, релігійної терпимости та загальнолюдської духовної єдности.

Минулий рік також засвідчив, що утвердження України в світі немислиме і неможливе без поради, допомоги і підтримки українських сердець і рук поза межами Батьківщини.

Настав рік, коли економічні зрушення нашої держави повинні

(Закінчення на стор. 4)

Відбувся вечір пам'яті загиблих українських журналістів

ВАШІНҐТОН. – Напередодні Різдвяних свят Український Золотий Хрест, представництво якого у Вашінґтоні очолюють Наталка Ґавдяк та Орися Каркоць, провів благодійний вечір пам'яті загиблих журналістів. Присутні переглянули документальний фільм про Георгія Ґонґадзе.

Співробітник Гельсінської комісії у своїй доповіді зосередив увагу на особі Г. Ґонґадзе, який був надзвичайно сміливою людиною, шукав правди, навіть якщо ця правда була невигідною для влади, і загинув, бо був професійним журналістом. Георгій Ґонґадзе був батьком, чоловіком, сином, мав родину, друзів, колеґ. Його дружина Мирослава невтомно працює, щоб дізнатись правду про загибель чоловіка, вже 15 місяців, з моменту його зникнення 16 вересня 2000 року. Після приїзду з доньками до Вашінґтону вона зустрічається з американськими політиками, пресою, виступає на зустрічах ОБСЕ і Ради Европи в обороні свободи преси та демократії в Україні.

Георгій Ґонґадзе – не єдиний журналіст, що постраждав в Україні. На нещодавній прес-конференції генеральний секретар міжнародної організації „Репортери без кордонів" Робер Менар заявив, що тільки 2001 року 13 журналістів зазнали нападів в Україні. Жодна країна Европи не має таких цифр. Двоє з них – Ігор Александров із Слав'янська та Олег Бреус з Луганську – померли у результаті поранень. Інші були жорстоко побиті і втратили працездатність. Це – Олег Величко, Олександер Мовсесян, Антон Стецюк, Олександер Юров. Вони критично ставились до місцевої влади і організованої злочинности, особливо в Луганську. Справи нападів і тиску на журналістів, а також політичних діячів, наприклад, Михайла Бойчишина або Вадима Гетьмана, ще досі не розкриті.

Мирослава Ґонґадзе розповіла про останні події у цій площині. Прокуратура, сказала вона, намагається зфабрикувати справу вбивства директора телекомпанії ТОР Ігора Александрова. Про свою незгоду з висновками слідства заявляють родина Александрова, ряд журналістів, які детально розслідували цей злочин. Тільки відкрите та повноцінне розслідування справи Георгія Ґонґадзе допоможе у викритті ко-

(Закінчення на стор. 4)

Нью-Йорк дякує посадникові

Р. Джуліяні виголошує прощальну промову

НЬЮ-ЙОРК. – 27 грудня минулого року у соборі св. Патрика посадник міста Рудольф Джуліяні виголосив прощальну промову перед переданням своїх обов'язків новому посадникові Майклові Блумберґові.

Р. Джуліяні промовляв майже 45 хвилин і його уважно слухали не тільки присутні у храмі, а й багато людей на вулиці, які прийшли на останню зустріч з посадником міста.

– Коли у 1993 році я був обраний на цю посаду, то зрозумів, що мушу зробити щось відмінне від діяльности моїх попередників. Мені видається, що я змінив долю Нью-Йорку, – сказав Рудольф Джуліяні. – Хоча я прощаюся з вами як посадник, але знову приймаю значно почесніший титул звичайного громадянина Нью-Йорку і громадянина США.

1 січня Рудольф Джуліяні під час новорічного свята на Таймс-сквері прийняв присягу від 108-го посадника Нью-Йорку, магната преси Майкла Блумберґа.

Редакція часопису „Тайм" вмістила світлину Р. Джуліяні на обкладинці і визнала його Людиною 2001 року. Посадника зображено на тлі Нью-Йорку, якому він присвятив 8 років свого життя. Р. Джуліяні залишає місто чистішим, добившись контролі над злочинністю, чимало зробив для вирішення ряду соціяльних проблем метрополії. Але вершиною його активности стали дні і ночі після трагедії 11 вересня, коли посадник виявив себе не тільки безмежно діяльною, але й мужньою людиною.

УКРАЇНА ЗА ТИЖДЕНЬ

Д. Павличко нагороджений одним з найвищих орденів Польщі

ВАРШАВА, Польща. – Посол України у Польщі Дмитро Павличко 13 грудня 2001 року одержав від президента Алєксандра Кваснєвського одне з найвищих державних відзначень Польщі – Командорський хрест із зіркою Ордена заслуги. З кінцем грудня 2001 року Д. Павличко закінчив свою дипломатичну місію у Варшаві. Д. Павличко, один з сучасних українських поетів, політичною діяльністю зайнявся на зламі 1980-90 років, був на дипломатичній праці в Словаччині, а опісля в Польщі, як найвищий представник незалежної України. Здобув собі прихильність поляків перекладами багатьох польських поетів на українську мову. Він є рішучим прихильником українсько-польського єднання та вірить, що воно можливе. Саме йому треба завдячувати гідне вшанування пам'яті українських героїв визвольної боротьби початку XX століття, встановлення пам'ятника Тарасові Шевченкові у Варшаві та названня його іменем площі у столиці Польщі, відкриття в Любліні Колеґіюму українських і польських університетів, кімнати-музею Богдана-Ігоря Антонича в Горлицях і меморіяльної таблиці в Кракові на будинку, де жив Василь Стефаник.

В Україні розпочато передвиборчу кампанію

КИЇВ. – В Україні 31 грудня офіційно розпочалася виборча кампанія. Згідно з постановою Центральної виборчої комісії, кампанія, яка навесні завершиться заміною складу Верховної Ради, розпочинається за 90 днів до голосування. Вибори до Верховної Ради відбудуться 31 березня 2002 року. Водночас стартували передвиборні змагання в Криму, де 31 березня наступного року також обиратиметься Верховна Рада автономії. А в Харкові призначено проведення ще й двох опитувань населення: про надання місту статусу державного значення та запровадження російської мови в діловодстві комунальних служб. Місцеві депутати кажуть, що ці опитування будуть консультативними і мають на меті чинити тиск на Київ, який раніше протистояв харківським депутатам у намаганні надати російській мові офіційний статус. Для проведення виборів комісія створила 225 одномандатних округів, кожен з яких охоплює понад 170 тисяч виборців. Щодо офіційного висунення кандидатів в депутати, то цей процес розпочнеться 5 січня. На думку оглядачів, головними учасниками передвиборчих перегонів будуть бльок Віктора Ющенка „Наша Україна", Комуністична партія і бльок „За єдину Україну".

Т. Чорновіл позиватиметься з „Рухом Б. Бойка"

ЛЬВІВ. – Судовий позов на партію „Народний рух України за єдність" подаватиме Тарас Чорновіл, син загиблого провідника НРУ Вячеслава Чорновола. Син відомого політика закидає провідникові цього бльоку Богданові Бойку використання імені Вячеслава Чорновола в своїх політичних цілях. Народний рух України повинен сам визначитися, яким способом висловлюватиме свій протест бойківцям за „блюзнірське використання" імені та образу Вячеслава Чорновола, зауважив Тарас Чорновіл. „Я зроблю все від мене залежне для того, щоб ця політична структура, яка не має жодного відношення ні до Народного руху України, ні до В. Чорновола, не використовувала в своїх цілях його ім'я", – наголосив політик. Т. Чорновіл неодноразово звертався до бльоку Б. Бойка із застереженнями щодо незаконного використання образу Вячеслава Чорновола. На певний період спекуляції навколо його імені припинилися, але нещодавно світлину В. Чорновола бойківці використали на своїх листівках.

„Люфтганза Сити Сентер" почав працювати в Одесі

ОДЕСА. – Міжнародна мережа туристичних аґентств та аґентств з продажу квитків „Люфтганза Сити Сентер" відкрила своє представництво в Одесі. Відповідну угоду німецька авіокомпанія „Люфтганза" підписала з аґентством з продажу квитків „Аквавіта". Одеське летовище посідає друге місце після Києва за кількістю пасажирських авіоперевезень в Україні. „Авіокомпанія „Люфтганза" вважає Одесу важливим ринком, що має величезний потенціял, й уважно стежить за його развитком", – сказав на відкритті центру 31 грудня реґіональний директор авіокомпанії „Люфтганза" в Україні Антоніо Куоко. Центр в Одесі створено на базі аґентства з продажу квитків „Аквавіта", яка надає повний спектр послуг – від бронювання квитків до організації подорожі.

У Києві заблоковано радіо „Континент"

КИЇВ. – В українській столиці практично заблоковано мовлення радіо „Континент", що ретранслює програми низки західніх радіостанцій. Глушіння почалося всупереч постанові суду, який тимчасово призупинив рішення Національної ради з питань телебачення та радіомовлення про передання ліцензії „Континенту" іншому радіо. Трансляційна вежа на Подолі почала подавати напругу на частоту 100.9 ФМ, створивши ефект „глушіння". Директор „Континенту" Сергій Шолох підозрює в несанкціонованих діях харківську компанію „Онікс". Дізнатися про справжнього винуватця не вдалося через новорічні вихідні на радіотрансляційному центрі. Хоча „Онікс" наприкінці грудня отримав ліцензію на частоту „Континенту", господарський суд Києва 29 грудня тимчасово призупинив її дію. С. Шолох каже, що переслав це рішення всім відповідним інстанціям. Але невідомий мовник порушив цю заборону. Справу розглядають уже два суди: господарський та апеляційний. Перше засідання призначено на 2 лютого 2002 року. Дирекція „Континенту" висуватиме черговий судовий позов – за зіпсування „глушилкою" святкової програми.

Опозиція вимагає свободи слова

КИЇВ. – „Всеукраїнське об'єднання „Батьківщина" звернулося до міжнародних організацій з проханням вивчити ситуацію зі свободою слова в Україні і дати оцінку „антидемократичним діям влади". Про це йдеться у заяві партії, поширеній 28 грудня. Зокрема у документі йдеться про „безправову" відмову видавництва „Преса України" продовжити на 2002 рік угоду на друк газет „демократичної опозиції" – „Вечірніх вістей" і „Слова Батьківщини", що представники партії розцінюють як „виконання політичного замовлення кримінально-олігархічного режиму на знищення опозиційного видання". За словами організаторів прес-конференції, свою відмову продовжити зазначену угоду „Преса України" мотивувала „технічною неможливістю переробки накладу", який було заявлено видавництву на 2002 рік, а також „економічною недоцільністю" співпраці з цими виданнями.

100 років Кримськотатарському театрові в Україні

СИМФЕРОПОЛЬ. – В Криму 28 грудня відзначали 100 років із дня заснування першого та єдиного в Україні і світі Кримськотатарського театру. Єдиний у світі Кримськотатарський музично-драматичний театр привітав зі 100-літнім ювілеєм Президент Л. Кучма. „Гідним продовженням кращих традицій національної драматургії" назвав цей ювілей Президент. Кримськотатарський театр був заснований у 1901 році і проіснував до депортації кримських татар із півострова в 1944 році. Театр відновив діяльність у квітні 1990 року. За час після відродження поставлено 35 спектаклів.

На Прикарпатті створено громадську організацію "Біла тростина"

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК. – В обласному центрі Прикарпаття 27 грудня створено громадську організацію „Біла тростина". Організація жінок з вадами зору в Івано-Франківську покищо об'єднує 35 осіб. Ініціятива в її створенні належить самим незрячим жителькам міста та управлінню сім'ї і молоді обласної державної адміністрації. Теперішнє становище людей з вадами зору на Прикарпатті надзвичайно складне. В громадських місцях повністю відсутні умови для обслуговування незрячих відвідувачів. Не існує також відповідних служб, що покликані вирішувати їхні щоденні проблеми. Отож незрячі жінки об'єднали зусилля для того, щоб психологічно підтримувати одна одну, спільно вирішувати соціальні питання. „Біла тростина" вже отримала річний ґрант від благодійного фонду „Салюс" на реалізацію психологічної авдіотренінґової програми. В перспективі ця організація планує об'єднати всіх слабкозорих жінок Прикарпаття.

Прем'єр вважає домовленості з Росією щодо поставок ґазу прагматичним компромісом

КИЇВ. – Прем'єр Анатолій Кінах заявив 27 грудня, що вважає домовленості з Росією щодо поставок ґазу прагматичним компромісом. Аналітики зазначають, що оголошені ціни є цілком прийнятними для України, проте не виключають, що це може свідчити про певні поступки з боку Києва. Основним досягненням ґазових переговорів, за словами А. Кінаха, є те, що Україна не погодилася купувати ґаз по 80 долярів за тисячу кубометрів, як того хотіла Росія, і умовила Кремль зійтися на значно меншій ціні. Щоправда, на думку експертів, поступливість Москви може означати, що вона так само відмовилася платити більше за послуги транзиту. Аналітик інституту світової економіки та міжнародних відносин Ірина Клименко вважає, що Росії вигідніше знизити ціну і співпрацювати з Україною на основі конкретних угод, оскільки за їх відсутності Київ все одно відбиратиме ґаз, але несанкціоновано. Щоправда, на думку І. Клименко, ціни на ґаз радше формуються позалаштунковими домовленостями, які залишаються неоприлюдненими. Експерт інституту світової економіки вважає, що за будь-яких угод Росія не полишить намірів приватизувати українську ґазотранспортну маґістраль.

Шимон Перез у Києві

КИЇВ. – Президент Леонід Кучма після переговорів із міністром закордонних справ Ізраїлю Шимоном Перезом 26 грудня заявив, що у стосунках двох країн немає розбіжностей у поглядах на міжнародні проблеми, у тому числі на вреґулювання близькосхідньої кризи. Л. Кучма сказав, що через цю кризу дещо гальмуються українсько-ізраїльські економічні взаємини, оскільки, як зазначив президент, керівництво Ізраїлю „практично весь час відволікається на проблеми безпеки своєї країни". Водночас Л. Кучма висловив надію, що ці проблеми в Ізраїлі – тимчасові. Ш. Перез, який перебував у Києві з триденною візитою, зазначив, що Україна може відігравати свою ролю у вреґулюванні на Близькому Сході. Раніше Україна пропонувала своє посередництво для розв'язання палестино-ізраїльських протиріч. Ш. Перез і його український колеґа Анатолій Зленко відзначили, що обидві країни мають стосунки особливого партнерства і дружби. Приїзд Ш. Переза в Україну збігся з відзначенням дев'ятої річниці встановлення дипломатичних взаємин між двома країнами. В Україні і досі мешкає четверта найбільша у світі єврейська громада, хоча кількасот тисяч євреїв залишили країну після розвалу Радянського Союзу. Серед ключових питань порядку денного зустрічей Ш. Переза у Києві – виплата компенсацій родинам жертв катастрофи літака Ту-154, збитого у жовтні українською ракетою.

За повідомленнями інформаційних аґентств

Україна успішно завершила членство в Раді Безпеки ООН

НЬЮ-ЙОРК. – 1 січня 2002 року Україна завершила членство в Раді Безпеки ООН – органі, на який, згідно зі Статутом всесвітньої організації, покладено головну відповідальність за підтримання міжнародного миру і безпеки.

Як зазначив Постійний представник України при ООН Посол Валерій Кучинський, „здобуття членства в Раді Безпеки ООН та ефективне виконання Україною обов'язків непостійного члена цього органу у 2001-2002 роках стало не лише відповідальним випробуванням для нашої держави на міжнародній арені, але й одним з найважливіших досягнень вітчизняної зовнішньої політики за останні роки".

За насиченістю знакових міжнародних подій та інтенсивністю розвитку ґльобальних процесів безпеки 2000-2001 роки мали етапний характер в діяльності Ради Безпеки і виявилися роками особливого політичного навантаження та виняткової міжнародної відповідальности для членів цього органу, зокрема делеґації України.

Як вважають міжнародні оглядачі, найважливішими подіями у праці Ради Безпеки у 2000-2001 роках стало проведення у вересні 2000 року засідання цього органу на найвищому рівні, присвяченого обговоренню питання „Забезпечення ефективної ролі Ради Безпеки у підтриманні міжнародного миру і безпеки, особливо в Африці", а також скликання у листопаді 2001 року засідання Ради Безпеки на міністерському рівні – щодо боротьби з міжнародним тероризмом.

Обидві згадані події здійснені за ініціятивою України. Зокрема історична зустріч Ради Безпеки 2000 року була проведена на пропозицію Президента нашої держави Леоніда Кучми. Українська ініціятива щодо скликання міністерського засідання РБ для обговорення шляхів ґльобальної боротьби з тероризмом, стала важливим внеском в консолідацію міжнародних зусиль, спрямованих на подолання цього виклику.

Кульмінацією праці делеґації стало головування України в Раді Безпеки у березні 2001 року, яке засвідчило її вміння здійснювати ефективний і конструктивний вплив на процес прийняття рішень та робити вагомий практичний внесок в їхнє здійснення.

Важливим результатом діяльности делеґації України став проґрес у здійсненні ініціятиви Президента України, проголошеної на Зустрічі Тисячоліття, щодо активізації ролі Ради Безпеки в розв'язанні так званих „заморожених" конфліктів, проведення відкритого засідання РБ з розгляду підсумків виконання Деклярації зустрічі РБ, активна і результативна участь у випрацюванні і прийнятті рішень цього органу з балканської проблематики, близькосхідного процесу, врегулювання ситуації в Абхазії, Грузії.

За час членства в Раді Безпеки вдалося значно розширити обсяги та географію участи України в миротворчих операціях ООН. У 25 разів було збільшено кількість українських представників в операціях з підтримки миру ООН (станом на 1 січня 2002 року, 1551 український миротворець бере участь в 9 операціях та місіях ООН, зокрема в Боснії і Герцеговині, Грузії, Демократичній Республіці Конго, Етіопії-Еритреї, Косові (СРЄ), Лівані, на Превлакському півострові (Хорватія), у Східньому Тиморі і Сьєрра-Леоне). Україна за цим показником посідає 8 місце серед держав-членів ООН та перше – серед европейських країн. Як підкреслив Посол Валерій Кучинський, делеґація України завершує діяльність в Раді Безпеки з почуттям добре виконаної роботи. „Наша держава, без перебільшення, може пишатися високим професійним рівнем української дипломатії, продемонстрованим за час членства в Раді Безпеки", заявив представник України.

В цілому, впродовж 2000-2001 років Радою Безпеки було проведено 912 засідань, з яких 336 офіційних та 576 – у форматі неофіційних консультацій. Члени Ради Безпеки розглянули 158 доповідей, представлених Генеральним секретарем ООН з питань, що стоять на її порядку денному. За цей період було схвалено 101 резолюцію, 80 заяв Голови, понад 200 заяв для преси та 42 комюніке.

Постійне представництво України в ООН

Померла д-р Ірина Падох

В Нью-Йорку померла, на 91-му році життя, на Новий рік у лікарні, д-р Ірина Падох, дружина покійного д-ра Ярослава Падоха, довголітнього секретаря Українського Народного Союзу, голови НТШ-А, відомого громадського діяча і науковця.

Св. п. д-р Ірина Падох.

Д-р Ірина Падох закінчила правничі студії та працювала на різних постах як адвокат, а також добровільний помічник та перекладач в еміґраційних справах. Активна у численних громадських організаціях, до кінця життя вона цікавилася усіми подіями в українській громаді. Покійна залишила у смутку дві дочки – Маю та Христину з родинами та численних приятелів. Вона буде похована в суботу, 5 січня 2002 року, поруч зі своїм чоловіком д-ром Я. Падохом на Українському православному цвинтарі в Савт Бавнд-Бруку, Н. Дж., а Панахида відбудеться в п'ятницю, 4-січня, у похоронному заведенні „Андретт" при 2-ій авеню в Нью-Йорку.

Помер д-р Степан Ворох

У середу, 2 січня 2002 року, помер у лікарні, на 81-му році життя, відомий громадський активіст д-р Степан Ворох. Особливо він був відомий в українській громаді з акції затримання „Верховини" в українських руках, якій присвятив останні роки свого життя. Раніше на чільному місці у його громадських акціях було придбання приміщень для українських дипломатичних домівок в Нью-Йорку та Вашінґтоні.

Покійний залишив у смутку четверо дітей, дружину, 12 внуків і 3 правнуків, а також брата Володимира з родиною.

Похоронні відправи відбудуться в п'ятницю, 4 січня, а в суботу, 5 січня, – похования на кладовищі в С. Бавнд-Бруку, Н. Дж.

Св. п. д-р Степан Ворох.

Помер Петро Родак

З Торонто наспіла сумна вістка про те, що у п'ятницю, 7 грудня, після важкої недуги, на 69-му році життя помер союзовий діяч та довголітній заступник голови Українського Братського Союзу в Канаді Петро Родак, знаний в Канаді громадсько-церковний та одумівський діяч і педагог, родом з Полісся.

Чин похорону відбувся в православній катедрі св. Володимира в Торонто, а в середу, 12 грудня, тлінні останки покійного спочили на цвинтарі св. Володимира в Овквил, Онтаріо.

Зі смертю св. п. Петра Родака союзова родина та українська діяспора втратила провідного, активного та поважаного в громаді члена, якого шанували в Америці й Канаді.

Св. п. Петро Родак.

Св. п. Петро Родак осиротив дружину Валентину з родиною.

Вічна йому пам'ять!

Новий міністер фінансів України

КИЇВ, 27 грудня. – Указом Президента Л. Кучми новим міністром фінансів України призначено Ігоря Юшка, який досі обіймав посаду державного секретаря Міністерства фінансів. Ігор Мітюков увільнений з посади міністра „у зв'язку з переходом на іншу роботу". З критикою міністерства фінансів 26 грудня виступив Л. Кучма на спеціяльній нараді з питань бюджету. Учасники наради наголошували на незадовільному виконанні бюджету 2001 року. Прем'єр А. Кінах схарактеризував Ігоря Юшка, як „професіонала, який глибоко знає банківську систему України".

АМЕРИКА І СВІТ

Трагедія в Перу

ЛІМА, Перу. – Офіційні представники Перу повідомили, що внаслідок пожежі, яка розпочалась в суботу, 29 грудня, в торговельному центрі та прилеглих помешканнях, загинули 276 осіб. Пожежники далі розкопують руїни п'ятиповерхової крамниці, що була переповнена людьми, які купували новорічні подарунки. Виглядає на те, що пожежа розпочалась внаслідок фаєрверків та розповсюдилась через відділ тих таки фаєрверків. Швидкість розповсюдження пожежі була настільки великою, що врятуватись вдалося лише невеликій кількості покупців. Свідки розповідають про полум'я, яке швидко поширювалось через крамниці та помешкання.

В Афганістані тривають зміни

КАБУЛ, Афганістан. – Міністер оборони Афганістану Могамед Фахім 28 грудня повідомив про досягнення остаточної угоди щодо розміщення в країні міжнародних сил безпеки, за якою передбачається прибуття до Афганістану трьох тисяч вояків-миротворців. Також узгоджено місця дислокації миротворчих підрозділів у Кабулі та на околицях столиці.Тим часом США повідомили, що 26 грудня завдано бомбового удару по комплексу будівель у місті Ґазні, де, за даними Пентагону, перебували чільні представники колишнього уряду Талібану. Афганські урядовці кажуть, що внаслідок нічного авіорейду на селище Нака, у 50 кілометрах від міста Ґазні, загинули 40 місцевих мешканців. Керівник перехідного афганського уряду Хамід Карзай закликав США припинити бомбардування країни.

Напруження між Пакистаном та Індією

ДЕЛІ, Індія. – Міжнародна спільнота висловлює занепокоєння збільшенням напружености між Індією та Пакистаном, які нарощують військову потугу на спільному кордоні. У проєкті заяви, оприлюдненої 28 грудня у Москві міністрами „великої сімки" і Росії, міститься заклик до обох країн розв'язати усі суперечності шляхом політичного діялогу. Індія звинувачує Пакистан у небажанні затримати терористів, причетних до нападів на індійський парлямент два тижні тому, і раніше – на Державну асамблею. Індія надала дозвіл на використання свого повітряного простору літаку пакистанського президента Первеза Мушарафа, який цими днями прямуватиме на регіональну зустріч у Непалі. За словами міністра оборони США Доналда Рамсфелда, США уважно стежать за розвитком ситуації в тому регіоні. Провідники опозиції і деякі часописи в Індії висловлюють стурбованість з приводу урядової політики щодо Пакистану, закликають владу до максимальної виважености. Генеральний секретар Мусульманської Ліґи Пакистану, колишній міністер закордонних справ країни Губар Аюб Хан передбачає: „Обидві сторони впродовж наступних двох днів розгорнуть їхні війська у зоні конфлікту, практично віч-на віч. Вони також передислокують дуже близько до кордону ракетні підрозділи. Себто за день-два ситуація стане дуже критичною".

Евро входить в обіг у 12 країнах Европи

ВАШІНҐТОН. – Виконавчий директор Міжнародного валютного фонду Горст Келер 27 грудня привітав запровадження з 1 січня 2002 року у 12 европейських країнах єдиної валюти – „евро". Г. Келер наголосив, що це – завершальний етап найбільшої в історії міжнародної валютної інтеграції та історична подія для всієї Европи. В країнах „еврозони" – Австрії, Бельгії, Німеччині, Греції, Ірляндії, Еспанії, Італії, Люксембурґу, Голяндії, Португалії, Фінляндії та Франції – проживають понад триста мільйонів громадян. Національна валюта цих країн має бути повністю вилучена з обігу до кінця лютого. До Европейського валютного союзу покищо не приєдналися три члени Евросоюзу – Великобританія, Данія та Швеція.

У терориста в літаку могли бути спільники

ВАШІНҐТОН. – У терориста, який намагався підірвати літак, що летів з Парижу до Маямі, могли бути спільники. Про це повідомила 26 грудня телевізійна мережа Сі-Ен-Ен, з посиланням на американський уряд. 28-річного терориста Річарда Рейда пасажири та екіпаж літака затримали 22 грудня, коли він намагався підпалити вибухівку, заховану в черевиках. Тим часом з'явилися повідомлення, що деякі затримані в Афганістані члени терористичної організації „Аль-Кайда" впізнали Р. Рейда на фотографії, що їм показав американський слідчий. Вони бачили його у вишкільних таборах в Афганістані. Однак представники американського уряду зазначають, що офіційного підтвердження цієї інформації немає. Повідомляється також, що Р. Рейд відвідував ту ж саму мечеть на півдні Лондону, куди ходив і один з підозрюваних у причетності до терористичних акцій 11 вересня – Закараяс Мусауї.

Росія та Білорусь запроваджують спільну валюту

МОСКВА. – У російській столиці 26 грудня з участю В. Путіна та О. Лукашенка відбулося засідання Вищої державної ради Союзу Росії та Білорусії. Сторони вирішили запровадити з 2005 року єдину валюту Союзу – російський рубль. За підсумками Ради міністер економічного розвитку Росії Герман Греф повідомив, що окрім запровадження єдиного рубля до 2005 року пляну-ється досягти єдиної бюджетної, митної й податкової політики, створити єдиний емісійний центр, єдиний нормативно-правовий простір. Все це за умов єдиного управління спільним державним майном і ресурсами, охороною кордонів та обороною єдиної російсько-білоруської держави. Тим часом чимало російських економістів досить скептично дивляться на перспективи підтягування білоруської економіки до російського рівня, без чого, вважають вони, єдина союзна економіка перетвориться на тягар для російського бюджету. Заступник голови думського Комітету з питань СНД В'ячеслав Ігрунов зазначив, що однією з перешкод для розвитку союзницьких взаємин Москви з Мінськом є сам О. Лукашенко з його авторитарним стилем правління.

Небо і земля нині торжествують

Різдвяний привіт Світового Конґресу Українців

"Небо і земля нині торжествують", бо на землю прийшло Дитятко Боже, принесло надію і радість всьому світові. Син Божий приніс радість і всім українцям, які проживають в Україні, і тим, що розкидані в усьому світі. Уся велика українська родина величатиме Новонародженого Ісуса і дякуватиме Йому за те, що з Його допомогою Україна вже десять років живе як вільна і незалежна держава поміж всіма іншими державами світу, і її народ може вільно славити Його величне Ім'я. І українці по всіх закутках світу будуть урочисто, згідно з древніми традиціями, які їм передали їхні діди і прадіди, святкувати Різдво Христове! І в кожній українській хаті засвітиться різдвяна свічка і освітить святочний стіл з дванадцятьма пісними стравами. І до цього столу зійдуться рідні і будуть згадувати велику минувшину українських різдвяних звичаїв і вчити своїх дітей і внуків, щоб вони продовжували ці звичаї в майбутньому.

В цей радісний і світлий різдвяний час Президія Секретаріяту СКУ вітає всіх братів і сестер – українців, де б вони не проживали – в Україні чи в розсіянні. Вітаємо наших духовних провідників – Первоієрархів наших Церков як в Україні, так і поза її межами. Вітаємо провідників Української держави – її Президента, голову і депутатів Верховної Ради, прем'єр-міністра і всіх членів Кабінету Міністрів, Збройні Сили України і всіх тих, хто працює для добра Батьківщини. Бажаємо всім їм і їхнім родинам веселих свят Різдва Христового і щасливого Нового Року. Щоб ці святочні дні дали їм надхнення і наснагу далі працювати на українській ниві для добра України і для всіх, хто називає себе українцями.

Нехай Дитятко, яке народилося у Вифлеємі більш як дві тисячі років тому, і надалі благословляє нашу дорогу матір – Україну і всіх її дітей.

Христос народився!
Славімо Його!

За Президію СКУ:
Аскольд Лозинський,
президент
Віктор Педенко,
генеральний секретар

Різдвяне привітання від УККА

Крайова Екзекутива УККА щиро вітає ієрархів Українських Церков, українські організації, Президента і уряд України та весь український народ в Україні та поза її межами зі світлим празником Різдва Христового та Новим 2002 роком! Від щирого серця бажаємо усім щастя, міцного здоров'я, миру, злагоди та успіхів в усіх починах. Нехай ваші мрії та надії збудуться з Божою поміччю у новому році та нехай народжений Ісус Христос благословить вас усіма Божими ласками.

Христос родився! Славімо Його!

Екзекутива УККА

Вітальне слово...

(Закінчення зі стор. 1)

стати незворотними, коли нового імпульсу мають набути процеси европейського політичного і культурного утвердження України, коли демократичну природу нашої країни підтвердять чесні, прозорі та справедливі парляментські вибори. Розпочинається етап, коли дедалі більшою і помітнішою ставатиме допомога України, звернена до зарубіжних співвітчизників.

Наголошую на цих словах, оскільки твердо переконаний, що Українська держава несе моральну відповідальність за кожного українця за її межами. Ми не лише пам'ятаємо про вас. Ми налаштовані на практичну і дієву співпрацю. Ми готові докласти усіх необхідних зусиль, щоб українська присутність на світових теренах, своєрідними послами якої є кожен з вас, була незмінно шанованою і визнаною.

Щиро зичу, аби за Різдвяними і Новорічними урочистостями ми подумки згадали про кожного з нас і побажали один одному благополуччя і злагоди, всіляких гараздів і достойного майбутнього.

Нехай береже Бог Вас і ваші родини.

Анатолій Зленко,
м. Київ

Відбувся вечір...

(Закінчення зі стор. 1)

рупції та злочинів в Україні та західньому світі – в Америці, Німеччині, Італії, країнах, де зараз перебуває під вартою ряд українських бізнесменів, аж до екс-прем'єр-міністра України Павла Лазаренка.

Під час благодійного вечора було зібрано 500 долярів, половина з яких передана в Україну на потреби сім'ї Ігора Александрова. Решта пожертв піде на підтримку сім'ї Г. Ґонґадзе. Український Золотий Хрест та родина Ґонґадзе щиро вдячні всім, хто відгукнувся і надав допомогу родинам загиблих українських журналістів. При Українському Золотому Хресті створено спеціяльні фонди допомоги для родин потерпілих – Г. Ґонґадзе та І. Александрова. Всі бажаючі надати посильну допомогу можуть надсилати свої чеки на адресу: Ukrainian Gold Cross, 700 Winhall Way, Silver Spring, MD 20904-2070. Пожертви звільняються від податків.

Український Золотий Хрест

Генерал К. Морозов коментує події в Україні і світі

Нагода розмовляти з генералом Костянтином Морозовим виникла випадково, коли я на початку листопада перебував в Українському науковому інституті Гарвардського університету в Кембріджі. Хоч до того ми не були знайомі, я одразу впізнав генерала, коли побачив його в маленькій вітальні інституту, цьому традиційному місці зустрічей, імпровізованих дискусій і перепочинку. Цивільним одягом, поведінкою, мовою генерал швидше нагадував чергового стипендіята-науковця, ніж високого державного службовця чи військового. Можливо, ця обставина спонукала мене без зайвих вступів запитати, чи не міг би він поділитися із читачами „Свободи" своїм баченням сучасного стану справ в Україні і світі. Адже людина з таким досвідом державного і військового будівництва, політичної, дипломатичної й громадської діяльности, людина, життєвий шлях якої часто здається віддзеркаленням здобутків і невдач, надій й розчарувань десятиріччя незалежної України, повинна мати багато чого сказати.

Генерал К. Морозов загалом відомий як перший міністер оборони незалежної України, як провідник, який власним прикладом надихнув тисячі офіцерів тоді ще совєтської армії стати на службу нової української держави.

Але це лише одна, хоч і дуже важлива сторінка його історії. Крім Морозова-міністра, є ще й Морозов – громадський діяч, письменник, дослідник, дипломат. Морозов й у відставці залишається діяльним, зануреним у щоденне життя України. Рано було б списувати його у відставку політичну, – такі люди завжди становлять інтелектуальний і суспільний капітал, особливо в країні, яка ще не створила політичної еліти, що мислила б державними категоріями, а не олігаехічно-клановими.

Спочатку я попросив генерала розповісти читачам „Свободи" про свій життєвий шлях. Він народився в 1944 році, понад 30 років перебував на військовій службі. За фахом – військовий летун, закінчив Харківське вище училище, Військово-повітряну академію, Вищу академію Генерального Штабу у Збройних Силах колишнього СРСР. Займав командні посади, продовжуючи літати. Командував ескадрилією, авіяційною частиною, дивізією, повітряною армією. У 1991 році був призначений першим міністром оборони незалежної України, перебував на цій посаді трохи більше двох років.

У січні 1994 року, з огляду на політичну ситуацію в Україні і певні власні принципи, добровільно пішов у відставку. До 1996 року займався громадською діяльністю як координатор демократичних партій, голова виборчого демократичного об'єднання „Україна". Тричі робив спроби обиратися до парляменту.

К. Морозов взяв участь у випрацюванні концепції евро-атлантичної інтеґрації України, зокрема її військово-політичної галузі. Протягом трьох з половиною років був радником посольства України до країн Бенелюксу в Брюселі, заступником голови української місії при НАТО. У 2000 році призначений послом України в Ісламській Республіці Іран. Перебував на цій посаді трохи більше року. У липні пішов у відставку і почав займатися питаннями українсько-европейської інтеґрації, зміцненням гарантій безпеки України.

Восени 2001 року приїхав на стажування у Школі управління імени Кеннеді Гарвардського університету. Співпрацюючи з колеґами в Українському науковому інституті в Гарварді, продовжує досліджувати теми, над якими працював останні 5–7 років. Як старший дослідник в Школі ім. Кенеді, він бере участь в конференціях, політичних семінарах, колоквіюмах інших програмах, вдосконалює знання анґлійської мови, працює над новою редакцією своєї книжки „Above and Beyond", яка заходами видавництва Українського наукового інституту Гарвардського університету вийшла англійською мовою у грудні 2000 року.

Розмова з К. Морозом велася про події останніх місяців і міжнародне становище України, українсько-російські взаємини, військове будівництво, українську мову у Збройних Силах, військову співпрацю із Заходом, трагічне знищення українською ракетою російського пасажирського літака, технічну залежність української армії від Росії та інші. Торкаючись недавнього зближення між Москвою і Вашінґтоном, К. Морозов сказав, що не слід розглядати це як неґативний для України чинник.

Розширення зони порозуміння і зближення інтересів в Европі сприяє здійсненню українських плянів зміцнювати власну безпеку і незалежність. Покращення американсько-російських стосунків посилює потребу в стабільній Україні.

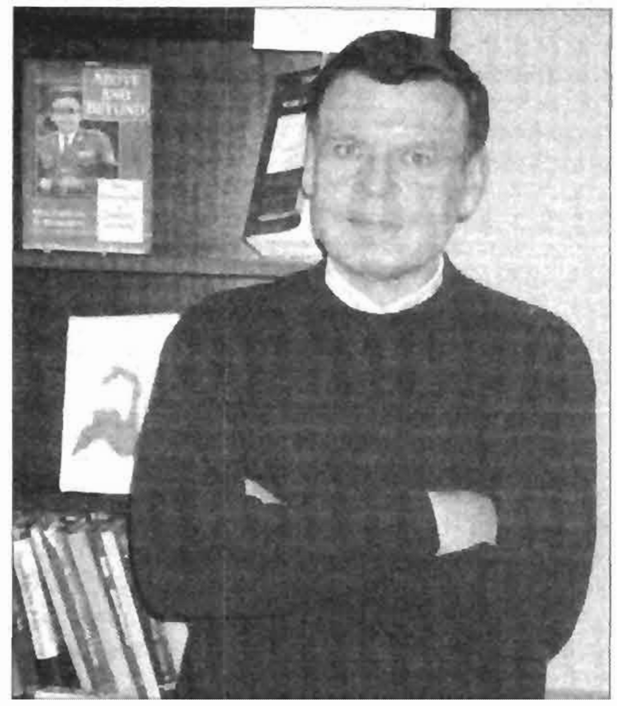
Українсько-російська військова співпраця, яка помітно пожвавилася останнім часом, на думку К. Мороза, загалом відповідає сучасним засадам добросусідських взаємин. Міністерства оборони обох країн підтримують між собою постійні контакти. Спільно використовуються деякі навчальні центри колишнього СССР, які сьогодні належать або Росії, або Україні. Водночас нерозв'язаними лишаються такі принципові питання, як базування Чорноморської фльоти Росії на території України, юридична підпорядкованість багатьох військових частин і територій, на яких вони розташовані, адміністрації Чорноморської фльоти Російської Федерації. Це питання, на думку К. Морозова, має постійно ставитися на порядок денний, а перебування російських військ на території України треба вважати явищем тимчасовим. Слід створювати політичні і дипломатичні умови для розв'язання цих протиріч.

Важливою також є проблема, пов'язана з тим, що в українських Збройних Силах більшість військової техніки, озброєнь, засобів управління, систем безпеки зберігання зброї залишилася ще з совєтських часів. Виробники цих засобів і техніки в основному упсадковані Російською Федерацією. Україна має поступово зменшувати свою залежність в цій галузі.

Чи не найпершим завданням військового будівництва сьогодні генерал Морозов вважає докорінну реформу у Збройних Силах. Це питання слід розглядати в економічній площині, адже військова реформа – це надзвичайно коштовний процес. Щоб зменшити чисельність Збройних Сил, необхідно вирішити багато соціяльних проблем. Перехід на нову організаційну і штатну структуру, систему дислокування, застосування нових принципів і плянів розгортання Збройних Сил, – все це потребує великих грошей. Сьогодні Збройні Сили фінансуються на недостатньому рівні.

Жодного року, починаючи з 1991-го, на фінансування армії, за оцінками Костянтина Мороза, не надавалося навіть близької до необхідної суми грошей. У 1992–93 роках вона фінансувалася на 30 відсотків від мінімально необхідного рівня. Часом ця цифра була ще нижчою. В таких умовах не може йтися про реформи. Збільшення військового бюджету є гострою необхідністю. Якщо цієї проблеми не буде вирішено найближчим часом, то процес занепаду Збройних Сил, застерігає К. Морозов, може стати незворотнім.

Серед позитивних аспектів розвитку Збройних Сил України К. Морозов назвав активну співпрацю України з НАТО, зокрема у вишколі військових кадрів. Чисельні програми цього типу передбачають стажування, тренування, спільні навчання представників українських Збройних Сил у підрозділах, штабах інших держав-членів НАТО. Тут США надають українським Збройним Силам велику допомогу: українські офіцери навчаються на території військових частин США та Европи. Сполучені Штати сприяють проведенню таких спільних навчань на двосторонній основі між Україною та іншими державами. Багато військо-навчальних заходів проведено разом із Збройними Силами Великої Британії. До цих програм залучені майже всі країни-члени НАТО. Існують також спільні програми із Збройними Силами нових членів НАТО, Польщі, Угорщини, Чехії, особливо у питаннях військової реформи як умови членства у НАТО, а також у межах програми „Партнерство заради миру". Йде обмін досвідом у створенні військових підрозділів для спільних миротворчих операцій, здійснюються програми взаємосумісности військової техніки, озброєнь, систем управління та підготування персоналу. За десять років у таких програмах взяла участь велика кількість українських офіцерів. Це говорить про бажання багатьох країн надавати допомогу Україні, й про готовність самої України користатися досвідом інших у проведенні військових реформ на зразок західніх.

Генерал Костянтин Морозов.

Особливе місце у розмові було відведено українській мові у Збройних Силах. К, Морозов, якому свого часу довелося самому вивчати українську мову, і який сьогодні, слід визнати, чудово володіє нею, висловив свою позицію однозначно – у політичному пляні остаточне впровадження української мови в Збройних Силах, випрацювання термінології та використання її як елементу патріотичного виховання є вкрай необхідними. Команду „До бою за батьківщину!" солдат має отримувати, а офіцер давати державною мовою.

На погляд К. Морозова, сьогодні не існує жодних проблем щодо можливостей оволодіння військовою термінологією, вироблення відповідних документів, навчальної літератури, документації, плянів. „При середньому бажанні будь-хто в українських Збройних Силах міг би оволодіти відповідним рівнем української мови, – сказав К. Морозов. – Ще в 1991–92 рр. багато офіцерів за дуже короткий час вийшли на рівень, який викликав просто повагу до цих людей. У них не існувало проблем через відсутність якихось технічних термінів. Питання термінології було вирішено і повністю забезпечено можливість оволодіння українською мовою ще у 1993 році фахівцями-українознавцями, істориками, літераторами, лінґвістами, які були знайомі в загальному пляні із функціями Збройних Сил". Сьогодні, на його думку, немає таких сфер діяльности Збройні Сили чи таких завдань, які потребували б використання виключно російської мови.

Стоїть також проблема про психологічне наставлення особового складу Збройних Сил до прийняття української мови. У реальному житті багато рішень щодо мови лишаються нереалізованими, багато офіцерів у штабах розмовляють винятково російською, багато документів й далі розробляються російською. Потрапивши до війська, новобранець із україномовної родини виявляється змушеним користуватися російською мовою. Він говорить з акцентом, стає об'єктом насміхання, ба навіть знущання, він намагається виправити себе, тренується, намагається говорити правильною російською мовою і, повернувшись додому, часто говорить вже тільки російською. Таке становище є поширеним по всій Україні, навіть у її західніх областях.

Ця ситуація, на думку Морозова, не пояснюється якоюсь змовою чи організованою політичною протидією українізації. Це просто послаблення, мовляв, хай воно саме собою йде, – мені буде простіше, будуть менше критикувати й контролювати. Крім усього, особливий приклад подають і цивільні установи – і в уряді, і в Верховній Раді, і в адміністрації Президента персонал використовує переважно російську мову. Це, природно, відбивається на інших, в тім числі і військових інституціях.

Юрій Шевчук

(У наступному числі „Свободи" генерал К. Морозов розповість про небезпечну залежність Збройних Сил України від Росії у технічній галузі, про приховані причини знищення російського пасажирського літака).

За нами – рік, перед нами – вік

Добіг кінця перший рік нового сторіччя і тисячоріччя. Згадаймо, з яким хвилюванням людство наближалося до цього подвійного порогу. Навіть з певним острахом, зумовленим різними і переважно песимістичними пророкуваннями. Щось там вираховуючи по зірках, астрологи віщували великі зміни: мовляв, закінчується астрономічна епоха Риб і починається епоха Водолія, а вона несе зі собою різні струси, природні і суспільні катаклізми. Дехто з тих віщунів тепер має за докази трагічні події 11 вересня, війну в Афганістані, вибухонебезпечну ситуацію на Близькому Сході. Ні, це не є ніякі докази. Переступання через велику границю не принесло нічого надзвичайного, все залишилося в межах знайомого і впізнаваного, в межах логічного зв'язку між причинами і наслідками. У цьому сенсі навіть чорний ньюйоркський вівторок не виглядає чимось новим на тлі страшного XX століття, яке пережило дві криваві світові війни, геноцид проти вірменів, Великий голод в Україні, єврейський Голокост, небачені в історії сталінські репресії, вельми некультурну „культурну революцію" в Китаї, тотальне винищення інтелігенції в Камбоджі, кровопролиття на Балканах і в Чечні. Нарешті, за 14 років до кінця сторіччя на багатостраждальну українську землю впало чорнобильське лихо. Тобто дійсність була ще гірша, ніж каже цей сумний жарт – що кожний вік має своє середньовіччя.

А все ж люди живуть, працюють, будують пляни, закохуються, створюють родини, народжують дітей , нові президенти, як от наш Джордж Буш, приймають присяги на вірне служіння своїм народам. То ж хочеться вірити, що у світі може панувати мир і взаєморозуміння. І якщо будемо вірити в це дуже-дуже, то й дасться нам по нашій вірі. Але також правдою є, що віру треба підкріплювати відповідними ділами, зусиллями. Бо й Америка стала такою привабливою, придатною для нормального людського життя країною не відразу, а у висліді величезних зусиль. Безупинні соціяльно-політичні, технологічні, освітні, культурні, духовні зусилля загартували і згуртували американців, навчили їх мужньо приймати виклики життя, і ця наука є надійною запорукою, що Америка вийде переможницею і в боротьбі зі злом міжнародного тероризму.

Немає сумніву, що й Україна навчиться віру в краще майбутнє підкріплювати конкретними ділами. Хоч вона аж забагато перенесла в нове сторіччя різного непотрібу зі свого підсовєтського минулого і той непотріб гальмує її ходу, все ж українське суспільство потроху приходить до тями, з кожним роком твердіше стаючи на правий, а не на лівий шлях розвитку. У перший рік нового сторіччя Україна відсвяткувала 10-річчя своєї державної незалежности, і це було не просто свято для свята. За десять літ українські діти стали дорослими громадянами, тобто це вже зовсім інша Україна, ніж у 1991році. Саме цю нову Україну відвідав Папа Іван Павло II, саме ця молода Україна активно відновлює свою властиву європейськість, саме це перше покоління незалежних українців здійснило радикальну зміну в суспільній свідомості: не народ служить державі, а держава мусить служити народові. А звідси неодмінно виросте нове розуміння цінності людського життя.

Мабуть, це та істина, яку особливо яскраво потверджує перший рік XXI сторіччя і III тисячоріччя: не дати ніяким темних силам кинути під ноги цінність людського життя. Це спільне завдання усіх країн і основа їхнього міжнародного співробітництва. Співробітництва, а не поглинення більшими і сильнішими менших і слабших. На тлі глобальних процесів, зумовлених закономірним розвитком світової торгівлі, науки і техніки, проблемами охорони довкілля, залишається незмінним обстоювання суверенних прав кожної людської особистости і суверенних прав кожного народу, навіть найменшого. Балянс інтересів – це та найкорисніша тенденція, яку варто взяти з собою в нові часи.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про львівську коляду

Хто з вас, дорогі читачі, переживає такий дивний стан почуттів, коли, згадуючи якусь подію чи якийсь дуже характеристичний момент минулого, вам безупину товчеться, поряд із споминами, одна мелодія, бодай декілька її фрагментів, і не сходить з думок чи, може, радше – не перестає „дзвонити" у вухах, і так хочеться її вголос заспівати?

У мене така тиха мелодія майже кожного ранку з'являється в довгій дорозі з Нью-Йорку до Парсиппані, але звичайно невдовзі завмирає, бо доводиться думати про нову „О-КУ" або про репортаж із останньої імпрези у нашій ньюйоркській громаді.

Сьогодні, у соняшний морозний ранок, з думками про близьке Різдво за юліянським календарем, про „наше Різдво", у моїх спогадах виринула давня, але добре знана колядка, що її так часто і радо співали у „моєму" Львові:

„Бог ся рождає,
хто ж -Го може знати!
Ісус -Му ім'я, Марія -Му Мати!
Тут Ангели чудяться,
рожденного бояться
А віл стоїть, трясеться,
осел смутно пасеться
Пастиріє клячуть,
в плоти Бога бачуть,
Тут же, тут же,
тут же, тут же, тут!

Звичайно моя пам'ять дальше не доходить, тільки в голові товчеться паки і паки: „Тут же, тут же, тут же, тут же, тут...".

Але в редакційної товаришки знайшлася книжечка з колядами та ще й з підписом: „Перші колядки із першого вільного Різдва у Львові", і можна пошукати за дальшими словами до цього, що товчеться у голові.

І несподівано із цією книжечкою та із цією добре знаною мелодією перед очами постає давнядавня картина: у нашому „замку" при тодішній вулиці Потоцького ч. 21, стоять на найнижчих сходинках сходів, співаючи голосно „Бог ся рождає", львівські колядники. Колядники не звичайні, а особливі – це колеґи з „Українського видавництва": Юрко Стефаник, Богдан Нижанківський та Юрко Старосольський. Співають голосно, хоч дещо фальшиво, але з усміхом та душевною теплотою. Побіч стоїть Славко Гординський з папером в руках та пише щось скоро й зосереджено. Який це був рік? Здається, 1942-ий, коли ми усі повернулися до Львова і втішалися кожним днем спокою та можливістю перебувати у рідному місті.

Гей, як ми голосно та радісно тоді колядували! На декілька годин забули про непевне „завтра", про те, що точиться війна і доведеться залишати наше місто. Але в той незабутній вечір, у затишку рідного дому можна було колядувати досхочу.

І ми співали одну за одною наші колядки, що так були нам близькі. Здавалося, що вони в цей вечір ішли від хати до хати, зупинялися біля криниць на Ринку та ішли далі, по усіх закутках старого Львова, по усіх викладених нерівними „бруківками" вуличках, аж туди, до Стрийського парку.

Так воно було у нашому Львові, і так згадують львівське колядування не тільки я, але багато давніх мешканців цього міста.

В соняшний зимовий ранок як же далеко від нашого Львова мені дзвенить, паки і паки, „Бог ся рождає...". Немає вже тих моїх колядників, немає і господаря хати із номером 21. Але, може, десь там, у стінах її, поміж сходинками затрималася і досі ця наша „львівська" колядка і її далекий гомін зачувають ті, що зараз там перебувають?

У мене вона сьогодні так жива, як і картина цього ніколи не забутого родинного міста та його славних мешканців.

О-КА

СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз – SVOBODA – Published by the Ukrainian National Association

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published weekly on Fridays
by the Ukrainian National Association, Inc.
at 2200 Route 10, P. O. Box 280, Parsippany, NJ 07054

Svoboda: (973) 292-9800; Fax: (973) 644-9510, UNA Fax: (973) 292-0900
E-mail: svoboda@att.net Web-site: www.svoboda-news.com

Postmaster, send address changes to: Svoboda, P. O. Box 280,
2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054

Periodicals postage paid at Parsippany, NJ 07054 and additional mailing offices.

Передплата на рік $55.00, на півроку - $35.00. Для членів УНСоюзу
$45.00 річно, на півроку - $30.00. За кожну зміну адреси - $1.00.
Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".

Головний редактор –Ірена Яросевич
Редактори: Ольга Кузьмович, Христина Ференцевич,
Левко Хмельковський, Петро Часто.

Адміністрація „Свободи"
Адміністратор Володимир Гончарик (973) 292-9800 (дод. 3041)
Керівник відділу оголошень
Марійка Осціславська (973) 292-9800 (дод. 3040)
Передплата - Марійка Пенджола (973) 292-9800 (дод. 3042)

Конкурс на здобуття Міжнародної літературної премії ім. Богдана Лепкого

Вже втретє оголошено конкурс на кращий літературний твір, названий іменем письменника Богдана Лепкого.

Засновники нагороди – літературно-мистецький часопис українців Европи „Зерна", видавництво „Зерна", „Українське видавництво", Баварська організація Національної спілки письменників України, Просвітянське товариство ім. Богдана-Нестора Лепкого у Кракові.

Першим лавреатом нагороди імени Богдана-Нестора Лепкого, що присуджується за ще не опублікований твір національної ваги, став у 2000 році львівський прозаїк Любомир Сеник (роман „Ізійди, сатано").

В 2001 році нагороду отримав Микола Ільницький („Ключем метафори відімкнені вуста". Поезія Ігоря Калинця).

Другу премію присуджено Ярославі Капличко (Львів) за збірку поезій „Парадигми часу" та Юрієві Бачі (Пряшів, Словаччина) за рукопис „Поезії різних років".

Твори на конкурс 2002 року слід надсилати до 31 серпня 2002 року на адресу: Ihor Tratsch, Dresdner Str. 2, 09337 Hohenstein-Ernstthal, Deutschland.

Твір переможця конкурсу буде опублікований окремою книжкою у видавництві „Flacius Verlag" у співпраці з „Українським видавництвом".

Визначення лавреата відбудеться у листопаді 2002 року, напередодні дня народження Б. Лепкого.

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

Не забуваймо славних пасторів

Добрі і порядні люди ніколи не забувають за своїх доброчинців. Велику радість вливає в нашу гріхами земними змучену душу після темної й неприємної ночі світло золотого сонечка, яке щодня будить нас з глибокого сну, і ми почуваємося щасливими і веселими, бо бачимо, що Господь про нас не забув. Святі слова молитви скріплюють наше тіло.

Добром для нас були і є наші архипастирі й пастирі Православної церкви. До таких талановитих сіячів Слова Божого на еміґрації належали наші незабутні владики – Митрополит Канадський д-р Іларіон, владики американські – Патріярх Мстислав Скрипник, Митрополит Іоан, Архиєпископ Володимир Дітройтський. Вони пройшли свою тернисту життєву дорогу.

Владика Митрополит Іларіон був людиною високого таланту, духовною криницею для нашої Церкви, автором багатьох книжок про те, як любити Господа, як бути вірними матері-Україні.

Владика був автором церковного журналу „Віра й культура", який всі читали зі захопленням. Він нам все пригадував: „Без Бога не дійдеш, небоже, й до хатнього порогу. Слабовірство веде нас до релігійного занепаду". Владика Іларіон своєю великою роботою на Христовій ниві залишив в серцях нашого народу велику пошану і невмирущу славу.

Подібну славу в Америці здобули Владики Іоан, Володимир і Патріярх Мстислав. Вони разом підняли нашу віру на високий духовний рівень, зміцнили взаємну любов один до одного, яка дала у нашій Церкві рясний урожай.

Патріярх Мстислав, будучи повний церковної енергії, збудував для нас прекрасну історичну Церкву-пам'ятник, яка довгими роками свідчитиме для наших нащадків про нашу незмінну любов до рідної Церкви і до України. На Церкву-пам'ятник ми всі давали щирі пожертви.

Архиєпископ Володимир закінчив Київський університет з відмінною оцінкою. Він був добрим промовцем. Його глибокого змісту статті в „Православному слові" пригадували читачам про те, що ми приїхали сюди не спати, а Господа Бога нашого прославляти, не забувати рідну мову, йти слідами великого нашого поета Тараса Шевченка.

Наші славні часописи своїми гарними історично-патріотичними статтями нам все пригадували і пригадують про те, щоб ми незанечищували свою мову російщиною.

Ми можемо пишатися нашими часописами, якими є „Вісник", „Український голос" і „Свобода". Правда перемогла: наша люба Україна стала самостійною державою.

Працюймо й молімось за Україну, пам'ятаючи про те, що нас вчить Апостол Павло, кажучи: „Хто не працює, той нехай не їсть!".

о. Володимир Боровський,
Мінеаполіс

Важко усім догодити

Недавно прочитав у „Свободі" (ч. 48 за 2001 р.) добірку відповідей „Читачі про „Свободу". Справді важко усім догодити, а ще точніше – просто неможливо взагалі. Є там і конструктивні пропозиції, і примітивні також. Отже, треба плекати оптимізм, державну позицію і розширювати сторінки про Україну. Активно вести українізацію.

Мова „Свободи" є загально добра і повинна допасовуватися до того, що відбувається на рідній землі Україні. А там є прогрес. Конструктивна критика повинна бути, бо вона розбудовує. Спільними силами можна багато досягнути позитивного для українського народу та України.

При цій нагоді відновлюю передплату на 2002 рік.

Валентин Стадніченко,
Любек, Німеччина

Серпанок смутку

Відновлюючи передплату на „Свободу", хочу висловити признання за рядки фейлетону О-КИ „Ще раз про спомини і фантазії" вміщеного у тижневику 16 листопада. Кінцевий вислів огортає душу серпанком смутку: „Скоро вже не стане нас усіх". Я з авторкою зріс у Львові, у варшавській школі, був і в Нью-Йорку. Нехай Господь дарує їй здоров'я на довгі роки. В прилозі – внесок на прес-фонд „Свободи".

Ярослав Легкий,
Вільмінґтон, Делевар

Віка вже не пише українських віршів

У „Свободі" (ч. 45) було вміщено мій допис „Хто знає щось про долю Віки Івченко?", який викликав багато відгуків від читачів, зокрема від тих, що свого часу допомагали їй у лікуванні в Америці. Але найпершою відгукнулася мама Віки – Галина, яка телефоном повідомила мене, що вона з Вікою нікуди не виїздила зі США, а тільки їздили на відвідини в Україну. Після смерти її чоловіка, батька Віки, вона одружилася з американцем, який через три роки також помер, а тепер вона одружена з росіянином. Вона вже давно має американське громадянство. Віка вже не пише вірші українською мовою, бо їй легше писати російською або англійською, що вона й робить тепер...

На закінчення розмови пані Галина попросила мене більше ніколи й нічого не писати про Віку у „Свободі". Проте я мушу довести до кінця порушену раніше тему у своїй статті, а на майбутнє вже нічого про Віку не писатиму, крім короткого коментаря: шкода, що пропав для України ще один талант.

Іван Овечко,
Аврора, Кольорадо

Допомогли дітям Перемищини

На Різдвяні свята – час великої радости, святкового піднесення й сподівань на світле майбутнє, від імені Стипендіяльного фонду ім. Ярослави Поповської в Перемишлі маємо висловити вдячність усім добродіям та приятелям наших дітей, які у 2001 році щедро допомагали школярам зі Закерзоння.

Зокрема склали пожертви: 3,500 дол. – Землячтво „Перемищина", яке очолює д-р Петро Грицак. 2,000 – Щадничий банк „Певність" з Чикаго, де президентом д-р Юліян Куляс, 220 – Семен Заброцький, з Kew Gardens, N.Y, 50 – Дарія Кузик, Hamilton, N.J., 40 – Ірина та Михайло Скробачі, Chicago, 25 – Олег Волянський, Kerhonkson, N.Y.

Своїм благородним вчинком вони допомогли талановитим учням та студентам, учням, які опинилися в матеріяльній скруті, дітям з сіл, у тому числі й з Лемківщини, які вивчають рідну мову в наших школах, важко хворим дітям. Щире вам спасибі.

Рада Стипендіяльного фонду ім. Ярослави Поповської

Тепер мої сестрички гарно одягнені

Наша сім'я дістала пачку з подарунками з Української Євангельської церкви в місті Юніоні, штат Нью-Джерзі. У ній було багато гарного одягу, і я намалювала, що кому дісталося. Також у пачці були шоколадки до свята. Я люблю малювати, читати, наша прабабця з Тернопільської області навчила нас колядок. А моя сестричка Марійка, коли прийшла посилка, сказала, шо вона просила Бога про такий подарунок і її прохання здійснилося. Дякуємо!

Оленка Ковальчук, 10 років,
село Запоріжжя, Веселівського району, Запорізької обл.

Уточнення

У моїй статті про маґістра Володимира Барагуру (ч. 48) трапилися дві прикрі помилки: надруковано „з ілюстраціями П. Андрусевича", а має бути „П. Андрусева". Надруковано також „що посилювалось його світоглядом і глибоко-релігійного українця", а повинно бути: „що посилювалось його світоглядом щирого і глибокорелігійного українця".

Володимир Жила

СТОРІНКА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ГОЛОВНИЙ УРЯД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Предсідник
УЛЯНА М. ДЯЧУК
2200 Route 10, P.O. Box 280
Parsippany, NJ 07054

Заст. предсідника
СТЕФКО КУРОПАСЬ
105 S. Salem Dr.
Schaumburg, IL 60193

Директор на Канаду
о. МИРОН СТАСІВ
18 Leeds St.
Toronto, ON M6G 1N7, CDA

Заст. предсідника
АНЯ ДИДИК-ПЕТРЕНКО
137 Crystal Spring Dr.
Ashton, MD 20861

Головний Секретар
МАРТА ЛИСКО
2200 Route 10, P.O. Box 280
Parsippany, NJ 07054

Касир
СТЕФАН КАЧАРАЙ
2200 Route 10, P.O. Box 280
Parsippany, NJ 07054

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

ВАСИЛЬ ПАСТУШОК
5 Park Ave., P.O. Box 240
Swarthmore, PA 19081

СТЕПАН ГАВРИШ
155 Erdenheim Rd.
Erdenheim, PA 19038

ОЛЕКСАНДЕР СЕРАФИН
2565 Timberwyck Trail
Troy, MI 48098

ЯРОСЛАВ ЗАВІЙСЬКИЙ
11 Bradley Rd.
Clark, NJ 07006

МИРОН ҐРОХ
16 Kevin Dr.
Founthill, ON LOS 1E4, CDA

РАДНІ

ТАРАС ШМАҐАЛА
1722 Fulton Rd.
Cleveland, OH 44113

ОЛЕКСАНДЕР ХУДОЛІЙ
281 Urma Ave.
Clifton, NJ 07013

ТЕКЛЯ МОРОЗ
345 36th Ave.
Lachine, PQ H8T 2A5, CDA

ГАЛИНА КОЛЕССА
100 Montgomery St. Apt. 23-H
Jersey City, NJ 07302

МИКОЛА ДЯКІВСЬКИЙ
2065 Ridge Rd. Ext.
Ambridge, PA 15003

ВАСИЛЬ ШЕРЕМЕТА
1510 Hilltop Terrace
Huntingdon Valley, PA 19006

ВАСИЛЬ ЛУЧКІВ
49 Windmill Lane
New City, NY 10956

СТЕФАНІЯ ГАВРИЛЮК
53 Michael Dr. P.O. Box 174
Cottekill, NY 12419

АНДРІЙ ВОРОБЕЦЬ
9 Bayard Place
Newark, NJ 07106-3613

ЄВГЕН ОСЦІСЛАВСЬКИЙ
25 Jason Ct.
Matawan, NJ 07747-3510

ВАРКА БАЧИНСЬКА
101 E. 16th St.
New York, NY 10003

АНДРІЙ СКИБА
4575 N. Nagle Ave.
Harwood Heights, IL 60656

АЛЬБЕРТ КАЧКОВСЬКИЙ
126 Simon Fraser Crescent
Saskatoon, SK S7H 3T1, CDA

РОМА ГАДЗЕВИЧ
2200 Route 10, P.O. Box 280
Parsippany, Nj 07054

Головний редактор „Свободи“
ІРЕНА ЯРОСЕВИЧ
2200 Route 10, P.O. Box 280
Parsippany, NJ 07054

Головний редактор „Українського Тижневика“
РОМА ГАДЗЕВИЧ
2200 Route 10, P.O. Box 280
Parsippany, NJ 07054

Адміністратор оселі Союзівка
ІВАН А. ФЛИС
Foordmoore Rd.
Kerhonkson, NY 12446

ПОЧЕСНІ ЧЛЕНИ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УНС

АННА ЧОПЕК
678 44th St.
Los Alamos, NM 87544

МАРІЯ ДУШНИК
2 Marine Ave.
Brooklyn, NY 11209

АННА ГАРАС
1930 Greenleaf St.
Bethlehem, PA 18017

МИРОН КУРОПАСЬ
107 Ilehamwood Dr.
De Kalb, IL 60115

о. прот. СТЕПАН БІЛАК
1750 Jefferson St., Apt. 301
Hollywood, FL 33020

ЙОСИП ЛИСОГІР
2643 Deer Path
Scotch Plains, NJ 07076

АНАТОЛІЙ ДОРОШЕНКО
39446 Edgewater Dr.
Northville, MI 48167

ТАРАС ШМАҐАЛА ст.
10976 Tanger Trl.
Breskville, OH 44141

ГЕЛЕН ОЛЕК СКАТТ
7644 W. Rosedale Ave.
Chicago, IL 60631

ВАСИЛЬ ДІДЮК
30 Allenhurst Drive, Apt. 402
Islington, ON M9A 4Y8, CDA

Зима на Союзівці. Фото: Л.Хмельковський.

ПОВІДОМЛЕННЯ

для членів 389-го відділу УНС

З днем 26-го грудня 2001 року, відділ 389-ий був з'єднаний з відділом 397-им, секретарем якого є:

УЛЯНА ПРОЦЮК

Просимо членів звертатися у всіх справах членства та забезпечення в УНСоюзі на адресу:

Mrs. Ulana Prociuk
909 North 29th St.
Philadelphia, PA 19130
(215) 235-3709

ПОВІДОМЛЕННЯ

для членів 6-го відділу УНС

З днем 26-го грудня 2001 року, відділ 6-ий був з'єднаний з відділом 8-им, новим секретарем якого є:

ГАЛИНА ТИМОЧ

Просимо членів звертатися у всіх справах членства та забезпечення в УНСоюзі на адресу:

Mrs. Helen Tymocz
207 Farragut Ave.
Hastings-on-Hudson, NY 10706
(914) 478-3183

ПОВІДОМЛЕННЯ

для членів 205-го відділу УНС

З днем 26-го грудня 2001 року, відділ 205-ий був з'єднаний з відділом 16-им, секретарем якого є:

ВАСИЛЬ ЛУЧКІВ

Просимо членів звертатися у всіх справах членства та забезпечення в УНСоюзі на адресу:

Mr. Vasyl Luchkiw
49 Windmill Lane
New City, NY 10956
(845) 634-9353

ГРОМАДЯНИ! Негайно зверніться до місцевого секретаря чи організатора УНСоюзу, або пишіть прямо до Головної Канцелярії УНСоюзу в Парсиппані за інформаціями про Союзове забезпечення. Пам'ятайте народну приповідку: БЕРЕЖЕНОГО ГОСПОДЬ БЕРЕЖЕ!

ЖИТТЯ ГРОМАДИ

Доброчинний бенкет українських католицьких шкіл

ДІТРОЙТ, Миш. -14 жовтня відбувся доброчинний бенкет українських католицьких шкіл при церкві Непорочного Зачаття. Програму бенкету провела випускниця школи Марта Король-Скальчук. Учні Лариса Дуб і Стівен Пуліс, Єван Шарон і Роксоляна Дужа склали вітання гостям. Хор середньої школи під проводом Христини Липецької виконав дві пісні, „Молитву" Тараса Шевченка прочитала Оксана Вальнюк, Пітер А. Нейл виконав „High Flight" та „America the Beautiful".

Бенкет відкрив молитвою о. Роберто Лукавий, ЧССВ, ігумен і парох церкви Непорочного Зачаття, яка є матірною парафією шкіл. На бенкеті були присутні випускники середньої школи, які підтримали свою Alma Mater, і зустрілися зі шкільною товаришкою – головним промовцем бенкету Ольгою Галабурдою.

Ольга Галабурда закінчила з відзнакою українську початкову та середню католицькі школи та Вейнський університет. З дитинства вома мріяла стати телевізійним репортером і вчителькою. Зараз вона працює телерепортером в Ґлеб Бей, Вісконсин, і водночас навчає дітей української мови з допомогою відео. За високий професіоналізм О. Галабурда одержала відзначення від асоціяції телерепортерів Вісконсину та Об'єднання преси Мишигену.

У своїй промові Ольга Галабурда відзначила важливість існування наших шкіл, в яких дітям дають духовне виховання та освіту, що робить можливим пошук нових, кращих доріг для збереження нашої мови та ідентичности. О. Галабурда підкреслила, що ми маємо зберегти і передати молоді традиції нашого народу, тому необхідно підтримувати школи, щоб вони продовжували виконання своєї місії.

У підсумковій промові о. Роберто Лукавий розповів про проєкт розбудови наших шкіл і закликав всіх присутніх підтримати його.

Від гостей виступила Стефанія Дуб, яка разом з С. Солодкою, Г. Папіж та І. Судомір навчала студенток українській традиційній вишивці в клюбі „Вишиванка". С. Дуб подякувала дирекції та вчителям за формування у дітей позитивного ставлення до України, української мови і культури і вручила чек на тисячу долярів, одержаних клюбом від продажі своїх виробів.

Імпреза закінчилася молитвою, яку провів о. Роман Гикавий, ЧССВ, заступник пароха церкви св. Йосафата. Учасники бенкету залишилися задоволені приємною атмосферою зустрічі, чудовою музикою у виконанні о. Валерія Ковальчука, та смачним частуванням.

Христина Юзич

УККА відкриває бюро у Києві

НЬЮ-ЙОРК, Н. Й. – Останнє минулорічне засідання Екзекутиви УККА відбулось 15 грудня 2001 року. Президент УККА Михайло Савків мол. разом з Тамарою Ґалло, головою комісії дотацій УККА, та Орестом Бараником, головою комісії зовнішніх зв'язків УККА, подали короткий опис передвиборчого проєкту УККА, інформації про оперативний бюджет, потрібний на відкриття та працю постійного бюра УККА в Києві, після чого відбулася дискусія. Більшість членів Екзекутиви вважали, що постійне бюро в Києві буде корисним навіть після закінчення передвиборчого проєкту, коли його обов'язки будуть подібними до обов'язків бюра Української національної інформаційної служби (УНІС) у Вашінґтоні. Вирішено відкрити бюро УККА у Києві.

У 2002 році Екзекутива УККА постановила відзначити 60-ту річницю створення УПА, 55-ту річницю насильної депортації українців з Лемківщини, Холмівщини, Надсяння та Підляшшя (акція „Вісла"), 35-ту річницю створення СКУ та 25-ту річницю створення бюра УККА у Вашінґтоні.

Пресова служба УККА

З життя рідної школи

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. – Як і чим живе українська школа в Америці, які завдання ставить перед собою? Бо ж відомо, що кожний рік вносить свої зміни, кожне нове покоління вимагає іншого ставлення та нових підходів.

З ідеями, підкресленими на Педагогічній конференції шкіл українознавства – навчати, виховувати, продовжувати наші національні традиції, вносити новизну в педагогічний процес, обмінюватись досвідом – розпочала свій навчальний 2001/2002 рік „Наша Українська Рідна Школа" (НУРШ) у Філядельфії, яку очолює директор д-р Олександер Лужницький та його заступник мгр. Віра Бей.

На першій вересневій шкільній нараді про Педагогічну конференцію поділились своїми враженнями вчителі Г. Пупін, О. Крилюк та д-р О. Лужницький. Звітували про своє навчання в УВУ вчителі М. Мельник та Г. Козак. Присутній на нараді інспектор мгр. Богдан Ясінський підсумував минулорічні матуральні іспити та дав настанови на майбутнє.

Головна увага в школі приділяється навчанню за затвердженими Шкільною Радою програмами, впровадженню міжпредметних зв'язків, вмінню творчо працювати, плекати українську мову, дотримуватись традицій свого народу та традицій своєї школи. Проявом поєднання навчання з вихованням підростаючого українського покоління є організація шкільних свят, спільна праця школи, молодечих організацій, батьків та дирекції УОКЦ. Як і щорічно, цього року проведено свято Першого листопада, ня якому з цікавою доповіддю виступила учениця 12 кляси Лада Пастушак. Вона вдало поєднала цю історичну дату з 10-ою річницею Незалежности України, зі своїми враженнями від подорожі по Україні під час тих святкувань.

„В нелегких умовах, але українській народ торує свій шлях до кращого майбутнього... Військова парада – це велич і могутність України. Парада молоді – кольорова, весела. Україна покладає надію на молодь", – зробила висновок Л. Пастушак.

Виступали хори учнів під диригуванням вчительки Марії Камінської. Деклямували вірші О. Тарнавського, М. Щербака, Р. Купчинського та про Слугу Божого Андрея Шептицького учні 11 кляси М. Нестор, А. Макарух, П. Пастернак та учні 6 кляси. Стрілецькі пісні чудово проспівав гурт дівчат 11 кляси в супроводі гітари Наталки Гудь (вона ж і була ведуча святом). Відбулося також заприсяження представників кляс, що стало ще однією традицією школи.

В УОКЦ з учнів школи НУРШ та української молоді створено театральний гурт. Оперету львівського композитора Богдана Янівського „Хоробрий півник" вони показали всім учням школи на святі „День української дитини", яке було організоване спільно з НУРШ, молодечими організаціями Пласт і СУМ та дирекцією УОКЦ. Акомпаньямент під час проб виконувала вчителька школи Марія Камінська, а оркестральний супровід записаний в Україні. Декорації виконали Г. Гурська де – Васаль та Данило Захарчук, і українізовані костюми Віра Шембель. Щирими оплесками вітали задоволені глядачі присутнього композитора Богдана Янівського, організатора і адміністратора оперети Орисю Гевку, режисера мгр. Івана Праска та всіх виконавців. Після вистави діти та гості відвідали в ґалерії Центру виставку робіт учнів НУРШ, організацій Пласт і СУМ, яку гарно оформила мисткиня Зоряна Сохацька.

Свято для малих і великих, – добрий початок дружньої співпраці всієї української громади. Дай, Боже, щоб це був добрий початок відродження українського театрального життя у Філядельфії. Бо ж є талановита українська зміна, яка поєднує навчання в американських школах і в суботній 12-річній школі українознавства та досягає добрих успіхів.

Г. Дзівак

Заприсяження представників кляс провадить директор школи д-р О. Лужницький (3-ій справа). Фото: Дарка Керницького.

Свято на честь України

ГЕМСТЕД, Н. Й. – „Становлення та утвердження Української держави" – таку назву мала імпреза, проведена 42-им Відділом ООЧСУ на Лонґ-Айленді, 25 листопада, в приміщенні Парахіяльного центру УГКЦ св. Володимира, Гемстед. Були запрошені на свято парох УГКЦ св. Володимира у Гемстеді о. Максим Кобасюк, парох УГКЦ св. Родини з Вест-Айсліп о. Николай Попович, митрофорний протоєрей Свято-Михайлівського храму в Юніондейлі о. Микола Федюк, брати-василіяни монастиря св. Йосафата з Ґлен-Кову.

Свято відкрив голова 42-го Відділу ООЧСУ Мирон Левенець. Він запросив до слова Роксоляну Левенець як головного доповідача. Вона нагадала присутнім про важкий шлях Української держави від IX століття до проголошення незалежності 10 років тому. Під кінець доповіді Р. Левенець зазначила, що процеси утвердження та зміцнення держави носять уже незворотний характер. Українська держава стала дійсністю і – це навіки.

Другою частиною імпрези була концертна програма, підготовлена Л. Сенетою, І. Горбачем, Н. Демчук. Ведучою концерту була Наталя Демчук. Програму розпочала вокальна група при УГКЦ св. Родини, у складі – М. Скрипочка, С. Смолинець, К. Сердюк (керівник І. Горбач). Присутні тепло вітали виступ дітей – Лесі Заздравної, Марічки Левенець, Христини Гусак, Христини Шафранської, які деклямували вірші про Україну. Аматорський вокальний ансамбль „Мелодія" виконав три пісні (солісти Леся Сенета, Леся Козій, Наталя Вальків). Кілька танців показали учасники танцювального колективу „Мрія" (хореограф Орландо Парано). З великим надхненням деклямували поезії Н. Демчук та Р. Левенець. Пісню „Ой шуміли сосни, шуміли" виконала Леся Сенета та Мирон Левенець. Акомпаньював усім артистам Віктор Петлій. Концертну програму завершив виступ новоствореного естрадного гурту „Доля" (Ігор Горбач, Ростислав Дикий, Віктор Петлій).

Завершилося свято славнем „Ще не вмерла Україна". Голова відділу Мирон Левенець подякував доповідачці, учасникам концерту, всім, хто організовував це свято. Ними були – Л. Сенета, І. Горбач, Р. Левенець, Н. Демчук, М. Копистянська, Т. Пищемуха.

Роксоляна Левенець

Танцювальний ансамбль „Мрія" при УГКЦ св. Володимира.

Різдвяний концерт української школи

НЮАРК, Н. Дж. – В українській католицькій церкві св. Івана Хрестителя 16 грудня минулого року після Богослужіння учні місцевої української школи порадували парафіян святочним різдвяним концертом „Христу рожденному заграймо і весело заспіваймо".

Юні сопілкарі.

Майже дві години лунало дзвінке дитяче багатоголосся, супроводжуване витонченими звуками сопілок. „Ой, від двору", „Темненькая нічка", „Возвеселімся", „Стань, Давиде", „Спи, Ісусику", „Бог Предвічний" та ще з добрий десяток інших українських коляд порадували серця присутніх.

Всі, від шестиліток до поважних восьмикласників, вкладали душу і хист не тільки у спів, а й майстерно виголошували кожне слово зі святкових вертепних картин. І царі, і ангели, і воїни, і пастушки в ориґінальних, ними ж підготовлених костюмах, нагадували кожному з нас такі незабутні і такі хвилюючі моменти рідного українського колядування.

– Більшість учнів нашої школи і учасників сьогоднішнього концерту, – розповідає дяк місцевої церкви, вчитель школи і диригент хору Михайло Стащишин, – це вчорашні львів'яни, тернопільчани, іванофранківці, і ми намагаємось все зробити, щоб оті зернята духовности, християнства, патріотизму, засіяні в їхніх чистих дитячих душах там, вдома, проростали, живилися українським словом, піснею, музикою і неповторними національними традиціями.

Педагоги О. Стащишин, М. Робак, Г. Мілянич, М. Шпигульський, Л. Худолій, Г. Подберезняк та інші, сестра Евелина (директор школи) та сестра Зеновія багато попрацювали, щоб учні школи залишалися українцями.

Різдвяний концерт завершився традиційним віншуванням і щедрими оплесками та оваціями вдячних парафіян.

Степан Герилів
Фото автора

Учасники свята у церкві св. Івана Хрестителя.

Великий голод в Україні: нові знахідки

ТОРОНТО. – 22 листопада 2001 року у Центрі російських та східньо-европейських студій Торонтського університету відбувся виступ відомого дослідника історії Радянського Союзу, професора Гарвардського університету Тері Мартина. Його лекція „Сталін та терор в Україні" стала складовою частиною щорічних подій, присвячених пам'яті жертв голодомору в Україні 1932-33-их років. Лекцію організували Програма з вивчення України ім. Петра Яцика при Центрі російських та східньо-европейських студій Торонтського університету, а також Торонтський відділ Конґресу українців Канади та Канадський інститут українських студій (Торонтське відділення). Щедру фінансову підтримку надав Фонд катедри українознавства при Гарвардському університеті (США).

Наукове дослідження подій в Україні в 1932-33-их роках не було легким. Протягом більш ніж 50 років факт голодомору лицемірно замовчувався радянською владою. З приходом „перебудови" та відкриттям архівів стало можливим вивчення злочинів сталінської доби. Історіографія голодомору поповнилася новими інтерпретаціями.

Одні історики вважали голодомор політичним терором проти українізації та української еліти; інші розглядали його як терор проти селянства за небажання брати участь в колективізації.

Протягом останніх десяти років професор Мартин послідовно досліджує ролю національного чинника в трагедії 1932-33-их років. У своїй передмові він зазначив, що його останні дослідження та відкриття нових матеріялів, а саме листування між Сталіним, який перебував на відпочинку в Сочі влітку 1932 року, та Молотовим і Каґановичем, які були згодом послані в Україну та Кубань, примусили вченого зупинитися на вивченні нового аспекту трагедії – ролі Йосипа Сталіна в розвитку подій 1932-33-их років.

Базуючись на архівних знахідках, професор Мартин переконався, що Сталін особисто отримував інформацію стосовно голодомору. Більш того, розглядаючи Радянський Союз не тільки як однопартійний ленінський режим, але й як диктатуру тиранії Сталіна, професор Мартин прийшов до висновку, що однією з причин голодомору стало особисте тлумачення Сталіним національностей та національної політики в Радянському Союзі.

Професор Мартин виділяє чотири аспекти терору початку 30-их років: голодомор, масові депортації та розстріли селян, критика українізації та антиукраїнізаційні заходи, масовий терор 1933-34-их років супроти політичних еміґрантів з Галичини, сільської та міської інтеліґенції, а також інтеліґенції польської та німецької національностей. Як зазначив професор Мартин, важливим в його дослідженні було встановити, в який момент національний фактор почав відігравати провідну ролю. Що або хто ж так круто змінив політику держави? Дослідження останніх років все більше підштовхували вченого до висновку, що суб'єктивний фактор – а саме Сталін та його параноїдальний страх втратити Україну – став каталізатором у розвитку трагедії.

Дискутуючи розстановку сил в радянській державі, вчений відкидає протистояння між УРСР та Москвою, як занадто просте пояснення, і пропонує розглядати трикутний розподіл влади, де Радянська Україна та Російська РСФР борються за увагу та підтримку центру. Одним із найболючіших питань кінця 20-их років були суперечки між республіками СРСР стосовно проведення кордонів. За даними професора Мартина, на той час 8 мільйонів етнічних українців мешкали на території Російської Федерації, в окремих місцях формуючи українські поселення та містечка. В 1926 році під натиском партійних лідерів УРСР було введено українську мову як офіційну в місцях масового поселення українців на території Російської Федерації. В кінці 20-их років центральне керівництво намагалося виступати третейським суддею в диспутах між РРФСР та УРСР. Навіть на початку 1932 року центральна партійна газета „Правда" публікувала позитивні матеріяли стосовно політики українізації.

На думку гарвардського історика, ситуація кардинально змінилася влітку 1932 року, коли центральна влада в особі Сталіна перестала бути невтральною і стала на бік РРФСР. Однією з причин такого повороту стала зміна в зовнішній політиці Москви стосовно західніх кордонів країни. Сподівання на об'єднання українців по обидва боки радянського кордону не виправдалися. Навпаки, результатом початку колективізації були масові спроби еміґрації та показові марші вздовж кордону проти заборони виїзду з СРСР. Після приходу до влади у Польщі Пілсудського радянський уряд був наляканий загрозою військової інтервенції.

Саме в цей час, вважає професор Мартин, національний фактор починає відігравати вирішальну ролю. Згідно зі знайденими документами, опір української партійної еліти проти завищених вимог збору зерна почав пояснюватися центром як неґативний вплив політики українізації. Тон сталінських листів влітку 1932-го стає все радикальнішим: „Я думаю, що ми даємо Україні набагато більше, ніж потрібно", „Стан речей жахливий на Україні... Це не партія, а парламент... Ми повинні щось робити, інакше ми можемо втратити Україну". Шукаючи причини зриву поставок зерна, Каґанович в листі до Сталіна засуджує „аґентів українських організацій контрреволюціонерів та петлюрівців", зображуючи їх як тайних коляборантів Пілсудського та світового імперіялізму.

Внаслідок цього в другій половині 1932-го політику українізації було скасовано, усунено українську партійну еліту та видано секретні постанови щодо підняття норм збору зерна. Ці карні акції призвели до загибелі мільйонів і залишили глибокі шрами на майбутньому української нації.

Професор Мартин повідомив, що нові матеріяли стосовно особистої ролі Сталіна та його поплічників ляжуть в основу його наступної книжки, яка досліджуватиме причини голодомору в Україні в 1932-33 роках на новому рівні деталізації та розуміння цієї трагедії.

КІУС

УВУ – співорганізатор міжнародної конференції

МЮНХЕН. – Протягом минулого академічного року Український Вільний Університет розвинув добрі робочі стосунки з декількома установами та університетами Німеччини, України, Угорщини та інших країн. УВУ також плідно співпрацює з численними не-академічними інституціями.

Після декількох місяців інтенсивних приготувань Український Вільний Університет, генеральні консульства України та Польщі у Мюнхені і Академія політичної освіти в Тутцінґу, Баварія, провели тристоронню конференцію під назвою: „Де проходять кордони Европи? – Німеччина, Польща та Україна".

На відкритті 22 листопада виступили Генеральний консул Польської Республіки в Мюнхені Йоланта Козловська, Генеральний консул України в Мюнхені Георгій Косих, ректор УВУ проф. Леонід Рудницький та проф. Гайнріх Оберойтер, директор Академії політичної освіти в Тутцінґу.

Після цього зі своїми коментарями виступили колишній депутат польського парляменту Мирослав Чех та депутат німецького бундестаґу Арнольд Ватц. На закінчення відкриття відбувся концерт польських та українських музикантів, що студіюють в Німеччині.

На другий день конференції в приміщенні Баварського державного архіву відбувся виступ Богдана Осадчука, відомого політолога, журналіста та колишнього проректора УВУ, після чого засідання проходили у трьох окремих сесіях. Перше засідання, під головуванням д-ра Германа Клемента, віце-директора Інституту Східньої Европи в Мюнхені, стосувалося політики і суспільства в Польщі і Україні, а доповідачами були посол Польщі в Україні Марек Зіолковський, посол України в Польщі Дмитро Павличко та , посол Німеччини в Україні д-р Ебергард Гайкен, який нещодавно закінчив свою каденцію в Києві.

Учасники панельної дискусії погодилися в тому, що між Польщею та Україною склалися безпрецедентно дружні стосунки, які характеризуються взаємною повагою та співпрацею, що має свій вплив на політичну стабільність в Центральній та Східній Европі. „Уряди Польщі міняються, – зазначив Дмитро Павличко, – та польська політика щодо України залишається незмінною". Україна зробила свій европейський вибір, проголосивши прагнення стати членом Европейського Союзу. Польське членство в Европейському Союзі, яке незадовго стане актуальним, неминуче потягне за собою запровадження віз для громадян обидвох держав, що, однак, не повинно мати суттєвих наслідків для міждержавних стосунків.

Друга панельна сесія аналізувала стан економіки в Україні та Польщі і стосунки між двома державами в рамках европейського простору. Учасниками панельної дискусії були польський сенатор Мєчислав Яновський, від польського міністерства економіки – відповідальний за міжнародні економічні взаємини Анджей Перлікс, професор Петер Гампе з Академії політичної освіти в Тутцінґу, та д-р Карінн Рау, офіційний представник німецької економіки в Києві. Під час дискусії, що відбувалася під головуванням д-ра Вольфґанґа Квайзера з Інституту Східньої Европи в Мюнхені, учасники обговорювали сучасний стан української економіки та шанси країни на можливий вступ до Европейського Союзу.

Заключне засідання конференції, під головуванням проф. Л. Рудницького, стосувалося культури, науки та релігії. На засіданні виступили о. протопресвітер Іван Дацко, уповноважений для зовнішніх зв'язків Української Греко-Католицької Церкви; д-р Микола Жулинський – колишній віце-прем'єр-міністер України з питань культури, професор Степан Козак – завідуючий кафедрою українських студій варшавського університету, та Петер Гількес з Інституту Східньої Европи. Головною темою засідання був позитивний вплив недавньої візити Папи Римського в Україну.

Підсумки конференції провів в заключному слові професор Ульріх Шваєр з Людвіґ-Максиміліянуніверситету в Мюнхені, який наголосив на необхідності щорічного проведення подібних конференцій.

Учасників та гостей міська рада Мюнхену, яку тут представляла від імени бурґомістра міський радник пані Елізабет Шльосер, запросила на прийняття.

Конференція привернула увагу міжнародних засобів масової інформації, включно з Радіо „Свобода" та „Голос Америки".

Пресова референтура УВУ

9 лютого: баль інженерів з презентацією дебютанток

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. – В суботу, 9 лютого, відбудеться баль інженерів з презентацією дебютанток в готелі „Парк Гаєт", при Брод і Волнат вулицях. У програмі – коктейль о 6-ій год. вечора, презентація дебютанток і бенкет о 7-ій год., баль – о 9-ій год. Гратиме оркестра „Темпо". Одяг – вечірній. Ціна квитків на бенкет і баль – 100 дол. від особи, лише на баль – 40 дол., а для студентів вступ – 25 дол. від особи.

Столи або місця при столах будуть зарезервовані тільки тим особам, які заплатять за квитки до 25 січня 2002 року. В справі замовлення готелевих кімнат просимо телефонувати до готелю на число (215) 893-1776 або (800) 221-0833. Додаткові інформації можна одержати, телефонуючи до д-р Лариси Заїки на число (215) 635-7134, а в справі дебютанток просимо звертатися до Слави Галавай на число (215) 671-9418.

Методій Борецький

Померла Лідія Затовканюк-Райчинець, українська активістка в Чехії

У Празі 1 листопада 2001 року, на 50-му році життя, померла голова Української ініціятиви в Чеській Республіці, редактор культурно-політичного квартальника „Пороги" св. п. мґр. Лідія Затовканюк-Райчинець.

Св. п. Лідія Затовканюк-Райчинець.

Вихована у сім'ї Ірини та Миколи Затовканюків, викладачів вищих навчальних закладів, які вже змалку прищепили її любов до України, св. п. Лідія швидко ввійшла в осередок українського життя Праги. Здобувши у Карловому університеті ступінь магістра філософії, 15 років працювала професійно, а також постійно – в українському громадському житті, була організаторкою усіх українських акцій в Празі, зокрема популярних зібрань українців на „Маланках" та концертах. Як обдарована співачка, входила до складу вокально-інструментального гурту „Ігніс", що виступав на усіх українських концертах.

У 1991 році її було обрано головою Об'єднання українців у Чехії, а рік пізніше – головою Української ініціятиви в Чеській Республіці. Вона виявила талант організатора та ініціятора різних акцій, зокрема української радіопрограми в чеському радіо „Реґіна", у навчанні дітей в „Рідній Школі" та ін. Вона вклала велику працю у гуманітарну допомогу, співпрацю із дипломатичними чинниками та державними установами і саме за розвиток чесько-українських взаємин була удостоєна ряду нагород. На 10-річчя незалежности України Патріярх Філарет надав їй Орден святого Архистратига Михаїла „За заслуги з відродження духовности України".

Вирвана передчасно із життя, вона тільки на 40 днів пережила свого батька проф. Миколу Затовканюка і була похована біля нього на Ольшанському цвинтарі, у присутності чоловіка Віктора, мами д-ра Ірини, численної родини, працівників Посольства України у Чехії, численних представників чеського уряду.

Сходини товариства працівників літератури

ТОРОНТО. – 7 грудня в Пластовому домі відбулися сходини товариства „Українські працівники літератури для молоді і дітей ім. Л. Глібова". Сходини відкрила і вела їх Таня Когут.

Про „Свято книжки" розповіли Т. Когут, О. Ковалик, М. Цехош і д-р Є. Рослицький. Свято пройшло з успіхом. У ньому брали участь 10 шкіл і один садочок. Була повна заля гостей. О. Ковалик прочитала листа Лесі Храпливої-Щур – подяку за участь у сходинах, які влаштувала Пластова Станиця на вшанування Лесі Храпливої і Ліди Палій з нагоди надання їм Шевченківської медалі на загальних зборах КУК у Вінніпеґу.

Олександра Ковалик

Коляда на харитативну акцію ЗУАДКу

Шановні жертводавці і добродії! Екзекутива Злученого Українського Американського Допомогового Комітету (ЗУАДКу) щиросердечно вітає вас й ваші родини з Різдвом Христовим і Новим роком, бажаючи вам міцного здоров'я, щасливого проведення свят й всіх Господніх ласк.

Ми вдячні вам за розуміння потреб праці ЗУАДКу і вашу жертвеність. Тільки для потерпілих від повені на Закарпатті зібрано і розподілено 59 тисяч долярів пожертв, 1060 родин одержали пачки з речами.

У нинішньому році треба продовжити допомогу українцям в Румунії, зокрема, в Мармарощині, де триває справжня нужда в багатодітних родинах, діти не мають взуття й одягу, щоб могли ходити до школи, а від уряду Румунії, на жаль, нема помочі. Занедбані сиротинці і інтернати в Україні, де тисячі дітей не мають взуття і теплого одягу, а но того ще немає й опалення у школах, тому всі звертаються до ЗУАДКу. Нашим християнським обов'язком є допомогти нашим братам і сестрам.

Підтримаймо акцію традиційної „Коляди" для ЗУАДКу і нехай завдяки вашим щедрим даткам заяснiє усміх на устах українських діточок в Україні й інших країнах світу.

Пожертви висилати: United Ukrainian American Relief Committee 1319 W. Lindley Avenue, Philadelphia, Pa. 19141.

Христос родився! Славім Його!

Екзекутива ЗУАДКу

Допомога на розвиток культури

ЕДМОНТОН. – Альбертське товариство збереження української культури (АТЗУК) у 2001 році розділило понад 50 тисяч долярів на різні добродійні цілі. Про це повідомила скарбник товариства Віра Кунда на сходинах управи 5 грудня минулого року. На тих же сходинах, в додаток до вже виплачених субсидій, управа вирішила призначити 3 тисячі долярів на освітню поїздку студентів курсів українознавства ім. Івана Франка весною нинішнього року в Україну, 5 тисяч – на потреби лябораторії української мови Альбертського університету, 10 тисяч – „Приятелям дітей" в Торонто (через Канадський фонд дітей Чорнобиля).

Минулого року надано значну допомогу Централі КУК у Вінніпезі на придбання нового комп'ютера, студентам української мови університету, Пластові, КФУС, КІУС, катедрі української культури та етнографії ім. Гуцуляків, „Приятелям села спадщини української культури", Українсько-канадському архіву-музею Альберти, хорові „Дніпро", Шевченківській фундації, Бібліотеці ім. В. Стефаника у Львові, „Рідній школі" при парафії св. Юрія, курсам українознавства ім. І. Франка, Інститутові св. Івана, Українсько-канадській суспільній службі, на пресові фонди „Українських вістей", „Українського голосу", „Гомону України", „Нового шляху" і „Свободи" та на стипендії фестивалю „Kiwanis". Також асиґновано 5 тисяч дол. на постановку 8 червня 2002 року „Послання" Т. Шевченка Симфонічною оркестрою Едмонтону, яку АТЗУК замовило у Мар'яна Кузана з Парижу понад 10 літ тому. Товариство надало допомогу жертвам Чорнобиля, на похорони померлих, на публікацію 4-го тому Західньо-канадського збірника НТШ. Товариство передало Острозькому університетові 150 книжок (в більшості – дар архіву-музею).

Петро Саварин

Воскресіння „Живого слова"

Вчителі художнього слова, викладачі майстерности актора, працівники сцени та шкіл одержують скарб – книжку Дмитра Ревуцького „Живе слово – теорія виразного читання для школи", видану Львівським Національним університетом ім. І. Франка у 2001 році. В передмові Народний артист України Богдан Козак пише: „Книга 'Живе слово' ... сьогодні повертається у науковий та мистецький світ". Як зазначує син автора академік Валеріян Ревуцький – „Живе слово" батька, що вийшло в 1920 році, як швидко розійшлося, так же швидко зникло з бібліотек інститутів, шкіл, театрів... з початком русифікації 1933 р." А бібліотекарка Музично-драматичного інституту ім. М. Лисенка розповіла синові, що „одного дня прийшов наказ віддати всі примірники „Живого слова" для спалення". Згодом отець П. Бойко, що мав примірник, передав його синові замордованого совєтами автора. І ось тепер ми маємо цю першу працю з ортоепії української сценічної мови.

Сам автор писав в „Передньому слові", що „книжка про виразне читання може бути корисною не тільки для школи, а й для інструкторсько-режисерських курсів, для українського театру, і взагалі для життя". Чи покращало ставлення до мови, до українського слова за ці 80 років після першого видання книжки? Думаємо, що ні. Тільки окремі педагоги, актори, режисери приділяють увагу культурі мови. І то не тільки у нас. Сьогодні навіть у фільмовій індустрії Голівуду лунають голоси протесту акторів, що високий рівень технології та електронні ефекти витискують живе слово, яке загубило у фільмах красу і силу.

Механіка вимови, техніка дихання, сила та рухливість голосу, наголоси, психологічні павзи, тембр та інша інструментальність слова опрацьовані автором до найменших деталів. Тут же подані тексти з поезії та прози, і як над ними має працювати школяр, актор, майстер слова чи звичайна людина, якій залежить на красі і культурі своєї мови. В книзі багато схем, що допомагають аналізувати тексти, знаходити нюанси слова, логічні наголоси, та ефективний підхід до живої мови.

У розділі „Виразне читання в школі" Дмитро Ревуцький науково опрацював аспекти майстерности слова і цей підручник є необхідним для українських шкіл і в Україні, і в діяспорі. Розділ „Художнє читання" дає чітку декляматійну аналізу на багатьох прикладах з літератури.

У розділі „Метрика" автор високофахово аналізує віршування – ямб, хорей, дактиль, амфібрахій, анапест. Цей розділ метричного віршування клясичної Греції потрібний не тільки акторам, декляматорам чи учням шкіл, але також необхідний тим талановитим адептам музи Евтерпи, що пишуть вірші. Арістотель казав: „Здібності – це дар від природи, якому навряд чи можна навчитись. Але принципів доброї дикції можна навчитись, і ми маємо добрих вчителів у цій ділянці" („Реторика"). А. Вольфґанґ фон Ґете зазначив, що „невиразно вимовлені слова роблять ціле речення неясним і двозначним, але коли слова сказані живою, виразною мовою, тоді слухач сприймає думку легко і ясно" („Правила для акторів").

Ця наукова теорія виразного читання створена Д. М. Ревуцьким на основі багатющої бібліографії. Використано 185 праць науковців. Видання зроблене дуже дбайливо, накладом 1,000 примірників. Редактор Ніна Бічуя зазначає „Від редакції", що в редаґуванні виникла „необхідність адаптації до сучасних правописних норм" та що читач зустріне „незвичні та при тому цілком зрозумілі в контексті „ретро" – слова... ортографії вживаної у 20-их роках".

На жаль, „адаптація до сучасних правописних норм" зроблена не на основі академічного Харківського правопису, над яким працювали десятки професорів (Кримський, М. Грунський, О. Синявський, Г. Голоскевич та інші), що заплатили життям за свою працю, але ця адаптація зроблена, на жаль, за совєтським правописом 1960 року. Хоч цей правопис і був перевиданий в 1993 р., але тяжіння до попереднього видання лишилось, тому й знаходимо в книжці такі слова, як декламація, митець, матеріал, орфографія, план, кафедра та інші. І все ж книжка зберегла, як зазначає Н. Бічуя, „певний аромат оригіналу".

Де її можна набути? Звертатися треба до завідувача катедри театрознавства та акторської майстерности проф. Богдана Козака: Україна – 79010, м. Львів – 10, вул. Чернігівська 27, кв. 14.

Ростислав Василенко

СПОГАДИ

Людина з держави слова

До 100-річчя з дня народження Михайла Ореста

27 листопада цього року сповнилося 100 років з дня народження Михайла Ореста (молодшого брата Миколи Зерова). „Літературна Україна" свого часу (на початку 90-их років) надрукувала статтю „Мислитель у поезії: Михайло Орест" Яра Славутича. Окремою книгою під назвою „Держава слова" (К., „Основи", 1995) перевидано в Україні всю поетичну творчість М. Ореста, зі вступною статтею Соломії Павличко. Тепер, відзначаючи 100-річчя визначного поета, уміщуємо спогад Яра Славутича про невідому в Україні журналістичну чи пак дослідницьку діяльність М. Ореста з тематики, якою часто займалися провідні письменники в українській діяспорі.

Уперше з Михайлом Орестом (1901–1963) я зустрівся восени 1943 року, в дорозі на Захід, коли він був редактором місцевої газети у Винниці. Тоді Аполон Трембовецький, місцевий журналіст, мені шепнув, щоб я, не маючи леґальних документів, остерігався, бо німці, можливо, слідкують за тими, хто заходить до редакції тієї газети. Тому бачився я з поетом лише двічі. Та й ті зустрічі були короткими. Пригадую тільки, що Михайло Костьович – на моє прохання – уважно переглянув мій мартиролог української літератури, схвально відгукнувся й додав десяток нових імен, мені не відомих. Ніби між іншим, обмовився, що й він має намір написати спогади про комуністичне нищення українських церков. Це глибоко залягло в мою пам'ять, бо я усвідомив, що й інші хочуть засвідчити нищення української нації та її культури. Ця звичайна вістка додала мені наснаги, заохоти – довершити працю, поки є свідки трагедій.

Відновили ми знайомство уже по війні, у 1945 році, в Авґсбурзі, у таборі для переміщених осіб – Сомер-Касерне. Михайло Костьович перший упізнав мене серед новоприбулих й попросив після реєстрації зайти до кімнати, де він мешкав разом із Володимиром Шаяном і Володимиром Державином. Так почалися наші дуже часті зустрічі. Хоч я офіційно був приписаний до згаданого табору, де мав ліжко, постіль та якусь валізку, у місті я винайняв приватну кімнату. До Сомер-Касерне ходив лише на обіди й вечері та на різні доповіді, лекції, яких тоді не бракувало. Незабаром відновився й Український вільний університет, переїхавши з Праги спершу до Авґсбурґу, потім до Мюнхену.

Шаянова кімната, де жила вже „славетна трійця", стала й для мене притягальним місцем. „Заскакували" сюди архівіст Володимир Варламович Міяковський, якого я інколи називав Міяківським, – і він зовсім не гнівався, Віктор Платонович Петров (Домонтович), що жив десь в іншому місті. Я радо слухав і розмови на літературні теми, і дискусії чи навіть суперечки про стилі в літературі. Це для мене була нібито ще одна школа, після закінчення Запорізького педагогічного інституту й майже п'ятирічної перерви, зумовленої війною. Мене охоче приймали ще й тому, що я приносив різні лакомини, що скрашали вбогу таборову їжу – свіже молоко й курячі яйця, сир, навіть масло (завдяки зв'язкам із молодими баварками).

Згадана кімнатка мала маленький столик біля одного вікна і два двоповерхові ліжка. На одному з них, унизу, ночував сам В. Шаян, а горішнє було завалене валізками та картонами з книжками. На другому ліжку внизу мешкав В. Державин, а вгорі над ним спав М. Орест. Йому, як наймолодшому, легко було вилізати і легко зіскакувати вниз. Бувало й так, що над Шаяном угорі спав В. Петров, приїжджаючи на читання чи прослухування якогось твору. Крім ліжок, стояли два маленькі стільці, а на підлозі звичайно зростали купи газет, поки їх не передавали кудись на „переробку".

Михайло Костьович охоче слухав про перипетії мого мандрівного життя після Винниці та Львова. Співчував, що увесь мій мартиролог загинув, палко радив поновити і продовжувати його, а я охоче ділився з ним моїми новими знахідками – відповідями багатьох людей, що знали бодай щось про письменників – жертв московсько-комуністичного нищення. До речі, Віктор Платонович також багато допоміг мені в остаточному закінченні мартирологу. Майже кожного разу мені ставили стандартне запитання: „Як там ваш мартиролог? Чи додали ще когось?". Я буквально шугав по таборах переміщених осіб, шукаючи то родин загиблих авторів, то просто старших людей – учителів, міських працівників чи взагалі інтеліґентну людність.

Перед виїздом до США влітку 1949 року я похвалився Михайлові Костьовичу: „Мій список почав уже третю сотню...". Задоволений, він міцно обняв мене, як може обнімати лише батько любо сина. І додав: „А мої спогади про московське нищення українських церков майже готові". Півтора року пізніше я справді отримав, уже у Філядельфії, від Михайла Костьовича його брошуру „Разрушение культурно-исторических памятников в Киеве в 1934–1936 годах" (Мюнхен, 1951), зі серії Інституту для вивчення історії та культури СРСР. Назва цієї установи зазначена на титульній сторінці чотирма мовами: російською, англійською, німецькою та французькою. На обкладинці – ще один псевдонім Михайла Костьовича – „Б. Микорський, бывший научный сотрудник Украинской Академии Наук". Російську мову вжито як одну з міжнародних мов. Наприкінці видання – три односторінкові резюме англійською, німецькою та французькою мовами. Перед резюме уміщено шість фотознимків зі святинь міста Києва: Микольський Собор на Печерському (збудований 1690 р.), Михайлівський (Дмитріївський) Золотоверхий монастир (XVIII ст.), верхня частина того самого монастиря, Успенська Церква Києво-Печерської лаври (1073-89 рр.), Дзвіниця Кирилівського монастиря (1760 р.), Церква Різдва Христового, що були зруйновані.

1955 рік був для мене і для Михайла Костьовича дуже щасливим: він радів після виходу у світ моєї „Розстріляної музи" (Дітройт, „Прометей") і захистом моєї докторської дисертації в Пенсильванському університеті на тему „Творчість Михайла Ореста та її тло" (англійською мовою). Наприкінці того ж року вийшов у світ „Український православний календар", 1956, у якому була вміщена стаття Михайла Костьовича, уже українською мовою (переклад згаданої брошури з 1951 р.) – „Руйнування культурно-історичних пам'ятників у Києві в 1934–1936 роках". Якоюсь мірою причинився і я до надрукування цієї цінної праці саме українською мовою – після вислухання моїх аргументів, мовляв, нового доктора філософії. У подяку отці-редактори, навіть з власної ініціятиви, умістили в цьому календарі ще й мій переклад одного сонета Джона Мільтона („Як скоро час, юнацтва хитрий злодій...). Саме цей переклад пізніше Михайло Костьович назвав чи не найкращим у моїй перекладацькій діяльності. Якось так складалося, що наші стежки й дороги схрещувались – і ми один одному допомагали. При цій нагоді згадаю лише, що його збірки поезій „Держава слова" та „Гість і господа" вийшли у світ, переважно моїми заходами, у Філядельфії в 1952 році.

Український різновид Орестової праці, під іменем Б. Микорського, має всього шість сторінок, щоправда, формату великого календаря. Це джерельне дослідження, по-науковому опрацьоване, майже без публіцистики (цією хворобою перехворіли майже всі діяспорні науковці). Яких сім чи вісім років плекав автор думку про засвідчення московських злочинів в Україні, зокрема на духовній ниві – і здійснив ідею. Згадано заходи професорів П. Курінного, М. Макаренка та інших, щоб щось урятувати з того, що було призначене Сталіном на знищення. Висвітлено негідницьку діяльність П. Постишева та й „нашого" В. Затонського, роля якого „не тільки не помогла врятувати дорогоцінні пам'ятки культури", а й „прискорила їх знищення" (стор. 122 у календарі). Назвав М. Орест і винних: головна вина падає на вищі партійні сфери ВКП(б)... головним тут був Сталін... Велика відповідальність у ділі зруйновання Михайлівського монастиря наркома Затонського... предсідника Київського Горсовєта Рижкова... відповідальність падає... в першу чергу на П. Постишева... Проводив у життя погрози наркомат Балицький... Часи ж Постишева характеризуються масовим терором проти української інтеліґенції, зокрема учених і письменників (стор. 125–126).

Михайло Орест, визначний поет XX ст., заслужив на добру згадку не лише своєю поетичною творчістю, а й цінним дослідженням московських злочинів в Україні. У 100-річчя з дня його народження варто передрукувати його статтю – для масового читача. Є в нього і цінний спогад про голод в Україні 1932–33 років, уміщений у першому числі „Березоля" за 2002 р.

Яр Славутич

Таємний Пласт в польській гімназії

У 1930-ті роки до польської гімназії ім. Гетьмана Жолкєвського в Жовкві вчащало велике число українців зі самої Жовкви та близьких сіл і околиць. Також в гімназії було поважне число українських професорів, зокрема о. шамбелян Погорецький, Іван Сокіл, д-р Іван Крипякевич, Іван Матківський, а між польськими професорами були і неприхильні до українців, зокрема Гавзер і Шах. Перший був капітаном польського війська в резерві, а другий походив з українського роду. Вони несправедливо оцінювали наукові осяги українських студентів, змушуючи до поправки, оцінок перед директором школи Кшижановським но вакаціях. Жовківські студенти були добре зорганізовані, мали свої релігійно-культурні гуртки – Марійський під проводом колишнього стрільця, василіянина о. Григорія Труха, хор, оркестра, аматорські і літературні гуртки, а також таємний Пласт і навіть мережу ОУН.

Українські студенти твердо і переконливо трималися свого кореня, традицій і обряду, цю патріотичну поставу виявляли відверто – неспіванням польського гимну або неприсутністю на польських державних церемоніях. Ми майже щотижня увечорі сходилися на цвинтарі, на Винниках, у передмісті Жовкви, і там проводили свої пластові сходини, вислухували доповіді і реферати, вказівки котрогось зі студентів вищих кляс, вивчали пластові закони та правила. Польський „тайняк" Яцина був близький до виявлення підпільних студентських організацій „Пласту" і ОУН, але бойовик ОУН Куликівець з Винників застрелив його, коли той виходив з українського концерту, на вулиці Глинській. Опісля Зенона Матлу зі Львова і Куликівця засуджено на кару смерти.

На той час Жовківщина була дуже зрусифікована, в багато селах існували проросійські читальні ім. Качковського та прокомуністичні „Сельроби". Навіть головний директор Повітового союзу в Жовкві Гумен проводив шкідливу працю серед українського громадянства Жовкви. Студент 6-ої кляси гімназії Васечко виконав замах на Гумена та підстрелив його під саме серце. Гумен одужав, а Васечка виключено з гімназії та ув'язнено. Вже за совєтської окупації КҐБ заарештувало Гумена і вивезло на Сибір, де він невдовзі помер. Васечко ж вийшов з тюрми і опісля був прикладним воїном УПА, де загинув в обороні рідної землі.

Багато колишніх студентів гімназії в Жовкві було помордовані в катівнях КҐБ і німецького ґестапо, загинули на війні. Але пластові ідеї живуть в серцях молоді, пластової естафети в Україні та у цілій діяспорі.

Д-р Володимир Боднар

УКРАЇНА І СВІТ

Розпочався конкурс імені П. Яцика

КИЇВ. – Після сумної звістки про смерть ініціатора Першого Міжнародного дитячого конкурсу знавців української мови й почесного президента Ліги українських меценатів Петра Яцика в Україні почали активно поширюватись чутки про те, що другого конкурсу не буде, оскільки нікому тепер узяти на себе його основні фінансові затрати. А ці затрати, до речі, не малі – майже 137 тисяч долярів США. За підрахунками Міністерства освіти і науки України в патріотичному мовному турнірі мають взяти участь 5–7 мільйонів школярів і студентів з України. Передбачається також активна участь українських дітей з діяспори, головним чином зі східньої. Досить сказати, що вже в першому конкурсі, незважаючи на інформаційний вакуум довкола нього, звання знавців української мови виборювали діти з шести країн. Особливо активно це відбувалось в Росії: зі 103 нагороджених Лігою українських меценатів призерів конкурсу половина – з Російської Федерації.

Чутки про те, що другий конкурс не відбудеться, одні люди повторювали з жалем, інші – зі зловтіхою. Одна з російських газет в Україні іронічно зауважила: перший конкурс української мови в Україні так і залишився єдиним...

Але настав день 9 листопада, визначений тепер святом української писемности і мови – й у всіх середніх навчальних закладах України взяв старт другий Міжнародний конкурс з української мови, який тепер носить ім'я світлої пам'яті Петра Яцика. Повсюдно цей маштабний патріотичний маратон розпочинається хвилиною вшанування великого українського мецената і патріота. Національна радіокомпанія і українські газети в ці дні докладно розповідають про всі шляхетні діяння Петра Яцика в ім'я української ідеї, про його синівську відданість рідному народові.

Дорогоцінне дітище Петра Яцика – Міжнародний конкурс з української мови, що його разом із Міністерством освіти і науки України проводять Освітня фундація Петра Яцика і Ліга українських меценатів, має на меті піднятття самого престижу української мови в очах тих, хто завтра прийде в доросле життя, хто стане активною творчою силою в різних сферах державної діяльности. Конкурс його організатори розглядають як один із важливих націотворчих заходів. Бо ж не секрет: сьогодні ми маємо державу, але повноцінна в усіх розуміннях українська нація тільки починає складатися.

Конкурс має чимало опонентів. Дехто в країнах західнього світу каже: хай українською мовою в Україні займається Українська держава. По-своєму ці люди мають рацію. Але, на жаль, Українська держава не займається українською мовою. Як не парадоксально звучить, але за роки нашої незалежности зросійщення в Україні сягнуло нечуваних навіть за комуністичного режиму маштабів. І якщо так далі піде, то української мови в Україні може й не залишитися. В багатьох місцях у нашій державі влада не українська. Навіть у самому Міністерстві освіти і науки України є люди, які борються з нашим конкурсом.

Але невже ми, свідомі українці, не можемо, дружно взявшись за руки, мовлячи словами Шевченка, миром, громадою, нав'язати владі й суспільству нашу (підкреслюю важливе!) волю до україномовної України. Невже ми будемо пасивним і покірним елементом, який дає комусь право вирішувати, що і як має бути в нашій державі?! Запрошуємо всіх українців до доброї справи.

Отже, тих, хто хоче дискутувати з нами про доцільність проведення цього конкурсу, просимо не звертатись до нас на адреси Освітньої Фундації Петра Яцика: 5080 Timberlea Blvd, Suite 202, Mississaga, ON L4W 4M2, Canada та Ліги українських меценатів: 01034, Київ, 34, а/с 47, т/ф (38044) 2165378.

Часу для безплідних думок ми не маємо, його вже вибрали в історії наші ліниві балакуни. Тому на ці адреси просимо звертатись тільки тих, хто вірить у важливість цієї справи, хто хоче прилучитися до неї.

Михайло Слабошпицький

Ліценціят з богослов'я – нове у ЛБА

5 листопада 2001 року у Львівській Богословській Академії відбулося відкриття програми ліценціяту з богослов'я. Про генезу даної програми і перспективи її розвитку розповідає заступник декана філософсько-богословського факультету ЛБА Тарас Добко.

ЛЬВІВ. – Відновлюючи у 1994 році діяльність Львівської Богословської Академії на прохання Блаженнішого Мирослава Івана Любачівського, Синод УГКЦ виходив з переконання, що успіх євангелізаційної місії Церкви значною мірою залежить від освіченого духовенства і мирян. Впродовж семи років ЛБА з Божою поміччю намагалася закласти міцні основи першого рівня богословської освіти та підготувати наукову та матеріально-технічну базу для наступного рівня вишколу богословів.

Розбудувавши свою програму бакалаврату, ми почулися в силі зробити наступний крок – розпочати підготовку студентів за програмою ліценціяту з богослов'я. В ідеалі наша академія, а в майбутньому Український католицький університет, повинні зробити ще не один крок у напрямку створення повного циклу богословських студій (включно з докторатом), а також наукових програм з інших гуманітарних дисциплін.

До цього часу випускники Академії, бажаючи поглибити богословську освіту, були змушені продовжувати навчання за межами України: у США, Канаді, Австрії, Німеччині, Італії, Польщі, Бельгії, Англії. Але завжди буде група випускників, які навіть маючи високий науковий потенціал, з об'єктивних причин не можуть на довший час виїжджати за кордон. Це, насамперед, ті, хто вже створив сім'ю чи отримав єрейські свячення. Безперечні переваги нашої програми у тому, що вона дає можливість отримати ліценціат з богослов'я, не відриваючись від українського контексту – ситуації, в якій перебувають зараз наша Церква, держава та суспільство.

Будь-який навчальний заклад потребує визнання (чи акредитації) як складової частини своєї власної ідентичности. Для Львівської богословської академії партнером на міжнародному рівні є Конгрегація католицької освіти в Римі, а через неї всі інші католицькі навчальні заклади, що засвідчили високий рівень пропонованої ними освіти.

Акредитація програми бакалаврату з богослов'я відбулася ще у 1998 році. Великою мірою сприяв цьому о. Роберт Тафт, офіційний візитатор академії від Конгрегації католицької освіти. Саме він доклав чимало зусиль, щоб ЛБА стала провідним центром католицької освіти в Україні. Цього року о. Роберт Тафт знову відвідав академію, впродовж кількох тижнів вивчав наші ресурси: науковий потенціал викладачів та студентів, можливості бібліотеки, комп'ютерне забезпечення і т. д. Він дійшов висновку, що академія вже готова створити свою власну програму ліценціяту з богослов'я.

За задумом, ця програма повинна тривати два роки. Але оскільки вона є ще зовсім новою для нас, прийнято рішення почати з підготувального року. Річ у тім, що ми хочемо надати можливість навчатися на цій програмі не лише випускникам академії чи Львівської архієпархіяльної семінарії св. Духу, але й випускникам інших освітніх закладів Церкви, зокрема інших семінарій. Передумовою прийняття на основну програму кандидатів з інших духовних навчальних закладів є виконання академічних вимог (принаймні 5 років навчання), відображених у навчальній програмі Духовних семінарій, прийнятій на зустрічі Ради ректорів 26 червня 2000 року. А оскільки навчання у цих закладах наразі відбувається за різними програмами, було вирішено запровадити цей підготувальний рік. Буде можливість покращити свої знання чужоземних мов, оскільки значна частина викладів буде читатися англійською мовою. Не менш важливим завданням для студентів підготувального року є покращити своє вміння проводити самостійні наукові дослідження і писати наукові праці.

Навчальна програма ліценціату з богослов'я включає вимоги, характерні для стандартів подібних програм споріднених інституцій, зацікавлених у вивченні східнього християнства. Студенти будуть вивчати історію та поширювати релігійну спадщину християнського Сходу, робити свій власний внесок у вирішення історичних труднощів, а також сприяти порозумінню між різними Церквами Сходу і Заходу. На завершення програми , особам, які виконали вимоги навчальної програми, включно з написанням та успішним захистом дисертації, буде присвоєно ступінь ліценціата богослов'я (S.T.L.) чи викладача богослов'я.

Критична грань буття України

В. Брюховецький

(Продовження. Початок в ч. 52 за 2002 рік).

II. Академія

Коли мене запитують, чому я такий завзятий оптиміст, щиро відповідаю: тому що в Києво-Могилянській академії ми, постійно відчуваючи могутній подих славної минувшини, щодня спілкуємося з майбутнім України. І я бачу, якою потужною наша держава стане вже за якісь років п'ятнадцять.

Що ж нового приніс минулий рік в життя Могилянки?

Досі у нас діяло шість факультетів – гуманітарних і суспільних наук, де ми готуємо філософів, істориків, філологів, політологів і культурологів; природничих наук (екологи, фізики, біологи і хіміки); соціяльних наук і технологій (соціологи і соціяльні працівники); економічних наук (економіка і фінанси); комп'ютерних наук; правничих наук. До цих факультетів від вересня 2002 року додалися ще дві маґістерські програми – школа журналістики і бізнес-школа. Крім бакалаврських та маґістерських програм уже три роки функціонують аспірантура (нині навчається 112 осіб) і докторантура (12 осіб). Загальне число студентів виросло до двох тисяч семисот. Постійно в НаУКМА працює приблизно 120 професорів, доцентів і викладачів. Крім того, з частковим навантаженням працює ще 100 професорів. За десять років у Києво-Могилянській академії вчило понад 200 закордонних професорів, серед них два Нобелівські лавреати, що мали лекції для студентів: Джоді Вільямс (Канада) та Роберт Манделл (США).

Успішним виявився створений нами Департамент доуніверситетського вишколу, який покликаний насамперед готувати для вступу в НаУКМА сільських дітей. Щороку на цьому департаменті навчається понад 100 бурсаків. Якщо три роки тому серед наших студентів випускників сільських шкіл було лише близько 1 відсотка, то нині це число вже доходить до 10 відсотків. Наприклад, із десяти цьогорічних стипедіятів Українського Народного Союзу восьмеро вступили до НаУКМА. Загалом же, 60 відсотків бурсаків стають нашими студентами.

Ми здобули чималий досвід організації літніх курсів для українців з-за кордону. Літня школа україністики при НаУКМА тепер пропонує такі програми: навчальний бльок (українська мова, історія, література, етнографія), екскурсійно-культурна програма „Відкрий для себе Україну" та спеціяльні програми на замовлення. Детальнішу інформацію можна дістати за адресою lari@ukma.kiev.ua в Освітніх студіях Києво-Могилянської академії.

Наше університетське містечко нині складається із 16 будинків, 12 з яких ми вже відновили. Ще на чотирьох будинках належить провести реставрацію та ремонт. Це будинок колишньої лікарні, який ми перетворюємо на Наукову бібліотеку імені Тетяни і Омеляна Антоновичів, котрі фінансували цей проєкт. Шукаємо кошти на завершення реставрації оригінального будинку Гальшки Гулевичівни, де плянуємо розмістити музей Києво-Могилянської академії, і трапезної, збудованої митрополитом Петром Могилою, де буде архів Києво-Могилянської академії. Потребує серйозного ремонту також будинок нашого другого гуртожитку, який ми щойно купили. Сподіваємося, що ближчими роками місто передасть Києво-Могилянській академії три останні будинки, які нам мають належати. Завершуємо реставрацію Староакадемічного корпусу та Благовіщенської студентської церкви при ньому, яку заклав ще гетьман Іван Мазепа.

Наша перша філія, Острозька академія, вже має статус незалежного університету. Через рік такий самий статус надамо нашій Миколаївській філії. Зараз розпочали реорганізацію структурного підпорядкування двох наших колеґіюмів – Тернопільського та Кременецького. Вони перетворяться на інститути Києво-Могилянської академії, які даватимуть вищу освіту першого-другого рівня акредитації. Всі ці заклади разом складатимуть цілісний навчально-науковий комплекс, аналогів якого ще немає в Україні. В нього також входитимуть заклади рівня середньої освіти – наші колеґіюми в Києві, Черкасах, Запоріжжі, Донецьку, Херсоні, Феодосії в Криму, Сіверськодонецьку на Луганщині, Рогатині та Рожневі на Івано-Франківщині, Ромнах на Сумщині, Стрию на Львівщині.

У цьому році вчетверте Національний університет „Києво-Могилянська академія" визнано найкращим навчальним закладом столиці України. А наш факультет правничих наук оголошено найкращим закладом юридичного профілю в Україні в 2002 році.

Всі наші випускники дістають добру працю. Немало з них ідуть у політику, і скоро Україна дізнається їхні імена. Інші працюють в багатьох поважних інституціях як в Україні, так і за її межами, а також частина з них продовжує навчання у найпрестижніших закордонних університетах. Приємно, що, завершивши студії або контракти, більшість повертається додому, де їхні знання і відданість Україні вкрай потрібні. Лише в НаУКМА вже працює 26 наших випусників, котрі захистили або підготували до захисту свої дисертації. Є вони і в парляменті, в уряді, в політичних партіях.

Наші успіхи і досягнення є результатом напруженої і натхненної праці сотень співробітників НаУКМА і тисяч студентів. А проте вони були б неможливі без допомоги наших прихильників. Ми глибоко вдячні усім, хто долучився до фінансової підтримки відродження і розвитку Києво-Могилянської академії. Тисячі українців з усього світу поклали зароблений нелегкою працю гріш на цю святу справу. Завдяки допомозі багатьох українців ми здолали початковий бар'єр і тепер стоїмо перед потребою створення потужного ендавменту. Підвалини його закладені. Це стало можливим завдяки здійсненню кількох довготривалих акцій. Вже сім років триває акція „Студентський ґрант", що передбачає річну оплату за навчання одного студента. Я не маю змоги назвати всіх, хто призначав одноразові ґранти. Назву лише довготермінові фонди, з яких ми беремо лише відсотки на такі ґранти для студентів: пропам'ятний ґрант ім. Петра Сабари, ґрант Володимира Безсонова, пропам'ятний ґрант пам'яті Юрія Кузіва, ґрант доктора Мирослави Іванців, ґрант пам'яті Степана Бицька, ґрант Стипендійної Фундації Богдана і Наталії Ковалів, пропам'ятний ґрант імені Богдана Головода, ґрант Євгенії та Тимоша Таборовських, пропам'ятний ґрант імені проф. Ніни Синявської, ґрант пам'яті Ярослави Шафранюк, ґрант пам'яті Андрія Ґосподина, ґрант Пилипа і Володимири Демусів, ґрант Григорія Малиновського, ґрант професора Яра Славутича, ґрант Фонду Степана і Люсі Дудяків, ґрант Української Кредитової Спілки (Рочестер), ґрант Павла та Катерини Кральків, ґрант фонду ім. Анастасії та Андрія Рубчаків, ґрант Фонду Ярослава і Ольги Дужих, ґрант фонду Михайла Танського, ґрант фонду Ірини Гриневич, ґрант Стипендійного фонду Богдана і Лідії Сосницьких. Крім цих постійних фондів (а сюди ще слід додати 12 заснованих українськими підприємцями фондів), що складають нині ядро нашого ендавменту, було засновано понад п'ятдесят одноразових ґрантів, які дістали як оплату за навчання студенти, що досягли значних успіхів у певних ділянках навчання (згідно з побажаннями ґрантодавців).

Набуває популярности програма „Професорська стипендія". Її створено з метою залучення до праці в НаУКМА найвидатніших професорів з України і з-за кордону. Вже існують такі фонди, засновані Наталею Коваль, Юлією Міхневич, Ярославою Барусевич, Іреною Гриневич, пропам'ятний ґрант імені Арки Оленської-Петришин, ґрант імені Михайла і Олени Теліги пам'яті Івана Волошина. Одинадцять таких фондів заснували підприємці з України...

Отже, останнім часом у своїй фінансовій політиці ми перейшли до стадії сталого нагромадження фондів, з тим, щоб використовувати лише відсотки від зібраного недоторкального капіталу. А увесь цей недоторкальний фонд інвестуємо в економіку України. Користають з цього і економіка держави, й університет, і студенти. Звичайно, спершу це не буде дуже великою допомогою Україні, але згодом, коли наш недоторкальний фонд розростеться до розмірів ендавменту Гарвардського університету (а це обов'язково станеться), ми можемо перетворитися у поважну фінансову корпорацію, що провадитиме свою власну політику не лише на освітньо-культурному, але й на фінансово-економічному просторі України.

Тих, хто бажає одержати докладнішу інформацію про нашу діяльність, прошу звертатися у США до професора Івана Фізера (732) 846-4847 та інженера Ігоря Вислоцького (773) 685-1828, у Канаді – до професора Ярослава Розумного (204) 488-8693.

До речі, є надзвичайно радісним той факт, що, збираючи фонди для видання Енциклопедії Києво-Могилянської академії, ми вперше в Україні зібрали коштів більше, ніж у Канаді. Це дуже показовий знак, що засвідчує зрушення, як на рівні громадянської свідомости, так і фінансові, в Україні.

(Закінчення в наступному числі).

Ліна Костенко серед студентів „Могилянки".

Будівничі нової освіти

Від часу відродження Києво-Могилянської академії у 1991 році тисячі українців з усіх куточків світу підтримали нас хто чим міг. Ми щиро вдячні усім-усім, кому небайдужа доля Могилянки. Але є люди, котрим ми складаємо особливу шану, викарбовуючи їхні імена на мармуровій Стелі відзначень Києво-Могилянської академії. Сьогодні на ній золотими літерами позначені Григорій Малиновський, родина Чопівських, Ольга і Ярослав Дужі, Надія Амінофф, Мирослава Іванців, Люся і Степан Дудяки, Богдан Головід, Юрій Кузів (США), Ярослава Шафранюк, Тиміш та Євгенія Таборовські, Костянтин Темертей (Канада), Степан Бицько (Велика Британія).

У цьому році коло наших видатних меценатів збільшилося. Засновано Стипендійний фонд Богдана та Лідії Сосницьких, недоторкальна сума якого складає 100,000 дол. Щорічні відсотки з цього ендавменту будуть іти на надання ґрантів для кращих студентів НаУКМА. Причому, один із них має бути з Тернопільської области; а особливий пріоритет надаватиметься студенту чи студентці, що походить із с. Кошляки на Тернопільщині. В цьому галицькому селі 22 липня 1912 року народився пан Богдан. А його дружина Лідія Олімпія Сосницька (Логінська) походить із села Скоморохи на Сокальщині. Вона народилася тут 14 липня 1923 року, а упокоїлася в Америці 20 квітня 1994 року.

Наталія Шумкова,
віце-президент Національного університету „Києво-Могилянська академія"

Пам'ятник воякам УПА

14 жовтня, на свято Покрови Божої Матері, в селі Тудорові, Тернопільської области, відбулося посвячення пам'ятника на могилі майже сотні вояків УПА, котрі боролися і впали в нерівному бою з військами НКВД за волю України. На свято прибули колишні вояки УПА зі своїми прапорами, мешканці сусідніх Бережан і Чорткова.

На фото: група вояків УПА з Бережан біля пам'ятника героям.

А. Базалінський

Чому потрібно допомагати українцям в Казахстані

В статті о. В. Говери („Свобода", ч. 52) про посвячення пам'ятника українським жертвам м. Сатпаєві в Казахстані він згадує, що це вже восьма греко-католицька громада в Казахстані. Проте не згадує, що він напівтаємно, без дозволу уряду, відправив Богослужіння в шкільній залі, бо громада немає церкви, ані іншого власного приміщення. Українська спільнота в Казахстані не набагато менша, ніж в Америці, а має тільки дві церкви. Одну – в Караганді, яку допомогли збудувати німці, а другу – в Павлодарі, збудовано завдяки жертвенним українцям з Америки.

Чи там потрібно українських церков? Річ у тому, що казахів у Казахстані є менше, ніж росіян. Для росіян за російські кошти будуються церкви й школи. Натомість український уряд все ще вважає українців у цій країні „судженими" й не приділяє їм жодної уваги. Москву мінеральні багатства Казахстану приваблюють не менше, ніж українські багатства. Щоб повернути Казахстан в свою орбіту, вони докладають усіх зусиль, так само, як і в Україні. Створене Москвою „Слов'янське об'єднання", всіми способами впевняючи, що Православна Церква й мова є одна і все маєте тут даром, затягає і русифікує не тільки українських дітей, але й старших віком. Багато вже їх пропало, і без сумніву, пропаде ще більше.

Люди, які думають, що українська етнічна громада Казахстану засуджена на вимирання, дуже помиляються. Бо нащадки 200 років тому засланих туди наших земляків пережили царські й совєтські переслідування, зуміли створити свої села, зберегти традиції і ще й сьогодні співають українські пісні. Всім відомо, що одна з найменших країн в світі, Ізраїль, осягнула сили тільки завдяки великій, добре організованій і мудрій діяспорі. В нас інакше. Ще недавно ми масово демострували в обороні невинно суджених, вимагали людських прав і справедливости, й так скоро забули про них. Ці пережильці ҐУЛаґу, Воркути, Кінгірі та їхні діти нічого не просять, ані не вимагають, вони були б тільки раді почути добре слово та моральну підтримку від нас. Наша найменша прислуга, як от святочні побажання чи статті, будуть для них джерелом наснаги й потіхи. Зацікавлені можуть писати до єдиного українського тижневика в Астані. Його адреса: „Українські новини" 473000, м. Астана, пр. Республіки, 17. Казахстан. – Kazakstan.

Газета виходить малим тиражем, бо люди не мають шість доларів на річну передплату. Як хтось бажає зробити святочний подарунок, то прошу висилати пожертву на адресу: UCCA – RODU – nu. 203, Second Ave. New York NY. 10003. Користаючи з нагоди, щиро дякуємо Іванові Хомкові за пожертву на 10 передплат.

Іван Буртик,
голова Ради оборони і допомоги Україні

УКРАЇНА – ПОЛЬЩА

Поступ народної дипломатії

Популярна польська газета „Нови дзєннік" з Нью-Йорку вмістила 14 грудня 2001 року в постійній рубриці „Польща і Україна" огляд відомого публіциста Яна Новака-Єзьоранського „Поступ народної дипломатії", який ми передруковуємо в перекладі з деякими скороченнями.

Східня політика Польщі розгортається у двох площинах – урядовій і громадській. Досягненням урядів за останнє десятиріччя були численні угоди про дружбу і співробітництво. На другій площині з ініціятиви громадян розгортається так звана народна дипломатія, спрямована на зближення народів, подолання ворожих наставлень, взаємне пізнавання людей по обидва боки кордону.

Варшавський університет недавно відкрив Східні студії – дворічне маґістерське відділення для 25 стипендіятів, вибраних серед кандидатів з кількох сусідніх країн. Серед викладачів є представники України, Англії, Франції і США. У той же час в Любліні постала Колеґія польських та українських університетів, заснована під патронатом місцевого Католицького університету і трьох університетів з України.

У нинішньому навчальному році сто кандидатів з Польщі та України здобувають тут дипломи маґістрів. Українці мають вивчити польську мову, а поляки – українську. У листопаді відкрився у Вроцлаві Колеґіюм Східньої Европи, який створює клюби зустрічей з українцями, росіянами і литовцями.

Найважчим завданням громади стало подолання взаємної ворожости і будування дружби між поляками і українцями. Я мав честь брати участь у відкритті першої імпрези Колеґіюму Східньої Европи – Вроцлавського фестивалю української культури. Мене порадувало ставлення вроцлавян – переповнена заля Польського театру, тепле прийняття шестиособового українського хору „Пікардійські терції", виконаної українцями „Богородиці".

Чотири дні фестивалю були сповнені виступів провідних українських ансамблів і солістів. Кожний вечір закінчувався за пивом, танцями і співом у „Млинській корчмі" на Тумському острові.

Душею Колеґіюму стали вроцлавський громадський діяч Ян Анджей Домбровський і 25-річний львів'янин Остап Процик. Тепер Колеґіюм готує виставку української культури в Польщі – стародруки, церковне і народне мистецтво. Ці твори так розсіяні в усій Польщі, що майже незнані. Зібрання їх в одній експозиції стане виявом доброї волі до України.

Найважливішим досягненням на площині взаємин став цикл зустрічей, присвячений подоланню стереотипів минулого. Його ініціювали Світовий Союз вояків Армії Крайової і Союз українців Польщі. За три роки відбулося 10 нелегких зустрічей. У них взяли участь близько 30 істориків з обох сторін. Вже видано вісім томів матеріялів з цих зустрічей, ще два томи готуються.

Українці і поляки мають діяметрально протилежні погляди на події 1918-1989 років. Зрозуміло, що ми пам'ятаємо завдані нам кривди і забуваємо про кривди, яких ми завдали іншим. Це стосується обох сторін. Обопільний перелік кривд у своєму змісті є страшний. Про нього йдеться у згаданих восьми томах. Сьогодні ми ведемо суперечки не за кордони і права меншин, а за символи і могили.

Ніщо так не привертає увагу, як читання свідчень представників двох протилежних поглядів. Але особливе враження справляють взаємні прояви доброї волі. Учасники зустрічей прагнули уникнути протистояння, намагалися подивитися на події історії з позицій протилежної сторони.

Кожна сесія закінчувалася записом спільних домовленостей, але занотовувалися й розбіжності, яких не вдалося усунути. На жаль, на восьмому симпозіюмі представники Союзу українців відмовилися від продовження розмови, але історики з Києва і Львова залишились при столі і зустріч було завершено. Насамкінець плянувався великий польсько-український форум, але на його проведення забракло коштів.

Польсько-українське примирення має супротивників з обох боків. Є поляки, які поширюють відповідальність за злочини проти польського населення на весь український нарід, є українці, які не можуть і не хочуть забути кривди, яких зазнали від поляків. Можна сперечатися, хто кому більше дошкулив, але до чого це вестиме і хто з цього виграє?

На згаданих конференціях відкрилася підбурююча роля німців і, передовсім, росіян. Були пред'явлені документи, які виявились совєцькими фальшивками. На Волині криваві події почалися з винищення українських сіл і вбивств мешканців совєтськими партизанами у польських уніформах. Каральний загін Сатановського на совєтській службі узяв собі назву „Єще Польска нє зґінела".

Життєвою потребою обох народів є замкнення розрахунків з минулого, які їх поділяють, пошанування символів і могил, щоб спільно звернутися до майбутнього, вільного від руйнуючої ненависти. Нинішня Польща з багатьох оцінок має перевагу над Україною і тому польське прагнення до згоди вимагатиме від нас терпіння і витримки.

Польсько-українське єднання лежить в обопільному інтересі. Занепад Речіпосполитої почався з козацьких воєн. Обидва народи були ослаблені у боротьбі і потрапили під панування Москви. Це повторилося після Другої світової війни. 80 років тому Ігнацій Дашинський писав: „Без вільної України не буде вільної Польщі". Над обома народами зростатиме тінь відроджуваного російського імперіялізму.

Українці Кубані

Перші національні об'єднання нащадків запорозького козацтва виникли на Кубані в кінці XIX на початку XX сторіччя, через сторіччя після переселення їх на благодатні землі Кубані. Це відбулося в період завершення нескінченних російсько-турецьких воєн, „замирення" Кавказу, досягнення певного економічного благополуччя области, що дозволило поставити на порядок денний чисто гуманітарні проблеми і вирішувати їх в европейському дусі, а не в традиціях „козачої вольниці".

Майже ціле сторіччя чорноморські козаки всерйоз не задумувалися про свої національні корені, тому що належність до козачого стану в основному забезпечувала їх господарські, військово-політичні і цивільні права. Природно, що на початковому етапі вони усвідомлювалися насамперед як право на власну культуру. Перші місцеві українські патріоти Я. Кухаренко, Я. Мишковський, В. Вареник, В. Золотаренко, І. Подушка були насамперед козакофілами, але властивий їм глибокий інтерес до рідної мови об'єктивно сприяв тому, що саме тривога за її долю змусила вже їх найближчих послідовників шукати контактів з матінкою-Україною, прагнути до об'єднання розрізнених і нечисленних тоді ще сил. Українську мову чорноморці розглядали як одну з найважливіших складових своєї козачої гідности. І це розуміння вони щасливо передали своїм дітям та онукам. Один зі сучасників у самому кінці 1860-их років свідчив, що учні Катеринодарської гімназії „говорять як на клясних заняттях, так і поза малоросійською мовою, ... читають тільки „Енеїду" Котляревського та „Кобзар" Шевченка. Очевидно, про них же, лише трохи дорослііших, говорить у своїй історичній записці директор відкритої двома роками пізніше (1871 р.) Першої Кубанської вчительської семінарії Гр. Крижанівський: „Російська мова була для вихованців мовою настільки ж далекою, як, припустимо, мова (старо) слов'янська чи навіть іноземна. Нею рішуче ніхто з жителів станиці не говорив".

Засновник і визнаний провідник усіх перших національних об'єднань українців Кубані так званої „Чорноморської громади" С. Ерастов (1856-1953) являв собою тип революціонера, що рано зформувався, виріс, за його власними розповідями, „в оточенні, яке ще зберігало тоді давні запорозькі традиції вільного козацтва". У 1878 році він стає студентом Київського університету й одночасно членом громади молодих українців „Кіш", бере участь у постановках домашнього театру М. Лисенка, зближується з О. Кониським. У 1880 – поїздка в Женеву і Париж, зустрічі з М. Драгомановим та іншими видатними діячами української імміграції остаточно зформували його переконання. Виключений з Київського університету „за неблагодійсність і перебування понад термін за кордоном", він перебирається до Петербургу, де з головою поринає в народовольчу діяльність, працює в гуртку, який об'єднує всю студентську українську молодь столиці. Потім було нове виключення з університету і заслання, роки невлаштованости і революційної роботи, поки в 1894 році не осів у рідному Катеринодарі.

До моменту повернення С. Ерастова на Кубань козачий край уже не являв собою в культурному пляні пустелю, як це було в часи В. Мови (Лиманського). Тут активно працював в обласному статистичному комітеті відомий український етнограф М. Дикарєв, який почав найперші кроки з дослідження української культури Кубані. Для збору необхідних йому фолклорно-етнографічних матеріялів учений мав у станицях кореспондентів з числа вчителів, писарів і простих селян, через них намагався впливати на пробудження національної свідомости козаків.

„Обласні кубанські відомості" редагував В. Скидан – чудовий публіцист, пізніше шевченкознавець Л. Мельників. Фолклорну діяльність проводили А. Бигдай, Г. Концевич і О. Кошиць. Тут же працював історик і статистик Ф. Щербина, згодом автор двотомної „Історії Кубанського козачого війська". Ще збирав свої колекції засновник військового історико-етнографічного музею Е. Феліцин і публікував свої численні збірники документів з історії запорозького і чорноморського козачих військ історик-самоучка П. Короленко. Ці неабиякі особистості ніби створювали історико-культурне тло, на якому і розгорнув свою радикальну діяльність С. Ерастов.

Тільки влітку 1902 року на Кубань переїхало десять виключених з Полтавської семінарії учнів, у тому числі С. Петлюра, П. Ткаченко, П. Понятенко, П. Капельгородський та інші.

На запрошення Ерастова і його однодумців відгукнулися відомі літератори Я. Пекуче, Г. Доброскок, В. Самійленко, В. Потапенко, Ганна Супруненко, О. Лісовський та інші.

Крім нелеґальної діяльности – складання і друкування проклямацій, поширення літератури й усної пропаганди серед учнівської молоді і на робочих окраїнах, – члени громади брали найактивнішу участь у всіх громадських організаціях. Все підлягало ідеї пробудження національної самосвідомости кубанського козацтва: поширювалися книги, газети і журнали українською мовою, відзначалися ювілеї українських діячів літератури і мистецтва, організовувалися незліченні гастролі всіх відомих українських труп і корифеїв національного театру. Просвітницьку літературу друкували українською мовою в місцевих друкарнях.

Початок українського книговидання на Кубані також пов'язаний з ім'ям С. Ерастова. Тільки людина такого маштабу, загартований ідейний борець і природжений організатор міг перебороти численні цензурні перепони, які стояли тоді на шляху розвитку національного друкування в Росії. В повній мірі ці заборони діяли аж до 1905 року і на Кубані, де більшість населення складали вихідці з України. Перші початі С. Ерастовим спроби видання книг українською мовою належить до 1896 року, коли в Катеринодарі побачила світ книжка А. Кримського „Хто ж винен?".

Одночасно в Ростові п'ятитисячним тиражем був видрукуваний збірник оповідань Б. Грінченка. Для пробудження інтересу до читання книг українською мовою С. Ерастов запровадив звичай обдаровувати ними „колядників" і „щедрувальників", які, почувши про незвичайні різдвяні і святочні дарунки, хмарою сунули у святкові дні до будинку видавця. Пропаґандою книги в сільських районах займалися члени станичних „Просвіт", осередків підпільної революційної української партії, а також працівники чайних. На великі сільські ярмарки, храмові свята і народні гуляння їх носили спеціяльно підібрані і навчені Ерастовим книгоноші. Постійною турботою кубанських просвітян стало відкриття на Кубані мережі українських народних шкіл.

Коли лютнева революція 1917 року створила умови для активної творчої роботи, першими зібралися на свій з'їзд кубанські педагоги. Він проходив у Катеринодарі 13–14 травня 1917 року. У резолюції педагогічної секції з'їзду говорилося,о треба принципово погодитися з потребою негайного введення в Кубинському краї навчання рідною мовою, кількість шкіл українських і російських повинна бути пропорційна числу людей, які говорять тією або іншою мовою. Десятий пункт резолюції пропонував негайно приступити до найширшого видання української дитячої літератури.

Почалася масова українізація кубанської школи, періодичної преси, видавничої справи. Книги українською мовою видає С. Ерастов. Перша українська газета „Чорноморець" вийшла в Катеринодарі в 1917 р.. У 1918 р. у Новоросійську побачили світ перші номери газети „Нове життя". Пізніше (1919 р.) у столиці Кубанського краю видавалася просвітянська газета „Кубанська зоря" з багатим літературним розділом, у різних видавництвах вийшли казки для дітей, збірник оповідань В. Винниченка, цілий розсип тоненьких книжечок віршів Т. Шевченка, В. Мови, М. Вороного й інших українських літераторів. Окремі видання С. Ерастова фінансувалися з Києва, зокрема урядом гетьмана П. Скоропадського. І це зовсім не випадково. З моменту проголошення незалежної Української держави кубанські українці тісно співдіяли з метрополією, шукаючи і частково знаходячи в ній союзника. У Центральній раді Кубань представляв С. Ерастов. Останнім часом багато написано про двотижневий візит Кубанської делеґації на чолі з М. Рябоволом у Київ влітку 1918 року, про підписані тоді військові і економічні договори, покликані максимально зблизити дві держави (Україну і Кубанський край) аж до їх об'єднання. Підвищені симпатії до кубанців мав і С. Петлюра, який фактично починав свій революційний шлях в Катеринодарі, добре знав як про українські симпатії кубанців, так і особливості їх етнічної свідомости.

На жаль, справжнього зближення так і не вдалося досягти. Влітку 1919 року денікінська контррозвідка злочинно вбила першого кубанського президента, українського патріота і народного улюбленця Миколу Рябовола, а в листопаді все тими ж темними силами на Кубані був вчинений державний переворот. Чорноморська фракція в Раді була арештована, її провідник – священик О. Кулабухов повішений на Фортечній площі, а інші провідники чорноморців депортовані в Константинополь.

В тому ж 1919 році кубанська „Просвіта" була заборонена, а за томик віршів Т. Шевченка, виявлений у козачій хаті, за бандуру – нерозлучну подругу козака, господаря чекав розстріл.

Тут же, на Кубані, багато в чому визначилося майбутнє незалежної України. На думку видатного кубанського українця, останнього прем'єра республіки Кубанський край В. Іваниса, нерішуче ставлення українського уряду гетьмана Скоропадського до політичного об'єднання з Кубанню "врятувало" Добровольчу армію. Коли б гетьман використав пропозицію Кубані і негайно втягнув її на будь-яких умовах в орбіту українських дій, то напевно були б позитивніші наслідки боротьби з більшовиками. Та чи не найголовніше ще те, що відновилася б традиція єдности Кубані з Україною. Ця ж перспектива зберегла б українські землі від голоду й інших совєтських тортур, які коштували понад 15 мільйонів загиблих різного віку й статі. Брак розуміння наведених вище фактів привели не тільки до руїни Кубані, але й цілої України".

Трагедія кубанських українців у складі СССР вимагає окремої розмови у світлі нових фактів і з урахуванням нашого сьогоднішнього знання про справжню спрямованість вектора, за яким розвивалася вся післяжовтнева історія імперії.

Віктор Чумаченко,
декан Краснодарського державного університету культури і мистецтва, Кубань

Курси з українознавства для вчителів

СУМИ. – Нині на Сумщині немає проблем з викладанням предметів українською мовою: всі загальноосвітні школи і дошкільні заклади області переведені на державну мову навчання і виховання. Викладання у Сумському і Глухівському державних педагогічних університетах й Сумському обласному інституті післядипломної освіти педагогічних працівників ведеться українською мовою. Разом з тим, національне відродження Сумщини серйозно гальмується внаслідок відсутности повноцінних українських підручників, а також ґрунтовного висвітлення питань сучасного українського націотворення і державного будівництва.Тому вчителі Сумщини радо сприйняли звістку про двотижневі курси з українознавства, організовані, з ініціятиви і спонзорської допомоги Української федеральної кредитової спілки „Самопоміч" в Нью-Йорку (президент – д-р Богдан Кекіш) та Координаційного комітету допомоги Україні в США (голова – Володимир Воловодюк), Центром „Українознавство" Товариства „Знання" України (голова правління товариства – Василь Кушерець, директор Центру (Анатолій Мартинюк) спільно з Управлінням освіти і науки Сумської адміністрації й за сприяння Головного управління з питань внутрішньої політики Адміністрації Президента України.

Курси діяли в Сумах від 26 листопада до 7 грудня 2001 року. Навчалися 82 особи – вчителі, а також вісім офіцерів-вихователів місцевих військових формувань.

Особливо вдячні слухачі за бібліотечки українознавця (добірки з 14 книг і брошур), які вручені кожному випускникові курсів безкоштовно. Вчительські колективи і учні Сумщини отримали можливість переглядати 80 короткометражних відеофільмів серіялу „Невідома Україна" виробництва Національної кінематики України, розрахованого на 21 годину показу й переданого вчительському загалові Сумщини безкоштовно.

Анатолій Мартинюк,
директор Центру „Українознавство"
Товариства „Знання", м. Київ

НОВИНИ ЛІТЕРАТУРИ І МИСТЕЦТВА

Зустріч з Карпатами

На відкритті виставки художніх фотографій Степана Слуцького.

НЬЮ-ЙОРК. – 25 листопада ц. р. в ґалерії „Маяна" в Нью-Йорку, відкрилася виставка світлин Степана Слуцького під назвою „Красвиди Закарпаття".

Ввійшовши до залі з експонатами, я була впевнена, що це картини, а не фотографії, – настільки високе фотографічне мистецтво цих світлин, на яких відображені найтонші нюанси всієї гами кольорів неперевершеної карпатської природи. Манять до себе світлини високогірних полонин зі світло-жовтими луками, які різко контрастують з темно-зеленими кущами яфин (місцева назва чорниць) і синьо-фіолетовими яскравими дзвіночками. Чарують стрімкі схили гір, порослі ялиновими, смерековими лісами і порізані глибокими ярами. Особливо приваблюють світлини, на яких зображені гірські ріки, які летять униз, зістрибуючи зі скель, витворюючи надзвичайної краси водопади. Вода в них чиста і прозора, як сльоза. Серія фотографій присвячена карпатським передгір'ям з квітучими луками, привабливими копичками сіна та чепурними хатками. І в кожній світлині відчувається якась загадковість, чарівність. Промені сонця пронизують не лише пейзажі, які бачимо на світлинах, але й наші душі – таке тепло, світло і спокій йде від них.

Розмовляємо з автором цих чудових світлин. Степан Слуцький народився і виріс в Ужгороді. „Спочатку велике захоплення викликало відкриття для себе сусіднього лісу, згодом лісу, що за ним, і так далі", – розповідає про себе Степан. Дуже сильне враження на хлопця створили перші відвідини карпатської полонини, після чого його серце назавжди залишилось прив'язане до Карпатських гір. Паралельно з навчанням в місцевому університеті працював при обласному центрі туризму провідним тренером зі спортивного орієнтування. Пізніше проводив заняття з юнаками з пішоходного та гірського туризму. Керував багатоденними походами не лише по Карпатах, але й по горах Кольського півострова та Приполярного Уралу. Ходив по Фанських горах в Таджикистані та австрійських Альпах в Тіролі. Перед приїздом до Америки працював спортивним топографом в Угорщині, Словенії та Австрії. Весь цей час його не покидало бажання правильно передати побачене і відчуте в Карпатах. Фотографом став, щоб якнайбільше людей побачили і відчули чарівну красу Карпатських гір – так, як відчуває її сам. Завдяки технічним можливостям, які Степан Слуцький отримав в Америці, його давня мрія починає збуватись. В даний час він працює дизайнером у фотолябораторії.

Світлини автора проймають любов'ю до прекрасної природи карпатського краю кожного, хто їх бачить. Сподіваємось на наступних виставках фотомистця побачити Карпатські гори в різні пори року, адже вони однаково красиві і неповторні навесні і восени, влітку і взимку.

Лідія Баб'юк

КОЛОНКА ПОЕЗІЇ

Дві зіниці

Дві зіниці – голодні вовчиці,
Опановані шалом любови,
Прогризають закоханим груди
І пощади у них не проси.
Дві зіниці, мов дві блискавиці,
Спопеляють солом'яне серце,
А на згарищі люди віднайдуть
Діямант неземної краси.

Змова дзеркал

Змова дзеркал чи відлуння свічі?
Зранений простір пульсує стривожено,
Гострим крилом по небесній парчі
Ночі сувій розтинають сичі, –
Жмуток ілюзій дістанеться кожному.
Змова дзеркал чи відлуння зорі?
Доля, мов гиря і небо, як олово,
Губиться сенс в лябіринтах подій,
Попіл надій і нездійснених мрій
Тихо спада сивиною на голову.

Тост (жарт)

У тиші підземель, де сплять солодкі вина
І чути пульс життя з важких дубових діж,
Їм сниться літній дощ і сонячна долина,
Їм мариться Мілан, Атени і Париж.
Діоніс, дужий князь, гартує древню зброю,
Один – супроти всіх, – нелегка ця війна,
Бо рвуться молодці із запалом до бою.
І кожен з них стоїть „аж до самого дна".
Сто тисяч полягло, сто тисяч полонено,
Вельможі і прості – герої осяйні.
Згадаймо нині ми цих хлопців поіменно,
За кожного хильнім по чарочці одній.
Не думайте, брати, що я вас намовляю,
Залишмо опір свій, таж бар, – не Вавилон,
Діоніс кличе нас до сонячного раю,
Беріть свої чарки, та й ідемо в полон....
У тиші підземель, де сплять солодкі вина
І чути пульс життя з важких дубових діж,
Їм сниться літній дощ і сонячна долина,
Нам мариться Мілан, Атени і Париж.

Володимир Вітт, Монреаль.

Успіх виставки Юрія Химича

Юрій Химич „Три вежі".

НЬЮ-ЙОРК. – Київський живописець Юрій Химич показав в Українському Інституті Америки цікаву жанрову збірку своїх 30 праць. Виставка „Світло і тінь" мала тривати від 8 до 18 листопада, але була продовжена до кінця минулого року. Вернісаж Ю. Химича цікавий передусім тим, що майже всі його праці писані ґуашем (непрозора фарба, різновид акварелі). Малювання цією технікою малопоширене. І хоча картини мистця мали високу ціну (такі картини в українських колах продаються за 300-600 дол., а у Ю. Химича вони коштували 1000-1800 дол.), але 5-6 праць було продано вже в першій десятиденці виставки. Сам мистець не міг прибути на свою виставку.

Юрій Химич – архітектор, графік, учитель малярства. Він – творець барвистих краєвидів, на більшости з яких має будівлі церков. Пейзажі його оспівують місцевості Києва, Львова та Карпат.

Шанувальники таланту Ю. Химича подбали про видання книжки з англійським і українським текстами. Цьому сприяли Ігор В. Фіґлюс та його дружина Наталія Яресько-Фіґлюс. Вони стали спонзорами виставки. Упорядкування експозиції в Інституті – це вже старання В. Гойдиша. В книзі про Ю. Химича можна знайти похвальну статтю про його талант колишнього посла США до України Вільямса Ґріна Мілера.

Треба зупинитися довше перед панорамою київських церков. Зачаровує кожного будівля собору св. Софії в обрамленні засніженого, погідного, срібно-блакитного ранку. Знайомимось і з пейзажністю потужної Києво-Печерської Лаври в зелено-густій стихії літа, в золотистості осені та в сніговії зими. Не забув мистець і про славний Поділ Києва.

Найбільше картин присвячено Львову: кам'яниці з постатями школярів та соняшною усмішкою неба, Порохова вежа, ґраціозна Діяна на Ринку. На жаль, бракує собору св. Юра, хоча немає сумніву, що художник мусів створити не одну картину леґендарної катедри.

Щодо Карпат, то Ю. Химич почав змальовувати їхню неповторну принадливість за часів нашого поневолення, у 1985 році. Подобається славний Кам'янець-Подільський, місто народження художника. Виставка мала успіх, хоч на мистецьке відтворення собору св. Юра доведеться ще почекати.

Теодор Терен-Юськів

Івасеві Керницькому з подякою...

Ми були друзями „далекого віддалення", бо ділила нас річка Гадсон своєю зеленою стрічкою. Ти, дорогий Івасю, писав свої фейлетони від довгих літ, а я недавно відчинила побіч тебе „вікно", і ми в мирі й злагоді спільно тягнули той відпружливий куточок у правому розі другої сторінки „Свободи". Ми спомагали одне одного теплим, зичливим словом, обмінювались привітами й усмішками. Івасю, голубе! Я вдячна тобі за теплий потиск руки, за добре слово заохоти, в якому ніколи не ховалося жалю, ні охоти вколоти. Як шкода, що таких Івасів, як ти, треба шукати сьогодні зі свічкою. Збігом обставин мені не судилося тебе прощати. В той день, як ти пішов у небесну мандрівку, плакало чикагське небо дрібненькими, теплими слізьми. Вікна затягнулися смутком на знак жалоби по тобі. Наші дерева вклонилися низько востаннє, і вже не ріка Гадсон, а безмежні простори ділять мене від твоєї могилки..

Я кладу уявно китичку айстрів на твою домовину, таких, як ті, що ти колись купував кожної п'ятниці для виконавців ньюйоркського Літературного клюбу, бо і ти, голубе, зійшов зі сцени життя, зігравши блискуче трагічну й нелегку ролю... Та все ж таки зосталися в моїй пам'яті погідні, радісні спогади знайомства з Івасем Керницьким, прозаїком і поетом.

Якось іду мимо церкви св. Юра (років тому, може, з двадцять), і зустрічаю випадково Івася.

– Що трапилось? – він спитав. – Чим ви засмучена?

– Іду рвати зуба у наркозі, і так боюся, так боюся, аж вмліваю.

Івась відразу:

– Я піду з вами, і все буде добре, не журіться. – Він взяв мене під руку і ми пішли разом у напрямі Четвертої евеню.

Саме тоді розквітали осінні чорнобривці та айстри. Івась взявся мене розважати:

– Отакі чорнобривці і такі айстри росли в моєму селі Водники, біля моєї хати. Айстри – то улюблені квіти моєї мами. Ось так ми і не зчулися, як дійшли до дентистичної „наркозійної" приймальні. Івась зареєстрував мене в секретарки, і ми сіли на тверду канапу, чекаючи виклику лікаря.

Ціла процедура рвання зуба відбулася, мов у казці, і коли я отямилась і спитала лікаря, коли вже будемо рвати зуба, він відповів, сміючись:

– Вже по всьому, ми вже вирвали, ось ваш зуб. Можете поволі вставати і посидьте у почекальні 15 хвилин. – Він відкрив двері до почекальні і сказав голосно:

Mr. Sawycky! Your Wife is okey! You may take your wife home.

Івась з повагою і увагою подав мені свою руку і ми посиділи ще 15 хвилин, як сказав доктор. Він, мнучись, вийняв із пазухи придушені айстри, і сказав:

– А це вам за біль і за сльози...

Ми обійнялися як брат і сестра. Івась пішов у свою самітну „келію", а я поїхала підземкою до Джерзі-Сіти.

В Івасевому селі Водники біля Бібрки будують нову церковцю. „В'язанку осінніх айстрів" посилаю з вдячністю через „Самопоміч" у Нью-Йорку на Івасеву церковцю.

Іванна Савицька

Так воно почалося

Пропонуємо читачам перший фейлетон І. Керницького, щоб пригадати вже дещо призабуту творчість цього письменника і гумориста, що довгі роки втішав читачів „Свободи" своїми щотижневими фейлетонами. Іван Керницький почав друкуватися у „Свободі" від 1949 року, коли на постійно оселився у США.

Одного разу хтось з панів-урядників „Самопомочі" (здається, таки пан інспектор Василишин) поставив мені тяжкий закид, що я, грішний, у своїх писаннях замало уваги присвячую „Самопомочі", кооперації і взагалі економічному секторові...

– Якби так „Самопоміч" мала свою „Союзівку" або якусь „Ксеню", – сказав пан інспектор, – тоді щодругий ваш фейлетон був би присвячений кооперації... А так, то ви не ласка щось писати.

Що ж.. Єсть той гріх передо мною. Гріх перед кооперацією... Може й справді я занедбав цю давню мою любов... Бо треба признатися, що їй, українській кооперації, – вправді не кредитовій, а споживчій, – я завдячую свою літературну карієру, – якщо її можна так назвати...

Так, це факт: перше моє оповідання, „Крамар Сень Свистун" написане якраз на тему кооперації. Перша моя друкована річ, той самий „Сень Свистун", була поміщена в кооперативній газеті „ГКЧ" у Львові. А тепер – найважливіше: перший свій гонорар – 15 польських злотих, – я дістав з редакції „ГКЧ", „Господарсько-кооперативного часопису"!

Здається, що той гонорар і звів мене на манівці, здеморалізував... Хто його знає. Якби так покійний інженер Храпливий був не заплатив мені тих 15 злотих, може сьогодні був би з мене, як то кажуть, порядний чоловік, якийсь директор, кооператор, чи навіть магістер, а так – пустився плавати і плаваю по-сьогодні! Або, як казала та бабуся, що йшла на відпуст: як офірувалася, так уже піду до кінця.

Якщо уже так щиро перед вами сповідаюся, то ще хочу додати, що моя письменницька карієра припізнилася на півроку, і то через те, що ласкава Муза поцілувала мене в чоло два рази... Тобто, крім письменницького, я мав ще й глибоко закопаний малярський талан!

Цей другий мій талан, малярський, проявлявся переважно в тому, що рукописи своїх перших, з дозволу сказавши, творів я залюбки розкрашував кольоровитими заголовками і всякими візерунками, в листочки, пташки, деревця, звичайно акварельками, в трьох кольорах...

То ж коли мій „Крамар Сень Свистун", удекорований такими візерунками, попав на редакційне бюрко редактора „ГКЧ" Романа Купчинського, він лише сумно похитав головою і сказав до другого редактора, Софронова-Левицького:

– Гляньте, Василю, ще один ґрафоман появився!

І шупнув мого „Сеня Свистуна" до третьої шуфляди в бюрку, що заступала редакційний кошик...

Але хто працював чи працює в газетярстві, той знає, що редакція має свої товсті і худі місяці на різних геніїв-дописувачів. Звичайно восени і взимку ці генії просто засипають редакцію своїми творами, переважно поезіями. Та влітку настає так званий огірковий сезон, бо Музи виїжджають на вакації, і тоді в редакційних теках буває посуха.

Ось така посуха трапилась літом 1931-го року редакторові Романові Купчинському... В редакторському жарґоні кажуть – „не було чим діри заткати": треба було дати в число якийсь підвал, а не знаходилось нічого путнього під руками.

Ну, в таких випадках кожний редактор рад-не-рад сягає рукою до третьої шуфляди, де відпочивають архитвори, призначені до коша...

Отак попав ще раз під руки пану редакторові Купчинському і мій „Крамар Сень Свистун", оповідання з кооперативного життя...

– Колеґо, – розповідав мені потім пан редактор, – я три рази розганявся читати вашу річ і за кожним разом відсував скрипт з відразою... Ну, не міг дивитись на ті ваші кольорові заголовки, бодай вас качка копнула!

А ж за четвертим разом дорогий мій приятель і перший „бос" ред. Роман Купчинський зосередив усі свої психічні сили і таки прочитав моє оповідання. Прочитав! –і на другий день надрукував, без моїх візерунків, слава Богу!

І так воно почалося.

Ікер

(Збережено мову ориґіналу)

Презентація книги про Павлокому

ТОРОНТО. – 2 грудня ц.р. відбулася презентація книги „Павлокома. 1441 - 1945. Історія села'', автором якої є відомий політолог проф. Петро Й. Потічний. Ця книга написана надзвичайно старанно, з великою ерудицією і є важливим документом не лише для етнографів, істориків, політологів, краєзнавців та літературознавців, але може вдовольнити, зацікавити і захопити найбільш вимогливого читача.

Автор книги переказує трагічні факти, документи і легенди, пов'язані з походженням села, долею і недолею його жителів. Появу книги завдячуємо, в першу, чергу авторові, але велику організаторську роботу провела й Фундація села Павлокоми, на чолі якої стоїть Зенко Потічний.

У книзі подаються також українсько-польські тісні історичні пов'язання. Ці взаємини протягом багатьох століть були різними: були часи мирного співіснування, плідної співпраці, але були часи, коли сусід сусіда не розумів і невинна лилася кров. Тому з великим болем в серці читаємо список 366 мешканців Павлокоми різного віку, замордованих відділом Армії Крайової під командуванням пор. Юзефа Біса („Вацлава'') з 2 на 3 березня 1945 року. Цього злочину не можна інакше кваліфікувати, як жалюгідний, засліплений польський фашизм, який намагався заволодіти землею, на якій жили від непам'ятних часів українці. Цей злочин знищив і зруйнував українське життя в цій місцевості.

На презентацію прибуло багато зацікавлених, не лише колишніх мешканців Павлокоми. Серед них були професори університетів і наукових закладів Торонто.

Зустріч відкрив Зенко Потічний – голова фундації, який розповів про діяльність фундації і пляни на майбутнє. Промовець поінформував, що перша презентація книги вже відбулася у Львові, на яку прибуло багато колишніх павлокомців, які були насильно переселені в межі УССР. Фундація вже передала понад 200 примірників книжки для наукових інституцій та зацікавлених цією темою осіб.

Проф. Петро Й. Потічний зупинився на процесі збирання матеріялів, на підставі яких опрацьовано книжку. Після проф. Потічного виступив з вітальним словом і загальною аналізою книги проф. Всеволод Ісаєв.

На особливу увагу заслуговує виступ д-ра Романа Сенкуса – науково працівника, який теж свій родовід виводить з Павликоми. Він палко вітав проф. Потічного, якого назвав виваженим публіцистом, котрий, без сумніву, має свої наукові досягнення у багатьох ділянках українознавства. На тлі доповідей розгорнулася цікава і конструктивна дискусія, в якій було цілий ряд запитань, на котрі вичерпно відповідав автор книги.

Книгу можна придбати за 60 долярів за адресою: The Pavlokoma Fund., 103-2200 Lakeshore Blvd. W, Toronto, ON M8Y 1A4 Canada. Тел.: (416) 252-2693.

Ярослав Стех

Книжки надіслані до „Свободи"

Ганна Черінь. „Декада" – збірка поезій, в основному, присвячених незалежній Україні. Це твори наснажені високим духом патріотизму, тривогою за долю незалежної держави, вболіванням за рідний народ. Тернопіль, 2002 рік.

Юліян Євген Рабій. „Княжий город Самбір" – монографічне дослідження історії руського міста Самбора, яка нерозривно пов'язана з історією першої української княжої держави – Київської Русі. Львів-Самбір-Ютика, 1999 рік.

Михайло Слабошпицький. „Українець, який відмовився бути бідним" – над питанням, як стати людині багатою, а державі сильною, роздумує автор книги і його персонаж Петро Яцик з Канади. Видавництво „Рада", Київ, 1994 рік.

Петро Ващик. „Воїн армії Ісуса" – публіцистично-документальна повість. Сакраменто, Каліфорнія, 2002 рік.

Зустріч з далеким другом

До 90-ліття мистця Володимира Каплуна

Зліва: Іван Жибак, Володимир Горчаківський, Володимир Каплун.

Українська католицька церква в Обера, Місіонес, яку розмалював Володимир Каплун.

У листопаді минулого року виповнилося 90 років артистові-малfяреві Володимирові Каплуну, який на схилі життя знайшов притулок при українській католицькій церкві в Обера-Місіонесі, серед первісних лісів Арґентини.

Я поїхав відвідати Володимира Каплуна. 8 листопада ми з дочкою Ксенею були вже в літаку Маямі – Буенос-Айрес. Арґентина привітала нас в розквіті повної весни.

Зустрів нас Іван Жибак – редактор „Українського слова". Познайомились з головою „Просвіти" д-ром Яремою Тауридським і Марією Борук. В театральній залі „Просвіти" саме мала заняття танцювальна група. В інших кімнатах тривали лекції з української мови.

У неділю рано вибралися на Богослуження до недавно збудованої катедри. При вході її вмуровані таблиці на честь візитації Патріярха Йосифа Сліпого, а пізніше – Папи Павла II. У церкві було чимало молодих людей. Я довідався, що то іміґранти з України, які живуть у церковних приміщеннях, де раніше був Пласт, школа, Вищі курси українознавства.

У понеділок ми вирушили в дальшу дорогу до Посадасу, Місіонесу, в північну частину Арґентини. З нами поїхав також І. Жибак. Церква, де живе В. Каплун, недалеко від готелю. Огороджена, чисто утримана, серед квітів, тропічних дерев, маґнолій, олеандрів.

Познайомились з молодим о. Андрієм Коропецьким. Він показав нам церкву, розписану мистцем Володимиром Каплуном. До нас вийшов Володимир Каплун. Великою була наша радість, бо ми не бачились тридцять літ! Мистець дуже змінився. Дається взнаки такий вік. Завели розмову про минуле. Він приніс книгу-хроніку Оберівської церкви, ним веденої, яку він оформив знимками і віршами. Хотів передати нам, щоб зберегти як пам'ятку, але я вирішив, що хроніка подій належить церкві.

Наступного дня Володимир не міг встати з ліжка. Розгорілась тропічна буря. Вітер вивертав дерева, перервав електричні дроти. Ми опинилися у повній темряві. Другого дня В. Каплунові вже було легше, але ми мусіли виїжджати до Бразилії.

Попрощалися з мистцем, побажали йому наснаги, подякували оо. М. Ґембаровському та А. Коропецькому, які з посвятою допомагають мистцеві.

У Бразилії ми відвідали водоспад Іґуасу. Водоспад перевищив всі мої сподівання. Чудовий вид, особливо з бразилійської сторони. Сяяло сонце, наша подорож добігала кінця. Літаком ми перелетіли до Буенос-Айресу. Догоряючий мистець В. Каплун залишився в Обера-Місіонесі. Чи ще його побачу?

Володимир Горчаківський,
Денвер, Кол

Пам'ятник Т. Шевченкові у Буенос-Айресі.

Водоспад Іґуасу.

Поважний недогляд в підручнику з історії України

Р. М. Сас „Історія України XVI–XVIII ст." Навчальний посібник, Львів, „Дивосвіт", 2001 (Вид. М. Коць), 292 ст., наклад 20 тис.

В Україні видано підручник з історії Козаччини та Гетьманщини для вчителів та студентів історії. Автор, знаний зі своїх статтей з історії Козаччини, зробив корисну прислугу освітянам.

Книжка поділена на 29 лекцій – після кожної є пояснення слів, запити, завдання, важливі дати та уривки з документів. Кожний розділ поділений на дев'ять параграфів, так що легко засвоїти матеріял. Є також хронологія подій від 1495 до 1795 року та бібліографія.

Підручник поділений на шість тем та частин. В першій темі – вісім лекцій. Тут описано стан українських земель за Литви, початки Козаччини, перша Січ, Берестейська унія та походи гетьмана Сагайдачного. Друга тема присвячена культурі XVI ст. до першої половини XVII ст. (2 лекції). В третій – Хмельниччина (5 лекцій). Тут подані воєнні операції Б. Хмельницького, створення Гетьманщини і Переяславський договір та союз із Швецією. Четверта тема – це Руїна, часи від Виговського до Мазепи (5 лекцій). Наступна тема – доба Мазепи аж до Апостола (4 лекції). Тут і боротьба Мазепи з Петром І, Конституція Орлика, спротив Полуботка та кращі часи за Апостола. Шоста тема веде до ліквідації Гетьманщини (1782), зруйнування Січі (1775), прилучення Криму, Задунайської Січі та початків Кубанського війська. 29-ий розділ – „Українська культура XVIII ст." Решта книжки – хронологія, пояснення слів та бібліографія.

Все ніби в порядку. Одначе нема жодної ілюстрації і мапи. В запитах є посилання на якийсь „історичний атлас", але про це нема нічого у бібліографії. А підручник з історії без мап менше вартий.

Дискусії про Берестейську унію (1596), Переяславський договір (1654), Конотопську битву (1659) та знищення Батурина (1708) обговорені вдало. Зате „заведення панщини" описано хаотично. Чомусь автор хоче це приписати Мазепі, тоді як і сам виразно пише, що це Катерина II ввела панщину в 1782 році. Чи це недогляд коректора, чи просто данина „совєтській добі", коли всі „вішали псів" на Мазепу? Але це – поважний недогляд.

Юрій Ґаєцький

Новий диск хорової музики

ГАРТФОРД, Кон. – Хор „Євшан" недавно випустив компакт-диск з 19 українськими піснями. Репертуар різноманітний, цікавий і включає не тільки серйозні речі, як „Сильно на землі" Дмитра Бортнянського, але також пісні легкого жанру. Технічний рівень диску досить високий, незважаючи на те, що більшість пісень були записані під час концерту. Хор чисельно невеликий, одначе голосово добре збалансований. „Євшан" має у своєму складі декілька гарних солістів і в чоловічих, і в жіночих голосах.

Слід відзначити динамічну інтерпретацію окремих пісень. Виразна дикція уможливлює слухачеві не тільки слідкувати за мелодією, але також розуміти слова. Деякі пісні хор виконав в супроводі бандури. Цей новий диск записів хору „Євшан" сприятиме і поширенню української пісні у світі.

Д-р Юрій Годованець

Визначна піяністка Софія Дністрянська (1882 - 1956)

Не всі шанувальники музики знають, що визначна піяністка Софія Дністрянська є рідною сестрою відомого академіка Стефана Рудницького, якого більшовики стратили у 1937 році. Молодший її брат Юрій (1884–1937) – знаний педагог і письменник, який прийняв псевдонім Юліян Опільський. Помер він у Львові і похована на Личаківському кладовищі.

Софія Рудницька прийшла на світ в 1882 році в Тернополі, в родині учителя. Від наймолодших років вона виявляла великий нахил до музики. З шести років вчилася гри на фортепіяно, а коли їй виповнилося десять, вже виступала на концертах. Коли її батьки переїхали до Львова, закінчила Львівську консерваторію та Віденську музичну академію з відзнакою. Увесь час свого студентства вона брала активну участь різного роду концертах.

У 1901 році піяністка стала дружиною Станіслава Дністрянського, визначного правника, який викладав в університетах Львова і Праги, був ректором УВУ, членом УВАН і дійсним членом НТШ, редактором „Часопису правничо-економічного", „Правничого вісника", головою Товариства українських правників у Львові, у 1907-18 роках – послом до віденського парляменту і автором проєкту конституції ЗУНР. 5 травня 1935 року він помер в Ужгороді, де його і поховали.

Після окупації мадярами Ужгороду Софія була змушена переселитися до Хусту – столиці Карпатської України, де включилася до громадської праці в Українському жіночому союзі, від якого брала участь Інтернаціональній лізі миру і свободи в 1921 році, написала ряд статтей в українській, польській та німецькій пресі. У 1916 році вона організувала школу гри на фортепіяно і була для дітей у Відні учителькою. Вона гідно представила у цілій Европі українську культуру.

По війні Софія Дністрянська жила у Чехословаччині у великій біді і навіть намагалася повернутися в Україну. Однак від цього кроку її відмовили знайомі, пригадуючи їй трагічну долю брата і його дітей. Внаслідок моральних переживань, вона важко захворіла і потрапила до лікарні, з якої її забрала племінниця Емілія Голубовська до себе, у містечко Вейпрти, і там Софія померла 9 лютого 1956 року. За того часу не було можливости виконати останню волю покійної і відвезти її тіло до Ужгороду, щоб поховати її поруч з чоловіком. На щастя цією справою зайнявся академік Микола Мушинка, який за допомогою добрих людей домігся, що ексгумовано тлінні останки Софії і 20 березня 2001 року перевезено їх до Ужгороду. Домовину супроводжував М. Мушинка, а на словацько-українському кордоні її зустрічали голова крайового товариства „Просвіти" Павло Федека та представники ужгородської влади. Завершив перепоховання і відправив Службу Божу о. Йосиф Штилиха.

Нехай ця стаття буде квіткою на могилі Софії, яка чесно і щиро трудилася для прослави української культури.

Ярослав Стех

Моя подорож почалася з поштової марки

На мапі Карібського моря не важко знайти острів, який у 1492 році відкрив великий мореплавець Христофор Колюмб і назвав його Еспаньола. На східній частині цього острова розташована Домініканська республіка, яка своїм кліматом та сучасними комфортабельними готелями, спорудженими на березі теплого моря, приваблює щороку сотні тисяч туристів на відпочинок.

Вона займає таку ж площу, як штати Нью-Гемпшер та Вермонт у США, мова еспанська, столиця Санто-Домінґо, більшість населення належить до римо-католицької церкви. Острівна країна є аґрарною, хоча землі, придатні для обробітку, складають лише 21 відсоток. Вирощують тут цукрову тростину, тютюн, ка-ву, какао, бавовну, фрукти та овочі. Кожен третій працездатний домініканець є безробітним, влаштуватися на роботу дуже важко, підприємства, не витримуючи конкуренції з американськими компаніями, закриваються. Про існування Домініканської Республіки я вперше довідався ще в дитинстві, коли став збирати поштові марки. Добре пам'ятаю той день, коли мій шкільний товариш Василько запропонував дати йому кілька українських марок взамін за одну чужоземну.

– Поглянь, що я маю, – сказав він і обережно витягнув з альбому поштову марку, на якій навколо розкішної пальми було написано по-еспанськи „Republika Dominikana". Тоді я став власником рідкісної на той час марки. Я зацікавився своїм придбанням і почав шукати літературу про цю далеку країну. Моя дитяча фантазія малювала подорож на тропічний острів, знайомство з рослинним і тваринним світом країни, яка загубилася в просторах Карібського моря. Трапляється, що дитячі мрії здійснюються. Якщо говорити про мене, то бажане стало дійсністю тільки завдяки тому, що я став громадянином США і одержавши необмежені можливості для здійснення задуманих мандрів. Довідавшись з чиказьких газет про те, що можна відпочити в Домініканській Республіці, я придбав путівку в готель „Iberostar".

За день до мого від'їзду, 12 листопада, на житлові будинки Ньюйоркського району Квінс упав аеробус А-300, який летів з Нью-Йорку в Санто-Домінґо і мав на борту 255 пасажирів. Напевно не варто доводити, що цей прикрий випадок справив неґативний вплив на всіх, хто готувався до відпочинку в цій країні. Більше того, дехто відмовився від лету. Однак я з досвіду знаю, що двічі в одне і те ж місце снаряди не падають. На летовищах Америки потроєно пильність. Приїхавши завчасно на летовище у Чикаґо, як цього зараз вимагають нові правила, я найперше побачив американських ґвардійців, покликаних забезпечувати на летовищі належний порядок. Серед пасажирів відчу-вався острах перед летом, розмови велися про останню катастрофу літака, що летів в Домініканську Республіку.

Черга рухалася повільно, адже багато часу займав опит пасажирів та оформлення документів. Нарешті я дістався до потрібної стійки. Працівник летовища польською мовою запитав, чи я сам укладав валізу і чи не взяв у когось пакунку? Відповівши „ні", я отримав право слідувати до наступного пункту контролі на металодетекторі. Ретельний огляд тривав довго. Нарешті перевірка закінчилася і саме в цей час було оголошене запрошення у літак, на обох боках якого красувався напис великими червоними літерами „Apple vacations".

Минуло чотири години лету над просторами океану і Карібського моря. Боїнґ приземлявся у пізній вечірній час. В ілюмінаторах з'явилися вогні летовища, минуло кілька хвилин і колеса лайнера торкнулися бетонної доріжки. Коли я вийшов з літака, то відразу відчув, що потрапив в зовсім іншу кліматич-ну зону. Дихалося легко, чулися пахощі моря, до якого було рукою подати, і тропічного зеленого масиву, який зі заходу підступає до летовища.

Представники готелю запросили до автобусу, який за 25 хвилин привіз нас до місця відпочинку, де на прибулих чекала смачна вечеря. Харчуються гості за так званим „шведським столом": кожен має можливість вибрати собі в їдальні все, що йому довподоби. Вибір страв і напоїв надзвичайно великий.

Поруч з витворами національної кухні, до якої прибулі виявляють неприхований інтерес, особливо до продуктів моря кухарі пропонують також чималий вибір европейських та американських страв.

Їдальня споруджена у відповідності до вимог тропічного клімату: у приміщенні відсутні бокові стіни, тільки дах над головою, з одного і другого боків вздовж будинку прокладено канали, в яких в повній безпеці почувають себе риби та ціла колонія рожевих і білих фламінґо.

Птахи підходять до гостей, беруть з рук хліб і відразу його вмочають у воду, щоб розм'якшити, і лише тоді його ковтають. Мені теж сподобався хліб, який тут випікається. Окремі його сорти, а їх тут близько десяти, подібні до українських паляниць, я навіть поцікавився чи часом пекар не з України?

Місцеві жителі, з якими мені довелося спілкуватися, нічого про Україну не знають, навіть не чули про неї. Я провів соціологічне дослідження, опитавши десять працівників готелю, людей різних за фахом і освітою, але жоден з них нічого про Україну сказати не міг.

Готель розташований поруч із морем. У кімнаті, де я прожив сім днів, мені сподобались чистота, міжнародний телефон, телевізор, який приймає десятки програм, бар-холодильник.

Настав час знайомства з морем, біля якого гості проводять майже увесь день. На відміну від морів, які омивають Мехіко, Гаваї чи узбережжя Фльориди тутешнє більш спокійне, штормі бувають рідше і тому в Карібському морі купатися приємніше, спокійніше, не доводиться витрачати зусилля на боротьбу зі хвилями, які набігають на берег. Мені не зустрічалися медузи, а про акул і говорити не варто, адже вони дуже рідко наближаються до тих місць, де купаються люди.

Білий пісок такий приємний, що хочеться з ним бавитися і заздриш малюкам, які ліплять з нього фортеці і звірят. Тут є човни, вітрильники, можна найняти і вертоліт. Сміливі можуть піднятися в повітря на парашуті, який буксирує швидкий човен. На березі під керівництвом інструкторів можна навчитися еспанським танцям, пограти у теніс, волейбол, провести час в басейні.

Але в денний час краще посидіти з книжкою в парку, який прикрашають вічнозелені пальми. Науковці налічують близько 3400 видів пальм, найпродуктивнішими серед них є кокосові, фінікові та олієносні пальми, плоди яких вживаються для виготовлення продуктів і товарів. Клімат є тропічним, середньомісячна температура складає 25-27 градусів тепла за Цельзієм. Я був свідком тропічного дощу, який почався раптово і полив, як з відра. Злива тривала недовго, а зранку виглянуло сонечко і природа відразу відродилася.

Зараз на моєму письмовому столі красується витвір домініканських мистців: на високому пеньку сидить золотава папуга з довгим зеленим хвостом, яка мені нагадує країну, котру називають перлиною Карібського моря.

Анатолій Гороховський,
Чикаґо

Спомини Митрополита

Стефан Сулик, „Як Стефан став Митрополитом", Львів, 2001 р., 691 сторінок

Своїми автобіографічними споминами Високопреосвященний Кир Стефан Сулик, вислужений Митрополит для українців-католиків у США, бажав дати своє достойне „свідчення перед Богом про свою любов до єдиної, святої, соборної і апостольської Христової Церкви в українському народі, якій він посвятив усе своє життя, труди і змагання – на більшу славу Божу і на спасіння безсмертних душ українського народу" (Післяслово, стор. 672).

Боже Провидіння в дивний спосіб накреслило життєвий шлях майбутнього Митрополита, почавши від невеличкого лемківського сільця Бальниці й середньошкільних студій у Самборі, через табори біженців в Німеччині, аж нарешті завело його якимсь дивом до української духовної семінарії на скитальщині, в Гіршберґу, де він ступив на дорогу свого священичого покликання. Наприкінці 1948 року, завдяки своєму дядькові Дмитрові Стецеві у містечку Дірборні біля Дітройту, Мишиґен, Стефан дістався до США. Поборовши деякі початкові труднощі, він зміг продовжувати свої богословські студії в Католицькому університеті у Вашінґтоні, де й осягнув академічний ступінь ліценціяту, тобто професора богослов'я (S.T.L.). А 14 червня 1952 року Владика К. Богачевський рукоположив його на священика.

З великою цікавістю читаються спогади неоієрея Стефана про перші кроки на дорозі його душпастирського служіння – спочатку як священика-помічника (1952–1955 рр.), а відтак як самостійного пароха у Фенiксвілі, Па.; Гюстоні, Тексас, та Фреквілі, Па., де він спорудив величаву церкву. За віддану душпастирську працю та активну допомогу митрополичій канцелярії о. Стефан у 1958 році був удостоєний чину Папського шамбеляна.

З початком 1962 року Митрополит Амвросій Сенишин, ЧСВВ, призначив його душпастирем розлогої парафії у Перт-Амбої, Н. Дж., де він блиснув своїми духовними і організаторськими здібностями й повною посвятою для розбудови парафії та парафіяльної школи. Митрополит Амвросій високо оцінював ці його здібності, тож залучав його також і до архієпархіяльної праці, доручаючи різні обов'язки й функції.

Це й врешті привело його до Митрополичого престолу, завдання якого він успішно виконував протягом двадцяти років (1981–2000 рр.). Його хіротонія в єпископи, на якій і я мав щастя бути присутній, відбулася у Свято-Софійському соборі в Римі 1 березня 1981 року.

В дальшій частині цінних спогадів митр. Сулик щиро описав свою широку митрополичу діяльність у Філядельфійській архиепархії, відтак не менш щиро розповів теж і про переживання важливих історичних подій нашої страдницької Церкви – як звільнення Блаженнішого Йосифа Сліпого з сибірських каторг, участь у численних хіротоніях наших Владик на поселеннях, відзначення 1000-ліття хрищення Руси-України та 400-ліття Берестейського з'єднання, вихід з підпілля нашої Церкви на рідних землях, синодальні наради наших Владик, в яких він полишив незатерті сліди своєї відданої праці для відродження УКЦеркви.

Як довголітній голова Синодальної Літургійної Комісії (1982–1996 рр.) Митрополит Сулик у великій мірі причинився до видання схваленого Синодом українського й англійського перекладу Божественної Літургії Івана Золотоустого та українського видання Архиєратикону, які, його ж таки старанням, появилися друком у 1988 році, з нагоди Тисячоліття українського християнства. У своїх споминах він щиро й досить докладно описав ще й бурхливі синоди наших Владик 1995 і 1996 років, а відтак додав повний текст своєї знаменитої інтервенції на надзвичайному Синоді католицьких єпископів Північної й Полудневої Америки, який відбувся в Римі наприкінці 1997 року, на тему: „Стосунки між Східніми та Римо-Католицькою Церквою в Америці".

Спомини Митрополита Сулика написані з відкритим серцем та на основі фактів. Вони навіяні Божим духом, оживлені висловами зі св. Письма й збагачені цінними духовними та обрядовими повчаннями, в яких автор влучно заторкнув багато душпастирських і релігійних проблем з життя нашої Церкви, особливо на поселеннях. Без сумніву спомини Митрополита Сулика причиняться до кращого зрозуміння новітньої історії УКЦеркви.

На закінчення цього короткого огляду я дозволю собі знову вернутися до щирих слів достойного автора: „Я списав ці спомини, заки моя пам'ять ще мені служить, щоб зберегти для майбутніх поколінь правдиві факти з пережитих подій, поділитись зі сучасними й мабутніми поколіннями не тільки життєвим досвідом, але й передати для історії декотрі важливі події з життя нашої Церкви, про котрі ніхто ще досі не написав" (стор. 674).

о. А. Пекар, ЧСВВ

Журнал „Бандура" святкує 20-ліття

Журнал „Бандура" появився на українському літературному обрії 20 років тому. На початках його виходу газета „Fraternal Voice" писала: „Журнал пропонує своїм читачам статті, що стосуються історії та розвитку мистецтва гри на бандурі, новини від шкіл гри на бандурі та бандурних колективів з різних куточків США, Канади, Австралії, Арґентини та Европи, як також і висвітлення ролі провідних діячів минулого і сучасности у світі бандури".

Протягом 20 років (перше число „Бандури" появилося в січні 1981 року) цей журнал на чолі з довгорічним головним редактором св. п. Миколою Чорним сумлінно виконував свій обов'язок – знайомив читачів з історією, публікував ноти та новини з життя бандуристів.

Журнал став двомовним завдяки великій праці Ліди Чорної-Матіяшек – англомовного редактора, та інших добровольців. За чистотою української мови пильнує мовний редактор, проф. Андрій Горняткевич. Новини надсилають бандуристи з різних країн світу. В журналі були вміщені розповіді про кобзаря Терентія Пархоменка та його дочку Євдокію, про сучасних бандуристів Ореста Барана, Ольгу Герасименко, Романа Гринькова.

В рубриці „З історії" друкувалися цікаві матеріяли Марини Гримич – працівника Інституту фольклору та етнографії АН України – довідник-огляд кобзарів, лірників, співців, псальмопівчих та стихівничих XIX та початку XX століття, статті д-ра А. Горняткевича про звукозаписи історичних постатей бандурного світу Зіновія Штокалка, Василя Ємця.

Рубрика „Бандура в Україні" подала матеріяли про Стрітівську кобзарську школу, новини з Тернополя, Луцька, Чернігова, Львова, Києва, Миколаєва, бандурні фестивалі в Дубні, Харкові.

У рубриці „Нові записи бандурної музики" були поміщені відомості та рецензії на записи „Струни душі" Оксани Герасименко, компакт-диски Тараса Лазуркевича та Олега Созанського, різдвяні мелодії у виконанні бандуристів „Української капелі" з Дітройту – Віктора Мішалова, Олі та Оксани Герасименко, роботу відомого гітариста Ала Ді Меоли з Романом Гриньковим „Зимові ночі", як і про „Три концерти для бандури з симфонічною оркестрою" композитора Юрія Олійника.

Ми дуже вдячні усім, хто підтримує наш журнал. Звертаємося до читачів, яким не байдужа доля цього видання, підтримувати нас матеріяльно, тобто підписуватися на журнал „Бандура", що коштує 25 дол. річно.

Наша адреса: „The New York School of Bandura", 84-82 164 Street, Jamaica, N. Y. 11432-1735, USA.

Оля Герасименко-Олійник,
головний редактор журналу

Дорогі батьки!

Посилайте ваших дітей до українських шкіл!
Україна не може втрачати своїх рідних дітей!
Без української школи, молитви, книжки, музики, пісні — не буде й української дитини.

Шановні читачі!

Просимо у своїх статтях і листах обов'язково подавати число телефону для полегшення спілкування з вами. Також просимо не надсилати копії статтей, надісланих в інші видання. Редакція відхилятиме ті статті, які вже з'явилися в інших газетах. Ми змушені ще раз повторити відому істину, що редаґування, скорочення статтей і зміна заголовків (зі збереженням змісту публікацій) є правом редакцій газет.

Редакція „Свободи"

Феномен незнищенности українського духу

До виходу в світ у київському видавництві „Наша Культура" книги Анни Фігус-Ралько „Українська Канада".

Історію української діяспори нинішнє покоління українських дослідників має можливість вивчати не лише з архівних документів, книжкових чи періодичних видань, а й безпосередньо з біографій сучасників – представників розсіяного світами українського квіту. До числа саме таких наших земляків за кордоном належить й авторка цієї книги – відома в діяспорі і в Україні громадська діячка, багаторічний співробітник, а згодом і керівник найстарішого в Канаді україномовного часопису „Український голос", видавничої спілки „Тризуб", засновник і голова комітету „Допомога Україні" при „Українському голосі" Анна Фігус-Ралько.

Мамі Анни Фігус – також Анні – було трохи більше трьох років, як привезли її із села Сапогів Борщівського повіту на Тернопіллі до Канади ще молоді батьки – Микола й Анастасія Цехміструки. Вони – з числа тієї незначної частини відчайдухів-галичан, хто більше ста років тому відкрив піонерську сторінку освоєння канадських прерій українськими переселенцями. Було то 1896 року. Батько Анни – Антон, також з Тернополя, – прибув до Канади 18-літнім юнаком у 1907 році.

Аби міцніше триматися своєї віри й мови, українці прагнули селитися неподалік один від одного. Так і виникали на розчищених лісових галявинах чи посеред неозорих прерій південної Манітоби нові поселення з рідними назвами – Луківці, Сеньків, Мазепа, Сірко, Франко... Перші власні й громадські помешкання зводилися, звичайно ж, в українському стилі. Околицю заселеного раніше німцями Стюартборна, де в числі перших українців осіли й батьки Анни Фігус, назвали Шевченкове. Там і народилася авторка книги 22 вересня 1926 року.

Виростала, як сама згадує, в українському середовищі, з „Кобзарем" у руках і вічною тугою за Україною, яку завжди читала в маминих і татових очах. Перед смертю батьки просили своїх п'ятьох дітей, найменшою серед яких була Анна, завжди пам'ятати, хто вони, звідки і чому тут опинилися, не забувати батьківську мову і їхню Батьківщину – Україну. Цей батьківський заповіт діти Анни і Антона Фігусів з честю пронесли своїми непростими життєвими дорогами.

Закінчивши курс книгознавства в бізнесовому коледжі та курси української і російської мов у Манітобському університеті, Анна в лютому 1946 року приходить у редакцію „Українського голосу" на посаду адміністраторки. На той час газета гриміла по цілій Канаді, бо тут зібрався гурт професійно підготовлених і патріотично налаштованих журналістів як старшого, так і молодшого покоління. Газету редагував відомий у діяспорі український діяч Мирослав Стечишин. Перший багатолітній редактор часопису о. Кудрик готував до друку додаток „Голосу"-„Вісник", який пізніше став окремою газетою – пресовим органом Української Православної Церкви. З редакцією тісно співробітничали відомі українські вчені, які прибули до Канади з другою хвилею повоєнної еміґрації. З-поміж них – Дмитро Дорошенко, Леонід Білецький, пізніше – Митрополит Іларіон (професор Іван Огієнко). То були незабутні роки професійного і громадського становлення.

Насиченими й результативними були її роки праці в Консисторії Української Православної Церкви в Канаді. Починала з двомовної секретарки, керувала адміністрацією редакції газети „Вісник", організувала збірку церковних речей. За дорученням Митрополита Іларіона працювала з англомовною кореспонденцією, що надходила з Біблійного товариства в Лондоні. Владика якраз завершував тоді свою 40-річну працю над повним перекладом україномовної Біблії, і їй довелося бути не лише свідком, а й учасником творення цієї найголовнішої справи всього життя Іларіона-Огієнка. Саме від свого духовного наставника і вчителя Анна прилучилася до складного і захоплюючого процесу книготворення, що знадобиться їй пізніше, коли організовуватиме напередодні 1000-ліття хрещення України-Руси висилку до Тернополя і Києва релігійної літератури, коли очолюватиме Видавничу спілку „Тризуб", коли видаватиме 4-томний Шевченків „Кобзар" з коментарями Леоніда Білецького, і коли знову повернеться до „Українського голосу".

Переїхавши 1963 року до Торонто, Анна Фігус не зійшла з української орбіти. Її запросили покласти свою міцну цеглинку до становлення нового освітнього і наукового осередку, створеного українцями в Канаді, – Інституту св. Володимира. Кілька років вона віддала праці виконавчого секретаря, а згодом – адміністратора Інституту.

У біографії авторки є ще одна цікава сторінка, пов'язана з Колеґією св. Андрея при Манітобському університеті, де певний час працювала після повернення до Вінніпеґу. А коли до цього додати її активну участь у діяльності Союзу Українських Жінок Канади, Комітеті Українців Канади, то можна без перебільшення ствердити, що за життєписом авторки цієї книги можна вивчати й історію перелічених вище українських інституцій та громадських організацій у Канаді.

Свій самостійний життєвий шлях Анна Фігус-Ралько починала в юному віці з „Українського голосу" та Видавничої спілки „Тризуб". Сюди й повернулася на початку 90-их років, ставши згодом першою жінкою-президентом цієї спілки. Перелік добрих починань, які вдалося здійснити за цей час, займе не одну сторінку тексту. Але варто виокремити з-поміж них найважливішу, через яку ім'я цієї жінки навічно увійде в історію не лише української діяспори, а й сучасної України. Йдеться про створений нею 11 грудня 1991 року при редакції „Українського голосу" комітет „Допомога Україні", головною ціллю якого є збір коштів для гуманітарної допомоги Україні.

Заініціювала Анна Антонівна і створення в Україні Фундації імені Митрополита Іларіона (Огієнка) – благодійної організації, яка ставить за мету передусім повернути в Україну всі друковані і недруковані праці цього великого українця.

У пропонованій читачам материкової України книзі Анни Фігус-Ралько з промовистою назвою „Українська Канада" авторка відкриває лише одну частинку багатомовної Канади, яка називається українською. Значення цієї частини для всієї канадської спільноти, яку творили і творять понад мільйон українців, подається в контексті розповіді про діяльність саме українських освітніх, наукових, релігійних установ та організацій. З-поміж таких – Колеґія св. Андрея, Інститут св. Володимира, редакції україномовних часописів та видавництва, молодіжні, жіночі союзи та товариства. Авторка фокусує увагу на тих подіях і фактах, свідком чи учасником творення яких вона була особисто. Видання може виконувати ролю довідника з історії українців Канади.

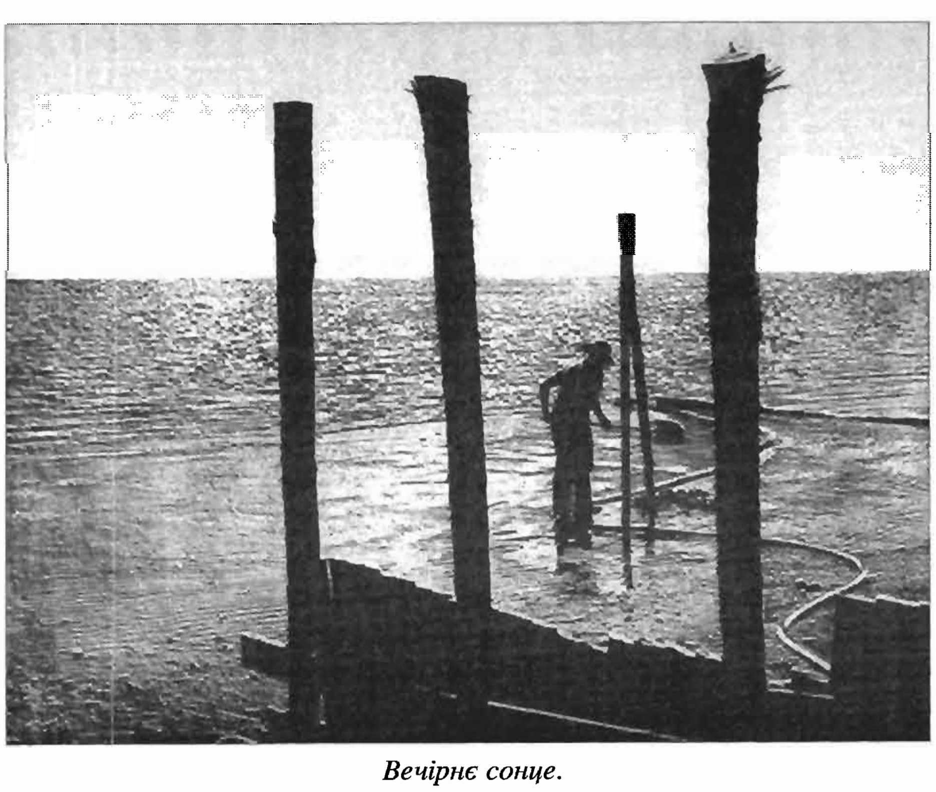
До цієї книги авторка йшла крізь десятиліття, проведені у чужомовному оточенні. Прикладом свого життя й діяльности, ніде й ніколи не зрікаючись свого українства, вона спонукує інших своїх земляків, особливо з молодшої ґенерації, як у розсіянні, так і в Україні сущих, не соромитися виявляти свої національні почуття, бути вірними батьківській вірі, звичаям і традиціям свого народу, плекати його душу, рідну мову, толерантно ставитися до проявів таких почуттів представниками інших народів.

Хто ми є на цій Богом благословенній українській землі? За що боролись і помирали наші мужні і мудрі предки? Чи буде наша Україна українською? Чому про феномен українства задумуємося лише тоді, коли бодай краєчком ока зазирнемо туди, де живе наша діяспора? Ось запитання, які неодмінно виникатимуть у кожного, хто читатиме книгу.

Перше книжкове видання Анни Фігус-Ралько в Україні вийшло у рік ювілею авторки. То ж щиро хочеться подякувати їй за ту колосальну працю заради України і українства, побажати нових сил і натхнення. А цій книзі – небайдужого і доброзичливого читача.

Микола Тимошик,
доктор філологічних наук,
професор Київського національного університету імені Т. Шевченка,
лавреат премії імені І. Огієнка.

У фотооб'єктиві Лева Коленського: морські етюди

Вечірнє сонце.

З батькового човна.

СПОРТ

Фігурне ковзання

Несподіваний результат приніс чемпіонат України, який завершився 26 грудня в київському Палаці спорту. Він став для українських фігуристів відбірковим на чемпіонат Европи і Олімпійські ігри. У змаганнях серед жінок їх головна фаворитка киянка Олена Ляшенко в довільній програмі двічі впала і в результаті віддала чемпіонство ще одній столичній фігуристці – Галині Маняченко. Щоправда, на чемпіонат Европи поїдуть обидві спортсменки.

В інших видах обійшлося без сенсацій. У змаганнях чоловіків Віталій Данильченко виявився найсильнішим і в короткій, і в довільній програмах, без проблем випередивши Дмитра Дмитренка. Але, на відміну від жінок, в цьому році на чемпіонаті Европи Україну буде представляти лише найсильніший чоловік.

У парному ковзанні, де брали участь усього три пари, чемпіонами України стали Тетяна Чуваєва і Дмитро Паламарчук. У змаганнях танцювальних пар перемогли одеситки Олена Грушина і Руслан Гончарів, які вже п'ять років тренуються в США.

Гокей

На початку лютого нинішнього року в американському Салт-Лейк Ситі стартує зимова Олімпіяда, і збірній України, яка вперше в своїй історії пробилася на такі змагання, можливо, доведеться в кваліфікаційних змаганнях грати без своїх НГЛ-івців Дмитра Христича, Руслана Федотенка та Олексія Понікаровського.

Причиною такого неприємного для України факту стала жорстка позиція клюбів, за які виступають українці. В даному випадку це „Вашінґтон", де грає Д. Христич, „Філядельфія" – Р. Федотенко та „Торонто" – О. Понікаровський.

Відзначимо, що на попередні змагання українців не відпускали. І лише в минулому році, після того, як клюб Д. Христича не пробився до плей-оф НГЛ, Дмитро зміг дебютувати в складі збірної на чемпіонаті світу 2001 року. А Р. Федотенка на цих змаганнях так і не побачили.

Збірній Україні потрібно пробитися через сито кваліфікації, де гратимуть команди Словаччини, Австрії, Білорусі, Франції, Німеччини та Латвії. Багато залежить від позиції керівників клюбів, у яких грають Д. Христич, Р. Федотенко та О. Понікаровський. Надія покищо є.

Так, наприклад, німецькому гокеїстові Мазкові Штурму його клюб „Сан-Госе" дозволив виступити в двох кваліфікаційних матчах Олімпіяди в лютому, правда, йому доведеться пропустити одну гру НГЛ. Мазко Штурм, голкіпер „Вашінґтону" Олаф Кольціґ і форвард „Едмонтона" Йоган Гект були додані до списку тих, хто візьме участь в складі збірної Німеччини в Олімпійських іграх.

Але є й менш оптимістичні приклади. Наприклад, „Бафало" заборонив словацькому форвардові Мирославу Шатану виступати на попередньому турнірі.

Бокс

Боксери Володимир та Віталій Клички перебувають на острові Ґран-Канарія, де в Лас-Пальмасі готуються до своїх майбутніх боїв. Покищо називаються декілька кандидатів на бій з братами.

Передбачається, що Віталій проведе свій наступний бій 8 лютого в німецькому місті Брауншвейґу, відстоюючи пояс інтерконтинентального чемпіона за версією WBA, який він відстояв в нещодавньому поєдинку проти Роса Пюріті.

Серед суперників Віталія називають Олівера Макола, який провів 39 поєдинків, в семи з яких програв, та Вогна Біна, який мав 40 перемог в 42 боях, а також Ларі Дональда.

Хто ж саме стане суперником Віталія в лютневому двобої, буде оголошено в середині січня.

Володимир, як очікується, проведе свій бій 6 квітня в андеркарті двобою Ленокс Льюїс – Майк Тайсон. Суперниками Володимира можуть стати Фрес Оквендо, який має першу оцінку за версією WBO, або ж Джаміл Міклайн, що посідає третє місце в оцінці боксерів.

У першій половині січня брати Клички повернуться до засніженого Гамбурґу, де продовжать тренування.

* * *

Один з найсильніших російських боксерів, який входить до двадцятки кращих середньоваговиків плянети, Джабраїл Джабраїлов був арештований 28 грудня за незаконне зберігання вогнепальної зброї, повідомляє „Ройтерс".

У 2001 році Джабраїлов виграв титул інтерконтинентального чемпіона за версією WBC.

Хто поїде на Олімпіяду?

На засіданні Національного олімпійського комітету України, що відбулося в останні дні минулого року, вирішено, що на XIX Зимову олімпіяду 2002 року, яка почнеться 8 лютого в США, з України поїде 137 осіб, серед яких 60 – учасники наступних змагань. Перевагу віддано представникам тих видів спорту, у яких Україна має шанси на перемогу – біятлону, лещетарським перегонам, фристайлу.

Делеґація має достатнє фінансування, у її складі є медики, масажисти, кухар.

Весільну сукню усе ж пошили в Києві...

Володарка бронзової нагороди Олімпійських ігор в Атланті та 9-разова чемпіонка світу з художньої гімнастики Олена Вітриченко 21 грудня одружилася з київським бізнесменом Олексієм Боровиковим. Реєстрація шлюбу відбулася в Гельсінкі, а вінчання – в православному Успенському соборі, побудованому в 1868 році у центрі фінської столиці.

Весільну сукню для Олени шили в одному з київських салонів моди.

Футбол

Виконавчий комітет Футбольної федерації України (ФФУ) 14 грудня обрав на посаду головного тренера збірної України Леоніда Буряка. За нього проголосували 18 з 20 членів комітету. Ще до початку голосування стало зрозуміло, що реальними кандидатами на цю посаду є Буряк та Блажевич. Претенденти Фоменко, Блохін та Прокопенко, за різними обставинами, не брали участи в кінцевому голосуванні. Кандидатуру Блохіна одноголосно було знято з голосування за неповагу до ФФУ. Олеґ Бохін паралельно вів подібні переговори з київським „Арсеналом" і в той же час не мав наміру зустрітися з керівництвом ФФУ.

Ще одним претендентом, якого методом голосування виключили з конкурсу на місце головного тренера, став колишній наставник „Шахтаря" Віктор Прокопенко, який, за словами Г. Суркіса, втомився і йому дали відпочити. Також розглядався як один з претендентів тренер „Карпат" Мирон Маркевич, проте керівництво львівського клюбу попросило не зачіпати його, оскільки він саме створює нову команду.

Головний тренер харківського „Металіста" Михайло Фоменко сказав, що хоче попрацювати на клюбному рівні, а праця в збірній – це зовсім інша специфіка. М. Фоменко закликав підтримати кандидатуру Л. Буряка на посаду головного тренера.

Мирославу Блажевичу завадило очолити збірну Україну, в першу чергу, не стільки незнання державної мови, скільки інший менталітет. Григорій Суркіс, який не приховував напередодні, що хотів би бачити саме хорвата на посаді тренера збірної України, помітив при голосуванні явну перевагу Л. Буряка і теж віддав свій голос за українця.

Л. Буряк заявив, що він поважає В. Лобановського, проте в нього є своє бачення футболу. Він не обіцяє, що обов'язково виведе збірну України до фіналу чемпіонатів Европи чи світу, проте зробить все можливе для цього. Також він додав, що він буде прислухатися до порад В. Лобановського, проте рішення буде приймати сам.

Комітет ФФУ обрав також нового тренера молодіжної збірної України, яким став наставник юніорської збірної України U-20 Анатолій Крощенко, який змінив на цій посаді Володимира Онищенка.

* * *

Національна збірна України з футболу завершила 2001 рік в оцінці ФІФА на 45-му місці. В порівнянні з груднем 2000 року, українці опустилися на 11 сходинок.

У верхній частині списку найкращих команд світу особливих змін не сталося. Як і раніше, першими йдуть французи, чемпіони Европи та світу. На другому місці – арґентинці, які в минулому місяці вперше випередили бразильців, а на третьому – команда Бразилії. Збірна Німеччини – на 12-му місці, команда Росії, яка є єдиним учасником чемпіонату світу в Кореї та Японії з країн колишнього СРСР, названа 22-ою.

* * *

Протягом п'яти останніх років футбольні змагання в столиці Афганістану Кабулі за режиму талібів мало нагадували ігри в інших країнах світу.

Гравці повинні були грати в довгих штанах, а обов'язковою умовою їхньої участи в іграх, рівно як і глядачів на трибунах, були бороди. Крім того, зустрічі переривалися релігійною поліцією для молитви. У ході ігор вболівальники не мали права демонструвати свої емоції, заборонені були вигуки і свист. Нерідко на стадіонах в перервах здійснювалися публічні страти противників режиму.

25 грудня в присутності 4 тисяч глядачів відбулась гра між кабульськими командами „Сабавун" і „Міванд", що мала зовсім інший характер.

Уперше футболісти вийшли на поле в коротких штанцях, а їх уніформа нагадувала кольори „Манчестер Юнайтед" і мадридського „Реала". Автор єдиного голя Абдула Барак був заохочений грошовою премією, еквівалентною 8 долярам.

Керівник Федерації футболу Афганістану Залма Паліянда зазначив, що колишня заборона гри в коротких штанцях коштувала його країні виключення з членів Міжнародної федерації футболу (ФІФА) і всіх міжнародних змагань. Однак тепер футбол відроджується. Афганістан прагнутиме до відновлення свого членства в ФІФА.

Кращі спортсмени 2001 року

Чемпіон світу з автомобільних перегонів „Формули-1" 32-річний німець Міхаель Шумахер за підсумками щорічного опиту Польського аґентства ПАП визнаний кращим спортсменом 2001 року в Европі. Українка Жанна Пінтусевич-Блок посіла 12 місце. Опитування проведено 44-ий раз. У ньому брало участь 21 інформаційне аґентство з 20 країн.

М. Шумахер, який став у 2001 році чотириразовим чемпіоном світу, набрав 167 очок і випередив відомого гірськолижника – 28-річного австрійця Германа Майера. Третім став 24-річний польський стрибун на лещатах з трампліну Адам Малюк, володар Чаші світу 2000-01 в загальній клясифікації і срібний призер чемпіонату світу в фінському Лахті.

У першу десятку також увійшли Інге де Брюйн (Голяндія, плавання), Майкл Овен (Англія, футбол), Роман Себрле (Чехія, легка атлетика), Маґдалена Форсберґ (Швеція, біятлон), Світлана Хоркина (Росія, спортивна гімнастика), Яніца Костеліч (Хорватія, гірськолижний спорт), Ян Железни (Чехія, легка атлетика).

Далі йдуть Луї Фіґу (Портуґалія, футбол), Жанна Пінтусевич-Блок (Україна, легка атлетика) та інші.

В Різдвяних побажаннях від Головної Пластової Ради,
Головної Пластової Булави у підписах має бути – *пл. сен. ЯРОСЛАВА РУБЕЛЬ*

Просимо вибачення
Відділ оголошень

FINAL SCORE
Brazil 1
Ukraine 2
Вам потрібний хтось, щоб відсвяткувати разом?
Задзвоніть на Україну!

ВИПРОДАЖ!

Книгарня „Свободи" випродує річники

„ВЕСЕЛКИ"

За 1973, 1974, 1975, 1976 роки.

Тверда оправа. Тиснення золотом.

ДОБРИЙ ПОДАРУНОК ДЛЯ ДІТЕЙ І ВНУКІВ

Ціна 15 дол. за один річник з пересилкою

SVOBODA BOOKSTORE

P.O. Box 280, 2200 Route 10, Parsippany NJ 07054

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ ВІДСОТКИ НА ПЕНСІЙНІ ГРАМОТИ

ВІД 1 ЖОВТНЯ 2001 р.

Одноразові і гнучкі пенсійні пляни Відсотки в першому році – нові аплікації (відсотки гарантовані на один рік)	6.00%
Одноразові і гнучкі пенсійні пляни (ІСНУЮЧИХ ГРАМОТ) $100,000.00 або більше	5.50%
$50,000.00 – $99,999.99	5.25%
$100.00 – $49,999.99	5.00%
Гнучка 10 пенсійна грамота (в другому році)	5.25%

Не ризикуйте своїми пенсійними фондами. Біржа іде в гору і в долину, але Ваші пенсійні фонди повинні бути забезпечені проти таких змін. Пенсійні грамоти УНС запевняють Вам постійний зріст.

За інформаціями про наші пенсійні пляни телефонуйте безкоштовно на:

1-800 253-9862 дод. 3013

e-mail Sales@unamember.com

ЗМІНА АДРЕСИ

❑ **„Свобода"** ❑ **„The Ukrainian Weekly"**

СТАРА АДРЕСА:

Число Відділу (якщо член УНС) ....

Ім'я і прізвище ....

Адреса ....

....

НОВА АДРЕСА:

Ім'я і прізвище ....

Адреса ....

....

Зголошення присилати до:
Svoboda/The Ukrainian Weekly
P.O.Box 280, Parsippany, NJ 07054

На зміну адреси проситься долучити $1.00
ПЕРЕВЕДЕННЯ ЗМІНИ АДРЕСИ ТРИВАЄ 1-2 ТИЖНІ

Український Народний Союз пошукує осіб зацікавлених продавати життєве забезпечення (страховку). Вимагаємо знання англійської мови та професійного вишколу (ліцензії). Платимо комісове на рівні з американськими установами, та даємо списки проспектів. Зацікавлених просимо звертатися на тел.:

(973) 292-9800 додатковий 3018

Український Народний Союз

Ukrainian National Association, Inc.

Низькі Рати!

УНСоюз уділяє своїм членам по доступних відсотках Гіпотечні позички

MORTGAGES

Потелефонуйте сьогодні!

(800) 253-9862 дод. 3036

ДЕШЕВЕ ТЕРМІНОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Життєве забезпечення – це ще одна необхідність в житті. Хоча багато людей не любить платити за життєве забезпечення, це одначе є конечністю. Основним чинником, який треба брати до уваги, купуючи часове (термінове) забезпечення – це захист доходу, який кожна родина неспроможна придбати.

За останніх кілька років ціни на термінове забезпечення знизилися. Ніхто не може передбачити, як довго цей напрям буде продовжуватися. Під цю пору наші ціни термінового забезпечення є найнижчими у нашій 107-річній історії.

Тепер є найкращий час набути термінове забезпечення в УНСоюзі.

Ми заохочуємо Вас порівняти наші ціни з цінами наших конкурентів,

5-Year Level Term Life Insurance: Monthly Rates

UNA RATES:

FEMALE NON-SMOKER

	$100,000		$175.000		$250.00	
AGE	UNA	COMPETITOR	UNA	COMPETITOR	UNA	COMPETITOR
25	$11.19	$12.00	$17.94	$20.25	$24.69	$28.50
35	$11.19	$17.00	$17.94	$29.00	$24.69	$41.00
40	$13.19	$20.00	$21.44	$34.25	$29.69	$48.50
45	$17.19	$27.00	$28.44	$46.50	$39.69	$66.00
55	$34.19	$57.00	$58.19	$99.00	$82.19	$141.00

MALE NON-SMOKER

	$100,000		$175.000		$250.00	
AGE	UNA	COMPETITOR	UNA	COMPETITOR	UNA	COMPETITOR
25	$12.19	$14.00	$19.16	$23.75	$27.19	$33.50
35	$12.19	$19.00	$19.16	$32.50	$27.19	$46.00
40	$15.19	$23.00	$24.94	$39.50	$34.69	$56.00
45	$21.19	$33.00	$35.44	$57.00	$49.69	$81.00
55	$45.19	$100.00	$77.44	$174.25	$109.69	$248.50

Забезпечуючи себе в УНСоюзі ви не тільки покращуєте свій фінансовий стан, але ви отримуєте користі, які жоден конкурент вам не пропонує.

Український Народний Союз уділяє своїм членам стипендії, видає дві тижневі газети („Свободу" та „Український Тижневик"), для вигоди своїх членів вдержує оселю Союзівка, яка знаходиться у Кетскильських горах стейту Нью-Йорк та дає допомогу на місцеві народні та добродійні цілі.

За додатковими інформаціями у справі термінового забезпечення просимо контактуватися з місцевими секретарями відділів або телефонувати до Головної Канцелярії: **1-800-253-9862 додатковий 3013**

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Займається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОКОЛИЦЯХ

ЛУЇС НАЙҐРО - директор
Родина ДМИТРИК

Peter Jarema

129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N.Y.10009
(212) 674-2568

LYTWYN & LYTWYN

UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS

AIR CONDITIONED

Обслуга ЩИРА і ЧЕСНА.
Our Services Are Available Anywhere in New Jersey.
Також займаємося похоронами на цвинтарі в Бавнд Бруку і перенесенням Тлінних Останків з різних країн світу.

UNION FUNERAL HOME
1600 Stuyvesant Avenue
(corner Stanley Terr.)
UNION, N.J. 07083
(908) 964-4222
(973) 375-5555

В 40-ий ДЕНЬ ВІД СМЕРТИ НАШОЇ ДОРОГОЇ І НЕЗАБУТНЬОЇ

бл. п.

ОЛЬГИ ЛИЦИНЯК

зі СТЕЦЮКІВ

Вдови по д-рові Володимирові Лицинякові

ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ

будуть відправлятися в церквах:

св. Юра, в Нью-Йорку, в суботу, 12 січня 2002 р., о год. 9-ій ранку;
св. Миколая, в Торонто, Канада;
в Люрді, Франція.

В глибокому смутку:

брат – ЮРІЙ СТЕЦЮК
двоюрідна сестра – ЛІДА ПАЛІЙ, Канада
стрийко – монсеньйор ПЕТРО СТЕЦЮК, Канада
швагерка – МАРІЯ ЛИЦИНЯК-СТЕЦЬ з мужем і донькою
сестрінка – ХРИСТИНА ЛАШЕВСЬКА з мужем і сином
ближча і дальша рідня в Америці і в Україні.

В пам'ять дорогої ОЛІ родина Лициняків складає 500 дол. на будову Патріяршого Собору Воскресіння Христового в Києві.

З глибоким сумом повідомляємо, що 24 листопада 2001 р. в місті Парма, Огайо, відійшов у вічність мій дорогий ЧОЛОВІК

св. п.

ВАСИЛЬ ШИЙКА

нар. в Полтаві, Україна.

ПОХОРОН відбувся 30 листопада 2001 р. на цвинтарі св. Андрія Первозваного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

З глибоким жалем повідомляє дружина АНТОНІНА ШИЙКА

Пожертви в пам'ять Покійного прошу пересилати на:

BAHRIANY FOUNDATION,
811 South Roosevelt Ave., Arlington Hts., IL 60005
або
FIGHT FOR SIGHT,
c/o Cleveland Selfreliance Credit Union, 6108 State Rd., Parma OH 44134.

В глибокому смутку повідомляємо, що в понеділок, 31 грудня 2001 р. у Пармі, Огайо, відійшов до свого Творця наш найдорожчий МУЖ, БАТЬКО, ДІДО, ПРАДІДО та БРАТ

бл. п.

МИКОЛА ГІРНЯК

ПАНАХИДА в п'ятницю, 4 січня 2002 р., о год. 7-ій веч. в похоронному заведенні Holowchak Funeral Home, 5548 State Rd., Parma, OH.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ в суботу, 5 січня 2002 р., о год. 10:30 ранку в катедрі св. Йосафата, 5720 State Rd., Parma, OH.

У глибокому смутку залишилися:

дружина – МАРІЯ (ЛЮНЯ)
дочки – ХРИСТИНА РАКОВСЬКА з мужем ЯРЕМОЮ
– МАРТА ВОЄВІДКА з мужем ІГОРЕМ
внуки – МАРКО РАКОВСЬКИЙ з дружиною КАТРУСЕЮ і сином ДАНИЛКОМ
– КОРНИЛО РАКОВСЬКИЙ з дружиною ТАНЕЮ
– КОСТИК ВОЄВІДКА
сестра – ІРЕНА БУКОЄМСЬКА

Вічна Йому пам'ять!

Ділимося сумною вісткою з родиною і приятелями, що в середу, 2 січня 2002 р. відійшов у вічність на 81-му році життя наш найдорожчий МУЖ, БАТЬКО, ДІДО, ПРАДІДО І БРАТ

бл. п.

д-р СТЕПАН ВОРОХ

ПАНАХИДА відбудеться в п'ятницю, 4 січня 2002 р., о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Lytwyn & Lytwyn, Union, NJ.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ в суботу, 5 січня 2002 р., о год. 8:30 ранку з похоронного заведення Lytwyn & Lytwyn до української католицької церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н.Дж., а відтак на український цвинтар св. Андрія Первозваного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:

дружина – ОКСАНА
сини – БОГДАР з дружиною МАРТОЮ
– СВЯТОСЛАВ з дружиною ЛЮБОЮ
– РОМАН з дружиною ОКСАНОЮ
донька – РОСАННА
внуки – ЛЯРИСА, АДРІЯН, ХРИСТЯ, ЮРІЙ, МИРОСЛАВ, МАРКО, УЛЯНА, ПЕТРО, ПАВЛО, ТАРАС, АНДРІЙ, і ХРИСТІЯН
правнуки – ТРОЙ, РАЙЛІ, ЕМЕЛІ
брат – ВОЛОДИМИР з дружиною МАРІЄЮ
та ближча і дальша родина в Америці і Україні.

Вічна Йому пам'ять!

Замість квітів на свіжу могилу Покійного родина просить складати датки на українські цілі.

Ділимося сумною вісткою, що в середу, 19 грудня 2001 р. відійшов у вічність дорогий МУЖ, БАТЬКО, ДІД і ПРАДІД

бл. п.

ІВАН БЕЛИМЕНКО

проживши 96 років

Залишилися у смутку:

дружина – АЛЕКСАНДРА
дочка – ВАЛЕНТИНА СИЗОНЕНКО з чоловіком ГЕНАДІЄМ
внуки – ВОЛОДИМИР СИЗОНЕНКО з дружиною ХРИСТИНОЮ
– ВІКТОР СИЗОНЕНКО з дружиною ХРИСТИНОЮ
– ПАВЛО СИЗОНЕНКО з дружиною БРЕНДОЮ
правнуки – МИКОЛА, КАТЕРИНА, ОЛЕКСАНДЕР
– СТЕПАН, КАРОЛИН, АНДРІЙ
– ПЕТРО, ІВАН
ближча і дальша родина в Америці й Україні.

ПОХОРОН відбувся 22 грудня 2001 р. на цвинтарі при Церкві-Пам'ятнику св. Андрія Первозваного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Вічная Пам'ять Спочилому!

За мову і зміст посмертних оголошень і подяк редакція не відповідає